

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

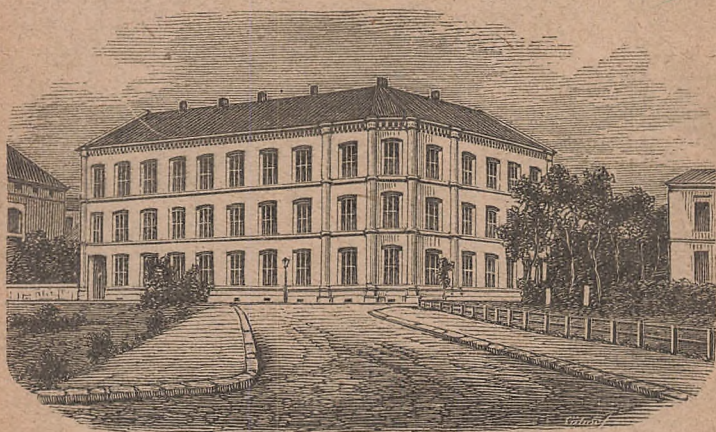
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

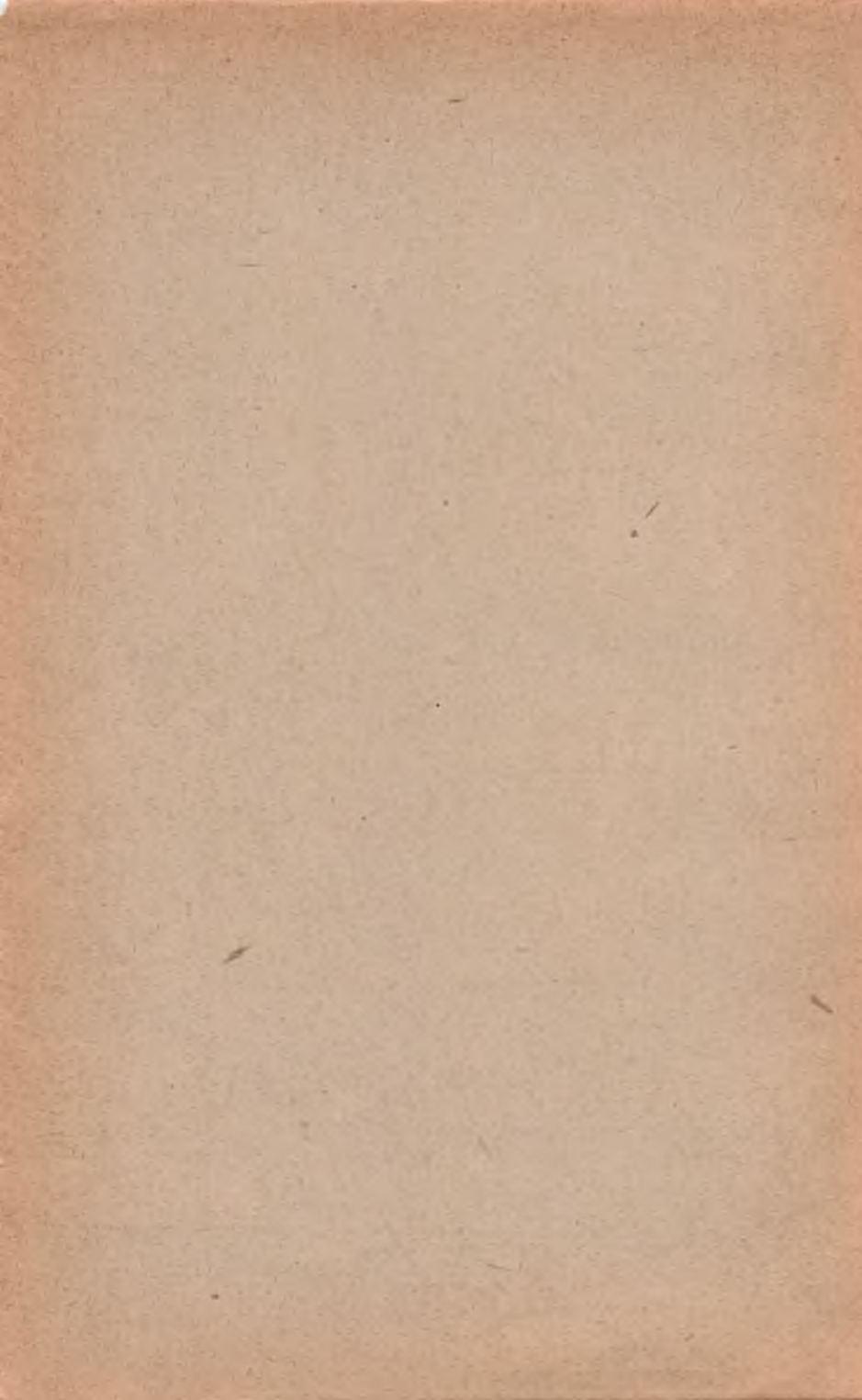
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AARS OG VOSS'S LATIN OG REALSKOLE

AARSBERETNING

1899—1900

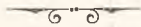

AARS OG VOSS'S LATIN OG REALSKOLE

AARSBERETNING

FOR

1899—1900

KRISTIANIA

OLAF HUSEBYS BOGTRYKKERI

1900

Indhold

Skole-efterretninger:		Side.
I.	Lærerpersonalet	1
II.	Disciplene	5
III.	Fag- og timefordelingen	7
IV.	Undervisningen	12
V.	Afgangseksamener	102
VI.	Om skolepenge og fripladse	123
VII.	Blandede meddelelser:	124

I. Lærerpersonalet.

Af skolens lærere blev inden det nye skoleaars begyndelse cand. mag. Heyerdahl og cand. mag. Gleditsch ansat som adjunker ved Kristiania katedralskole; men begge beholdt nogle timer her ved skolen, og opføres derfor fremdeles, ligesom overlærer Schjøth, som lærere her.

Af dem som i forrige skoleaar var midlertidig ansat, har følgende siden faat fast ansættelse:

Cand. mag. Gerhard Gunnerius Garman Gløersen, f. $31/7$ 1868, klass. ex. art. ved Otto Anderssens skole 1886 meget godt, ex. philos. 1887 laud., sproglig-historisk lærereksamen 1893 laud. (gr. I 2,5, gr. II 2,4). Fra høsten 1893 lærer ved Hauges Mindes latin- og realskole, fra høsten 1898 ved Aars og Voss's skole.

Cand. theol. Johan Andreas Løken, f. $18,2$ 1865, klass. ex. art. ved Kristiania katedralskole 1884 laud. prae cet., ex. philos. 1885 laud., teologisk embedseksamen 1890 laud. Var i 3 aar lærer ved Gjertsens skole og ved Otto Anderssens skole, havde senere en privat skole i Ullensaker, og var fra 1897 lærer ved Kristianssands seminariums forberedelsesklasse.

Cand. mag. Fredrik Christian Wildhagen Ording, f. $6/4$ 1870, klass. ex. art. som privatist ved Drammens skole 1888 meget godt, ex. philos. 1889 laud. prae cet., sproglig-historisk lærereksamen 1895 laud. (gr. I 2,3, gr. II 2,0). Før sin ansættelse her i 1898 havde han været lærer ved Otto Anderssens skole, Gjertsens skole, skolen paa Hauges Minde, og Kristiania katedralskole. Har i det forløbne skoleaar ogsaa været ansat ved Olaf Bergs skole og frøken Bonneviess skole.

(Om hans fravær som lærer for h. k. h. prins Gustav Adolf se s. 4).

Frøken Valborg Otter, f. 1873, middelskole-eksamen ved Moss skole 1889 (1,25), guvernante-eksamen ved Nissens skole 1893 (1,21), 1893—94 guvernante, 1894—95 kortere og længere vikariater ved Moss middelskole; opholdt sig fra høsten 1895 til vaaren 1897 i Freiburg i Baden, hvor hun deltog i undervisningen i enkelte fag ved pigeskolens „Oberklasse“; vinteren 1897—98 i Frankrige og Italien.

Fremdeles blev følgende nye ansat:

Dr. Johannes Weygardus Bruinier, f. ⁶/₁₁ 1867 i Holland, student 1886 fra gymnasiet i Weissenburg, Elsass, blev efter at have studeret i Leipzig og Greifswald ²¹/₁₀ 1890 Dr. philos. Gryphiswaldensis „magna cum laude“, fortsatte i aarene 1890—93, tildels under reiser, sine studier, hovedsagelig i germansk filologi og sammenlignende sprogvidenskab, sanskrit; fra januar 1893 privatdocent i germansk filologi ved Greifswalds universitet, fra vaaren 1899 titulær professor; fra høsten samme aar lektor ved Kristiania universitet. Er siden mars 1900 medlem af videnskabselskabet i Kristiania.

Frøken Signe Olsen, f. 1870, middelskole-eksamen ved Nickelsens skole 1888 udmerket godt (1,07), eksamen ved Nissens skoles privatseminarium 1899 (nr. 2), efterat hun i de mellemliggende aar havde syslet en del med privatundervisning.

Det faste lærerpersonale bestod saaledes ved skoleaarets slutning af følgende:

Bestyrerne:

1. Aars, J., cand. mag., f. 1837, (skolens bestyrere siden
2. Voss, P., cand. mag., f. 1837, / dens oprettelse i 1863.
3. Hofgaard, S. W., cand. mag., f. 1843, lærer ved skolen fra 1864, bestyrer fra 1880.

Inspektør:

4. Johannesen, Ole, cand. philos., f. 1846, lærer ved skolen fra januar 1875, inspektør fra 1881.

De øvrige lærere:

5. Schjøth, H., cand. mag., overlærer, f. 1844, fra august 1867.
6. Thorsen, E., seminarist, f. 1845, fra august 1873.
7. Spjeldnæs, N., seminarist, f. 1841, fra august 1873.
8. Clausen, Peter, turnlærer, f. 1836, fra august 1883.
9. Heyerdahl, Eivind, cand. mag., f. 1861, fra august 1886.
10. Arnesen, Haakon, prest, f. 1863, fra august 1888.
11. Buch, N., cand. mag., f. 1860, } fra august
12. Holck, K. K., cand. mag. f. 1863, } 1890.
13. Waage, L., cand. mag., f. 1868, fra august 1891.
14. Aars, Kr. Birch-Reichenwald, dr. philos.,
f. 1868, }
15. Andresen, M., cand. real., f. 1869, } fra august
16. Engstrøm, V., stud. real., f. 1865, } 1892.
17. Knap, C., cand. mag., f. 1867, }
18. Skatvedt, O. J., seminarist, f. 1869, }
19. Bretteville Jensen, S., cand. theol.
f. 1869, } fra august
20. Gleditsch, Th. J., cand. mag., f. 1868, } 1893.
21. Haffner, E., cand. real., f. 1869, }
22. Alfsen, M., cand. real., f. 1870, fra august 1894.
23. Paulsen, E., cand. mag., f. 1863, }
24. Sandberg, E., cand. theol., f. 1854, } fra august
25. Staver, H., seminarist, f. 1871, } 1895.
26. Hartmann, Johan, cand. real., f. 1868, }
27. Midsem, A., cand. mag., f. 1867, } fra august
28. Eitrem, H., cand. mag., f. 1871, } 1896.
29. Eitrem, S., cand. mag., f. 1872, }
30. Fabritius, Reidar, premierløjtnant, f. 1870, } fra august
31. Nyquist, Paul, cand. real., f. 1868, } 1897.
32. Hansen, Frits, cand. theol., f. 1841, fra februar 1898.
33. Lundgren, H., cand. mag., f. 1867, }
34. Gløersen, Gerh., cand. mag., f. 1868, } fra august
35. Ordning, Fr., cand. mag., f. 1870, } 1898.
36. Rusdal, B. T., klokker, f. 1855, fra oktober 1898.
37. Bruinier, dr. phil., lektor, f. 1867, fra august 1899.

Lærerinder:

38. Frøken Agnes Holstad, f. 1842, fra august 1875.
39. „ Sigrid Aars, f. 1870, fra april 1892.
40. Fru Rosa Blehr, f. 1858, fra august 1895.
41. Frøken Anna Horn, f. 1869, fra januar 1898.
42. „ Helga Bjørklund, f. 1871, fra august 1898.
43. „ Valborg Otter, f. 1873, fra januar 1899.
44. „ Signe Olsen, f. 1870, fra august 1899.

Midlertidige ansættelser og vikariater. Af skolens lærere har dr. Aars, universitetsstipendiat Eitrøm, kandidat Hartmann, og kandidat Waage, opholdt sig i udlandet hele skoleaaret. Som følge heraf har ogsaa iaar nogle lærere været ansat for skoleaaret, nemlig

1. Cand. mag. E. Overvien | (se aarsberetningen for
2. Stud. real. Andr. Øien | 1898—99).
3. Cand. theol. O. I. Breda, tidligere professor i skandinaviske sprog ved Minnesota statsuniversitet.
4. Cand. phil. E. Trøan.
5. Stud. real. J. Schetelig.

I begyndelsen af skoleaaret var adjunkt Gleditsch i udlandet; hans vikar var cand. mag. Chr. Brinchmann (til 1ste november). I nogle maaneder (oktober—november og omtrent 5 uger før paaske) har ogsaa i dette skoleaar cand. mag. Ording været i Stockholm som lærer for prins Gustav Adolf; hans undervisning her ved skolen har i den tid været overtaget af hr. Trøan.

Fra 18de februar havde skolebestyrer Voss paa grund af sygdom vikarer til sine undervisningstimer, idet Hofgaard overtog tysk i 3 M. b (og i hans sted cand. mag. Amundsen tysk i 1 M. b), Breda tysk i 2 M. a, og Arnesen tysk i 1 M. a.

Omtrent fra samme tid var kandidat Løken syg, og da han under 5te mars blev udnævnt til kaldskapellan til Aas prestegjeld, kom han ikke mere til at overtage sine timer ved skolen. De blev fordelt mellem Frits Hansen, Lundgren, cand. theol. Drougge, og stud. theol. Ask.

For øvrigt har kortere vikariater i sygdomstilfælde o. l. været besørget dels af nogle af de faste eller midlertidige lærere, dels af løjtnant *Kielland*, fru *Sofie Voss*, frøken *Christensen*, og for en enkelt dag af et par andre.

Skolens kasserer og bestyrelsens sekretær er siden 1873 *E. Thorsen* (s. 3, nr. 6), skolens læge siden 1893 *A. Magelssen*, og dens vagtmester siden 1865 *H. Andresen*.

II. Discipleen.

A. Disciplenes antal i september og april maaned.

		September 1899.	April 1900.
Forskolen:	kl. 1 (a. b.)	53	54
	„ 2 (a. b.)	57	58
	„ 3 (a. b.)	45	47
	„ 4 (a. b.)	55	56
	„ 5 (a. b.)	49	47
Middelskolen:	„ 1 (a. b.)	45	45
	„ 2 (a. b.)	39	41
	„ 3 (a. b.)	48	48
	„ 4 (a. b. c.)	64	65
Latingymnasiet:	„ 1	21	20
	„ 2	14	17
	„ 3	22	23
Realgymnasiet:	„ 1 (a. b. c.) ¹⁾	68	72
	„ 2 (a. b.)	52	50
	„ 3 (a. b.)	48	47
		680	690

¹⁾ 1 L. G. og 1 R. G. a. (med tilsammen 31—32 elever) har været sammen i religion, norsk, tysk, fransk, historie og geografi.

B. Disciplenes **gjennemsnitsalder** i de forskjellige klasser ved begyndelsen af skoleaaret:

Forskolen:	kl. 1 (normalalder	6 aar)	$6^6/12$
	" 2 (—	7 "	$7^6/12$
	" 3 (—	8 "	$8^6/12$
	" 4 (—	9 "	$9^{10}/12$
	" 5 (—	10 "	$10^8/12$
Middelskolen:	" 1 (—	11 "	$11^8/12$
	" 2 (—	12 "	$12^7/12$
	" 3 (—	13 "	$13^9/12$
	" 6 (—	14 "	$14^{11}/12$
Latingymnasiet:	" 1 (—	15 "	$15^4/12$
	" 2 (—	16 "	$16^{10}/12$
	" 3 (—	17 "	$18^5/12$
Realgymnasiet:	" 1 (—	15 "	$15^{11}/12$
	" 2 (—	16 "	$17^1/12$
	" 3 (—	17 "	$18^6/12$

C. Disciplenes fordeling efter **hjemstavn**:

Fra Kristiania	559
" andre byer	39
" landdistrikterne	102
	<hr/>
Tilsammen	690

III. Fag- og timefordelingen.

Omstaaende tabeller viser hvorledes fagene i de forskjellige klasser har været fordelt mellem lærerne. De ved lærernes navne tilføiede tal betegner fagets ugentlige timetal i klassen; herved er dog at merke, at skole-„timerne“ er kortere end virkelige timer: fra 1889—90 er den længste daglige skoletid $5\frac{1}{3}$ time; 1ste læsetime udgjør 50 minutter, og de øvrige hver $\frac{3}{4}$ time, og i det hele anvendes $\frac{3}{4}$ time til friminuter mellem timerne.

Hvor nogen lærer i aarets løb har været afløst af en anden (se ovenfor s. 4), opføres den som havde vedkommende fag og klasse ved skoleaarets slutning.

A. Gymnasierne

	Religion.	Norsk.	Tysk.	Latin eller tegning ¹⁾ .	Græsk eller engelsk ²⁾ .	Fransk ell. skrivning.
3 L. G.	Arnesen 2	Hofgaard 5 ³⁾	Bruinier 2	Knap 9	Aars 8 Holck 3	Lundgren 2
3 R. G. a.	Jensen 2	Jensen 4		Alfsen 1 Spjeldnæs 1	Eitrem 5	Lundgren 2
3 R. G. b.	Jensen 2	Jensen 4		Alfsen 1 Spjeldnæs 1	Holck 5	Trøan 2
2 L. G.	Arnesen 1	Midsem 4 Aars 1 ⁴⁾	Bruinier 2	Gløersen 10	Breda 3	Holck 3
2 R. G. a.	Jensen 1	Jensen 4		Alfsen 1 Spjeldnæs 1	Knap 5	Knap 3
2 R. G. b.	Jensen 1	Hofgaard 4		Alfsen 1 Spjeldnæs 1	Holck 5	Holck 3
1 L. G.	Arnesen 1	Hofgaard 3	Breda 2	Ording 10	Breda 4	Lundgren 3
1 R. G. a.				Spjeldnæs 2	Trøan 5	
1 R. G. b.	Jensen 1	Jensen 3	Breda 2	Spjeldnæs 2	Breda 5	Knap 3
1 R. G. c.	Arnesen 1	Hansen 3	Breda 2	Spjeldnæs 2	Trøan 5	Knap 3
4 M. a.	Hansen 1	Midsem 4	Midsem 5 ⁵⁾	Spjeldnæs 2	Eitrem 5	
4 M. b.	Arnesen 1	Sandberg 4	Heyerdahl 5 ⁵⁾	Spjeldnæs 2	Lundgren 5	
4 M. c.	Jensen 1	Hansen 4	Midsem 5 ⁵⁾	Spjeldnæs 2	Overwien 5	
3 M. a.	Arnesen 2	Midsem 3	Midsem 6	Spjeldnæs 2	Overwien 5	
3 M. b.	Jensen 2	Drougge 3	Hofgaard 7 ⁵⁾	Spjeldnæs 2	Eitrem 5	
2 M. a.	Drougge 2	Drougge 4	Breda 5	Spjeldnæs 2	Eitrem 5	Rusdal 1
2 M. b.	Jensen 2	Knap 4	Midsem 5	Spjeldnæs 2	Knap 5	Skatvedt 1
1 M. a.	Ask 2	Ask 5	Arnesen 6	Spjeldnæs 2		Skatvedt 2
1 M. b.	Jensen 2	Drougge 5	Amundsen 6	Spjeldnæs 2		Skatvedt 2

¹⁾ Latin i latinalgymnasiet, ellers tegning. ²⁾ Græsk for en del elever af 3 L. G., ellers engelsk. ³⁾ Deraf 1 l. græsk litteratur i oversættelse, for de elever som ikke

og middelskolen.

Historie.	Geografi.	Naturfag.	Matematik og regning.	Gymnastik.	Sang.	Sløid.
Schjoth 3	Nyquist 1		Alfsen 3	} Fabritius 3	} Buch 1	
Gleditsch 3	Alfsen 1	Andresen 5 Nyquist 1	Johannesen 6			
Gleditsch 3	Alfsen 1	Andresen 5 Nyquist 1	Johannesen 6	} Fabritius 3	} Buch 1	
Lundgren 3	Haffner 1		Johannesen 3			
Schjoth 3	Haffner 1	Andresen 5	Alfsen 6	} Fabritius 3	} Buch 1	
Lundgren 2	Alfsen 1	Øien 5	Johannesen 6			
} Lundgren 3	} Haffner 2		Andresen 2	} Fabritius 3		
		Øien 5	Haffner 5			
Holek 3	Alfsen 2	Andresen 5	Nyquist 5	} Fabritius 3		
Hansen 3	Haffner 2	Andresen 5	Johannesen 5			
Lundgren 3	Overwien 2	Nyquist 3	Nyquist 5	} Fabritius 4		
Holek 3	Haffner 2	Engstrøm 3	Engstrøm 5			
Sandberg 3	Sandberg 2	Engstrøm 3	Engstrøm 5			
Arnesen 3	Haffner 2	Engstrøm 2	Engstrøm 5	} Fabritius 3	} Buch 1	Paulsen 2
Holek 3	Holek 2	Nyquist 2	Nyquist 5			Staver 2
Sandberg 2	Sandberg 2	Nyquist 2	Nyquist 5	} Fabritius 3	} Buch 1	Skatvedt 2
Sandberg 2	Haffner 2	Engstrøm 2	Engstrøm 5			Staver 2
Lundgren 3	Haffner 2	Schetelig 3	Haffner 5	} Fabritius 3	} Buch 1	Staver 2
Sandberg 3	Sandberg 2	Schetelig 3	Andresen 5			Paulsen 2

læser græsk. ⁴⁾ Græsk litteratur i oversættelse. ⁵⁾ Iaar desuden en ekstratime hver uge til skriftligt arbejde (under inspektion af en anden lærer),

B. For-

	Religion.	Norsk.	Historie.	Geografi.	Natur- historie.
5 F. a.	A. Holstad 3	A. Horn 7	A. Horn 2	A. Horn 2	A. Horn 2
5 F. b.	Skatvedt 3	Skatvedt 7	A. Horn 2	A. Horn 2	A. Horn 2
4 F. a.	Staver 3	Skatvedt 8	Skatvedt 2	Skatvedt 2	Staver 1
4 F. b.	Staver 3	Staver 8	A. Horn 2	A. Horn 2	Staver 1
3 F. a.	A. Holstad 3	A. Holstad 8	A. Holstad 3	A. Holstad 2	
3 F. b.	V. Otter 3	V. Otter 8	V. Otter 3	V. Otter 2	
2 F. a.	S. Aars 3	S. Aars 9		S. Aars 3	
2 F. b.	II. Bjørklund 3	II. Bjørklund 9		II. Bjørklund 3	
1 F. a.	S. Olsen 3	S. Olsen 10			
1 F. b.	R. Blehr 3	R. Blehr 10			

skolen.

Regning.	Skrivning.	Tegning.	Gymnastik.	Sang.	Sløid.
Alfsen 4	Skatvedt 2	Staver 2	} Fabrilus 3	Buch 1	Paulsen 2
Alfsen 4	Skatvedt 2	A. Horn 2		Buch 1	Paulsen 2
Alfsen 4	Rusdal 3	Spjeldnæs 1	} Clausen 3	Buch 1	Paulsen } Staver } 2
Staver 4	Skatvedt 3	A. Horn 1		Buch 1	Paulsen } Staver } 2
A. Holstad 4	A. Holstad 3	A. Holstad 1			
V. Otter 4	V. Otter 3	V. Otter 1			
S. Aars 5	S. Aars 3	S. Aars 1			
H. Bjørklund 5	H. Bjørklund 3	H. Bjørklund 1			
S. Olsen 6	S. Olsen 4	S. Olsen 1			
R. Blehr 6	R. Blehr 4	R. Blehr 1			

IV. Undervisningen.

Skoleaaret begyndte efter ferierne den 23de august (for 1ste klasse af forskolen den 1ste september) og slutted med aarsfesten efter eksamen den 1ste juli (for forskolen den 29de juni).

For forskolen gives her en oversigt over hvad der er gennemgaaet i de forskjellige fag¹). For middelskolen og gymnasiet meddeles et uddrag af den officielle undervisningsplan, som ogsaa denne skole i alt væsentligt maa følge.

I. Forskolen.

Religion.

1 F. (3 timer ugentlig; om „timernes“ længde se s. 7). Fortalt og gjengivet de vigtigste fortællinger af det gamle testamente indtil Mose fødsel, og af Jesu liv.

Enkelte smaasange og salmevers er lært og sunget.

2 F. (3 t.) Bibelske fortællinger i strengere sammenhæng og i noget større omfang end i 1 F. (af det gamle testamente fra Moses til rigets deling, af det nye til og med pinse-evangeliet).

Udvalgte salmevers lært og sunget.

3 F. (3 t.) Af Bretteville Jensen og Svensens lille bibelhistorie er gennemgaaet det gamle testamente.

Af katekismen er lært og samtalt om budene, troens artikler, og bønner, (kun tekst-ordene, ikke Luthers forklaring).

Udvalgte salmevers som i de foregaaende klasser.

4 F. (3 t.) Efter Bretteville Jensen og Svensens lille bibelhistorie det nye testamente.

¹) For de tre nederste klasser er en udførligere fremstilling af undervisningsplan og metode her i skolen trykt i aarsberetningerne for 1894—1897, ligesaa for „norsk“ i klasserne 4 og 5 F. og 1 M. i beretningerne for 1895—97. (De tre nederste klasser blev før kaldt „smaaskolen“. Efterat middelskolen, ifølge den nye skolelov, er indskrænket til 4 klasser, danner skolens 5 nederste klasser en afdeling for sig, „forskolen“).

Af Luthers katekisme (Bangs udgave) er gennemgaaet de to første parter, med Luthers forklaringer.

Udvalgte salmer som før.

5 F. Efter Bretteville Jensen og Svensens lille bibel-historie det gamle testamente; repetition af det nye.

Katekismens tre sidste parter er læst, og alle parter repe-teret, med Luthers forklaringer. Udvalgte salmer som før.

Norsk.

1 F. (10 t.) Lyd- og skrive-læse-metoden er anvendt. Efterat lydene og deres betegnelse var lært, gik man over til Holst og Rogstads ABC (ved begyndelsen af november), og efterat denne, med et par forbigaaelser, var læst ud (ved slutningen af mars), til Holsts Lette læsestykker for barn; i disse læst til s. 30. Fortællinger og samtaler med børnene, delvis i tilknytning til skolens samling af billeder. Skriftlige øvelser (afskrift og diktat, i „samarbejde“ med lærerinden), paa tavle og senere i bog. — En del smaa sange er sunget. Af og til øvet forskjellige lege.

2 F. (9 t.) Holsts Lette læsestykker for barn læst ud. Derefter Rolfsens læsebog 1ste del til s. 131. Nogle vers lært udenad. Skriftlige øvelser, dels diktat, dels smaa stile, udarbejdet paa skolen efter veiledning i samtaleform, dels ogsaa afskrift hjemme efter læsebogen (et par trykte linjer en gang om ugen). — I 2det halvaar er endel af norsk-timerne anvendt til at fortælle og gjenfortælle enkelte lette fortællinger af den norske sagnhistorie (se aarsberetningen for 1896—97 s. 18—19).

3 F. (8 t.). N. Rolfsens læsebog 1ste del, 3dje — 5te afdeling (s. 117—320). — Nogle digte lært og sunget. — Skriftlige arbejder, dels diktat og afskrift, dels smaa stile (gjenfortælling) paa samme maade som i 2 F. (i den største del af skoleaaret i regelen 2 hjemmearbejder hver uge). I 2det halvaar begyndelses-grundene af grammatiken (subjekt og præ-

dikat; det vigtigste af ordklasserne; forklaringerne gives i nær tilslutning til Hofgaards grammatik).

4 F. (8 t.). Erichsen og Paulsens læsebog 2den del, 3dje afdeling. Enkelte digte lært udenad. — Hofgaard En liden norsk grammatik § 1—35 og § 44—54 (med forbigaaelse af anmerkningerne) samt retskrivningsregler efter samme bog. Analyse mest efter eksempler paa vægtavlen. — Skriftlige øvelser, mest lette „stile“ efter stykker som er gennemgaaet paa forhaand (2 gange ugentlig paa skolen; som „hjemmestile“ 1 gang ugentlig stykker som først er skrevet paa skolen).

5 F. (7 t.). Erichsen og Paulsens læsebog, 3dje del: det meste af det udvalg som er opført for 2 M. (se fortalen til 5te udgave). Enkelte digte er lært udenad. Hofgaard En liden norsk grammatik: repetition af det vigtigste af pensumet fra 4 F., flere anmerkninger medtaget. Analyse, mest efter diktater som er udarbejdet til denne brug og til indøvelse af de vigtigste stykker af retskrivningsreglerne. Aars's retskrivningsregler til § 50 (sammensatte ord) med adskillige forbigaaelser. Skriftlige arbejder: diktat, gjenfortælling af stykker fra læsebogen, historien o. l., „stile“ efter gennemarbejdelse.

Historie.

2 F. I de norske timer (se s. 13) er en del af tiden i sidste halvår anvendt til fortælling og gjenfortælling af gamle gude- og heltesagn.

3 F. (3 t.). Det vigtigste af Norges historie indtil 1319 fortalt og gjenfortalt.

4 F. (2 t.). Kristiansens lærebog i historie for folkeskolen, til Den nyere tid (for det meste med forbigaaelse af stykkerne om Norge).

5 F. (2 t.). Erichsens En liden verdenshistorie fra 1ste korstog og til „Oversigt over den nyeste historie“. S. Petersens Norges historie ved G. Storm (omtr. til 1319).

Geografi.

2 F. (3 t.). Efter en kort forklaring af de vigtigste geografiske begreber, er fortalt om jordens bevægelse og dens skikkelse, om land og hav, halvøer, øer, fjorde o. s. v. Under en udflugt med klassen er eleverne orienteret i den nærmeste omegn. En kort oversigt er meddelt over Europa; fuldstændigere fortalt om Norge og tildels Sverige. Globus og vægkart er benyttet; børnene har J. Holsts Norsk geografisk skoleatlas.

3 F. (2 t.). Med benyttelse af Marie Krohgs Schema til geografin og karter er gennemgaaet de enkelte europæiske lande, deres beskaffenhed, næringsveie og størrelse; byer; hovedstædernes folkemængde; under repetitionen er Norge medtaget. Karttegning (i en særskilt time, se s. 17) i rudebøger, med sort, blaa og rød blyant.

4 F. (2 t.). De fremmede verdensdele (med M. Krohgs schema som grundlag). Repeteret Norge. Karttegning.

5 F. (2 t.). Læst og repeteret Reusch Kortfattet geografi, 7de udgave (det sidste afsnit i uddrag). Karttegning.

Naturkundskab.

4 F. (1 t.). Fortalt om nogle af de vigtigste pattedyr, fugle, og fiske, samt om enkelte krybdyr og leddyr.

5 F. (2 t.). Fortalt og gjenfortalt om græs- og kornsorterne og deres dyrkning, om de vigtigste norske bær og deres anvendelse, om skovdriften. Derefter om det menneskelige legemes benbygning og blodomløb, samt om dyr og deres liv (væsentlig de dyr som er nævnt i Sig. Thors Billeder og beskrivelser af almindelige dyr). Mod slutningen af skoleaaret lidt plantebeskrivelse i forbindelse med præsning af planter.

Regning.

I det væsentlige er fulgt den i Nicolaisens „Regneundervisningen“ fremstillede metode:

1 F. (6 t.). Addition og subtraktion ved rækketælling med tallene indtil 100, dels som hovedregning, dels paa tavle,

(men ikke regning med opstilling af tallene under hverandre). Stadig praktiske eksempler („opgaver fra det daglige liv“).

2 F. (5 t.). Talrækken efterhaanden udvidet til hundredestusener. Øvelser i at læse, skrive og opløse tal. Addition og subtraktion; multiplikation med ensifret multiplikator; indøvelse af multiplikationstabellen. (I de skriftlige opgaver regnes kun med ubenævnte tal; de dikteres eller opskrives paa vægtavlen. Børnene regner i bøger). Hjemmeregning et par gange om ugen i 2det halvaar. Hovedregning.

3 F. (4 t.). Talrækken udvidet til millioner. Alle fire regningsarter; division med en- og tosifret divisor. Skriftlige opgaver paa samme maade som i 2 F. Johannesens regnebog, 1ste hefte, er benyttet. Hjemmeregning to—tre gange om ugen. Hovedregning.

4 F. (4 t.) Fortsat efter Johannesens regnebog, 1ste hefte: de fire regningsarter repeteret, særlig division med flersifret divisor; ubenævnte og ensbenævnte tal (mynt, længdemaal, vægt); ogsaa uensbenævnte tal. Skriftlig regning og hovedregning som før.

5 F. (4 t.). Repetition. Addition og subtraktion af brøk; multiplikation og division af brøk med hele tal (Johannesens regnebog, 2det hefte, til s. 29). I den sidste del af skoleaaret regning med „decimale tal“. Skriftlig regning og hovedregning som før.

Skrivning.

1 F. (4 t.). Indøvelse af den rigtige skrivestilling; forberedende øvelser paa tavle; fra november Thorsen og Wangs øvelsesbog nr. 1; de enkelte bogstaver og korte ord efter forskrift paa vægtavlen.

2 F. (3 t.) Thorsen og Wangs øvelsesbog nr. 1, og 1ste hefte af skrivebogen. I øvelsesbogen blev i 1ste halvaar skrevet korte ord med smaa forbogstaver; i 2det halvaar gjen-nemgaat de store bogstaver, som forberedelse til 2det hefte af skrivebogen. Tildels taktskrivning.

3 F. (3 t.). Thorsen og Wangs skrivebog 1ste hefte ud; derefter 2det hefte, øvelsesbog nr. 1. I øvelsesbogen fortsat med indøvelse af de store bogstaver, dels alene, dels i kortere ord. Taktskrivning.

4 F. (3 t.). Thorsen og Wangs skrivebog 2det og 3dje hefte, øvelsesbog nr. 2 (en kort tid længere ord med smaa forbogstaver, derefter korte ord med store forbogstaver, som forberedelse for den sidste del af skrivebogens 3dje hefte.)

5 F. (2 t.). Thorsen og Wangs skrivebog 3dje og 4de hefte; øvelsesbog nr. 2 (længere ord med store forbogstaver).

Tegning.

1 F. (1 t.). Tegnet figurer paa tavle, efter Floods tegneøvelser.

2 F. (1 t.). Fortsættelse; tegnet i bøger.

3 F. (1 t.). Timen har været lagt til geografin, for at faa tid til karttegning.

4 F. (1 t.). H. Petersens tegnekursus for folkeskolen, 1ste hefte: Den rette linje i forskellige stillinger, kvadratet med indlagte retlinjede figurer, samt border.

5 F. (2 t.). H. Petersens tegnekursus, 1ste—3dje hefte: medtaget sekskant og ottekant med indlagte motiver, samt cirkellinjen og dele af denne som motiv i retlinjede grundformer.

Sløid.

4 F. (2 t.). Øvelser i at spikke, senere i filing og afpudsning med sandpapir, samt de første øvelser i saging og høvling. (Arbejdet penneskafter, runde og firkantede blomsterpinder.)

5 F. (2 t.). Høvling. (Arbejdet spekefjæle, linjaler, ottekantede brikker.)

Sang.

4 F. og **5 F.** (hver klasse 1 t.). Her tager endnu alle eleverne del i undervisningen. Efterat de først er prøvet enkelt-

vis, synges skalaer og treklange; øvelser i tonetræfning; salmer og sange efter Kobberstad og Koppangs „Skolesangbogen“.

Gymnastik.

4 F. (3 t.) }
5 F. (3 t.) } Fulgt Bentzens tabeller I—VII.

II. Middelskolen.

(Uddrag af den officielle undervisningsplan af 8de april 1897, med nogle faa ændringer og indskudte bemærkninger).

Timefordelingstabel.

Klasser.	I	II	III	IV
Religion	2	2	2	1
Norsk	5	4	3	4
Tysk	6	5	6	5
Engelsk		5	5	5
Historie	3	2	3	3
Geografi	2	2	2	2
Naturkundskab	3	2	2	3
Regning og matematik. . .	5	5	5	5
Tegning	2	2	2	2
Skrivning ¹⁾	2	1		
Legemøvelser	3	3	3	4
Haandgjærning	2	2	2	2
Sang	1	1	1	
Sum	36	36	36	36

1) 3 kl. III og IV „hjemmeskrivning“, i regelen hver uge; arbeiderne korrigeres og bedømmes paa skolen. Efter den officielle plan anvendes derimod i begge klasser 1 af norsktimerne hver anden uge til skrivning; denne time er her i skolen i 3 M. lagt til tysk, og i 4 M. til norsk.

Religion.

Loven af 27de juli 1896 opstiller for middelskolen det samme kundskabsmaal som lovene af 26de juni 1889 har opstillet for folkeskolen, idet der skal kræves:

„Sikkert kjendskab til det væsentlige indhold af den bibelske historie, til de vigtigste begivenheder af kirkens historie, samt til den kristelige barnelærdom efter den evangelisk-lutherske bekjendelse.“

Undervisningens stof er for det første bibelhistorie, som læres efter en lærebog af størrelse for det gamle testamente som Vogts lille, og for det nye testamente noget større, ca. 70 sider ¹⁾. De bibelske fortællinger barnet faar at lære, vil for det meste være kjendt før. Des større krav maa der stilles til dets gjenfortælling. Denne maa være korrekt, sammenhængende, og med forstaaelse, saa pointet i fortællingen viser sig at være opfattet. Læreren søger — — at forene de enkelte fortællinger om de fremtrædende bibelske skikkelser til et samlet billede, saa deres personligheder kommer til at staa klart for barnet, og at give barnet forstaaelse af at bibelhistorien indeholder en virkelig historie, det vil sige: en sammenhængende, af Gud ledet historisk udvikling. Endelig søger han i tilknytning til bibelhistorien at føre børnene ind i denne histories litterære kilde, bibelen.

Under læsningen af det gamle testaments historie søger man da først og fremst at stille klart frem de store personligheder efter deres karakteristiske eiendommeligheder, dernæst at markere udviklingens store knudepunkter. Det gjælder at bringe barnet til at forstaa lidt af sammenhængen mellem de vigtigste historiske begivenheder, og deres betydning for Israels fremtid og dermed for Guds rige paa jorden. Messias tanken i dens udvikling maa da særlig betones. Kjendskab til selve det gamle testamente som skriftsamling skal under alt dette søges meddelt børnene, som derfor altid maa have sin bibel

¹⁾ Her i skolen benyttes Bretteville Jensens og Svensens bibelhistorie.

med. Under saa vidt muligt udstrakt bibellæsning i timerne søger man da at gjøre børnene kjendt med det gamle testaments historiske bøger. Navnene paa de poetiske bøger og de fire store profet-skrifter samt disse bøgers plads i bibelen læres under omtalen af David, Salomo, og vedkommende profeter.

I det nye testamente er Jesus selvfølgelig hovedpersonen. Under tilknytning til kjendt stof i det gamle testamente forklares, saa letfattelig som muligt, de politiske og religiøse tilstande inden jødefolket paa Jesu tid. Disse tilstandes betydning for Jesu virksomhed og livsgang paavises, hvor dertil er anledning. Ligesaa fremstilles døberens virksomhed, Jesu liv i Nazaret, hans daab og fristelse, idet vegten lægges paa at vise hvorledes Jesu livsgjerning herved forberedes. Dennes udfoldelse skildres i sine hovedtræk, hans forkyndelses eienommelige indhold og form, og hans underes karakter og betydning, begge som væsentlige led i hans frelsergjerning. Udviklingen af konflikter med de herskende retninger inden folket paapeges, saaledes som den aabenbarer sig under udviklingen af hans egen virksomhed i discipelkredsen, for at stige til den sidste store modstand ved hans død, da han i troskab kjæmped livskampen ud til den seier som blev kronet ved opstandelsen og himmelfarten. Bibelen bliver herunder benyttet paa samme maade som ved det gamle testamente, saaledes at børnene faar det bedst mulige indtryk af de forskellige evangelieberetninger, og øvelse i at slaa efter i dem.

Efter Jesu liv kommer beretningen om kirkens stiftelse og udbredelse ved apostlerne. Hovedopgaven her bliver at fremstille den for hele den følgende verdenshistorie bestemmende udvikling hvorved kristendommen gik over fra jøderne, som stødte den fra sig, til den græsk-romerske hedningeverden, i hvis store kulturcentre — Antiokia, Efesus, Korint, Rom — den fik slaa rod. Herunder læses stykker af Apostlernes gjerninger, som barnet saaledes lærer at kjende. De vigtigste af apostlernes breve og Johannes's aabenbaring nævnes, og

deres plads i bibelen læres. Saavidt tiden tillader det, øves børnene i at slaa efter steder i dem.

Alle geografiske betegnelser bliver nøiagtig forklaret og vist paa kartet. Paa den maade erhverves det nødvendige kjendskab til de bibelske landes geografi. Specielt maa kjendes Jødelands beliggenhed og grænselände i den gamle tid, beliggenheden af de vigtigste byer i landet, dets inddeling paa Jesu tid, skuepladsen for Jesu fornemste virksomhed: øgnen om Genesaretsjøen og Jerusalem med omegn, samt beliggenheden af de vigtigste lande og byer hvor Paulus stifted menigheder.

Alle til forstaaelsen nødvendige kulturhistoriske oplysninger meddeles. Læreren maa benytte enhver tilknytning til den kundskab i verdenshistorie han kan gjøre regning paa hos børnene. Specielt gjælder dette hvor der i det gamle testamente er tale om Ægypten, eller i det nye testamente om kirkens udbredelse blandt grækerne og romerne.

Undervisningens næste stof er katekismen, som læres efter en af de autoriserte katekisme-forklaringer.

For denne undervisning maa det være ufravigelig regel ved første gangs gennemgaaelse, at intet stykke gives børnene i lekse før det er gennemgaaet. Denne læsning bør helst ske paa den maade, at læreren samtaler med børnene om indholdet af det stykke af forklaringen de skal faa i lekse, uden at børnene herunder har bogen oppe. Fra bibelhistorien og den tidligere katekisme-undervisning kjender barnet det meste af det som staar i forklaringen. Dette, som det altsaa ved, bør læreren spørge frem og føre til bedre forstaaelse, idet han nøiagtig følger gangen i forklaringen. De eksempler fra bibelhistorien forklaringen henviser til, eller som tilbyder sig af sig selv, lader han børnene fortælle. Stykker af bibelen som forklaringen henviser til, eller han selv finder tjenlige til belysning, lader han dem slaa op og læse.

Som regel bør omtrent en tredjedel af timen benyttes til at høre op dagens lekse, to tredjedele til at katekisere gennem indholdet af leksen til næste gang.

Fremdeles læres et udvalg af salmer. Disse henlægges bedst til bibelhistorie-timen. Et eller høist to vers gives i lekse. Overhøringen sker i begyndelsen af timen uden synderlig gennemgaaelse.

I 4de klasse gennemgaaes kirkens historie i sine grundtræk, idet en kirkehistorie paa ca. 50 sider læses og repeteres. Hovedvekten lægges paa det religiøse liv, saaledes som det fremtræder hos enkelte repræsentative personligheder (martyrerne, Augustin, Bernhard, Luther, Spener, Hauge).

Endelig gives der en kort oversigt over kirkeaaaret og vor gudstjenestes ordning efter den fuldstændigere form. Oversigten gives ved foredrag af læreren i tilslutning til salmebogen, som børnene har for sig.

Læseplan:

Kl. I. Det gamle testamente læses og repeteres; af en autoriseret katekisme-forklaring (Klaveness) læses og repeteres 1ste part, og af 2den part 1ste artikel; tillige repeteres katekismens samtlige tekstord, og Luthers forklaring til anden og tredje artikel.

Salme 27. 134. 175. 65. 330, 2. 266 hos Landstad læses og repeteres.

Kl. II. Jesu liv læses og repeteres; af forklaringen læses og repeteres 2den og 3dje artikel og 3dje part; af katekismen repeteres samtlige tekstord og Luthers forklaring til 1ste part og 1ste artikel.

Salme 42. 94. 346, 1, 2, 4, 6, 10. 490. 580, 1-3, 10 læses og repeteres.

Kl. III. Resten af bibelhistorien læses, og den hele bog repeteres; af forklaringen læses de to sidste parter; forklaringen repeteres derefter i sin helhed.

De i 1ste og 2den klasse lærte salmer repeteres.

Bjergprædikenen læses og gennemgaaes i timerne nærmest før og efter jul (6 timer).

I klasse I—III anvendes 1 time ugentlig til bibelhistorie med salmevers, 1 time ugentlig til forklaring (og bibellæsning i III).

Kl. IV. En liden kirkehistorie gennemgaaes og repeteres.

I tiden efter nytår anvendes 4 timer til at give en oversigt over kirkeaarets og vor gudstjenestes ordning, og derefter 6 timer til at gennemgaa lidelses- og opstandelseshistorien efter et af evangelierne.

Ved udgangen af kl. III afholdes en prøve. Ved denne undersøges, foruden eksaminandernes kundskab i bibelhistorie og katekismus med forklaring, tillige deres kjendskab til de bibelske skrifter, særlig de historiske, deres øvelse i at finde frem i bibelen, samt deres kjendskab til den bibelske geografi. Desuden kræves at eleverne skal kunne mindst 20 vers af de lærte salmer. Karakteren for denne prøve slaaes med dobbelt vægt sammen med den karakter som gives ved middelskole-eksamen ved prøven i kirkehistorie. (Reglement for middelskole-eksamen § 9).

Norsk.

Som maal for undervisningen i norsk er i loven opstillet:

„At eleverne læser tydelig og udtryksfuldt saavel landsmaalet som det almindelige bogmaal, kan gjøre rede for udvalgte stykker af litteraturen i begge maal, samt med orden og tydelighed i sprogrigtig form skriftlig kan behandle en lettere opgave.“

I læsning maa vegten for det første lægges paa tydelig, det er høi og ren, læsning med passende stans paa rette steder, og paa at gjengive indholdet af det læste.

Læse høit bør eleverne paa dette trin allerede kunne.

Til at læse rent hører først og fremst at hver lyd artikuleres rigtig. Retledning hertil bør gives fuldt saa meget under elevernes tale som under læsningen. I det hele maa det erindres, at hvad der kan gjøres for sikkerhed og korrekthed i talen, det vil ogsaa komme læsningen til gode. Til ren læsning hører nemlig ogsaa at udtalen i læsning stemmer med det

„dannede talesprog“, det er den udtale, som i hver landsdel er den sædvanlige i dannede folks omhyggelige, men ukunstlede tale.

Til ren læsning hører ogsaa at eleven læser sikkert, uden famlen, uden hakkende afbrydelser, uden at pauser udfyldes af stemmelyd alene eller uartikulerede lyd. For at opnaa saadan sikkerhed er det af stor vigtighed at eleverne lærer at læse langsomt, mere eller mindre, eftersom det kræves, og at de lærer at stanse paa rette sted, dels hvor der maa stanses, fordi meningen kræver det, dels hvor der kan stanses for aandedrættets skyld.

Medens der paa det første trin lægges særlig vægt paa at øve i tydelig og sikker læsning, stilles der paa de høiere trin efterhaanden større krav til udtryksfuld læsning. Men kravet paa sikkerhed vil gennem alle klasser vedblive at være et hovedkrav; øvelse i sikker læsning vil ogsaa, naar man stadig gaar ud fra det omhyggelige talesprog, af sig selv blive en øvelse i naturlig læsning, og dermed er man paa ret vei til at naa det andet af loven stillede krav, at kunne læse udtryksfuldt. Den udtryksfulde læsning skal netop være naturlig læsning, og ikke en for barnet unaturlig deklamation. Det som særlig kræves er, at eleven har saa megen magt over sin stemme at han nogenlunde kan nuansere læsningen efter indholdet: hovedtanke og indskudt bitanke, fortælling og dialog m. m.

Det læsestykke som gives i hjemmelekse, bør paa det første trin gennemgaaes paa forhaand, saavidt muligt saaledes at disciplene faar anledning til selv at øve sig i oplæsning af det ukjendte stof. Næste gang (naar altsaa børnene har havt stykket som hjemmelekse) kræves det læst med passende langsomhed, høit og rent, med rigtigt tonefald og rigtig betoning, og med stans paa rette sted. Indholdet gjøres til gjenstand for samtale, og eleven fortæller indholdet af det læste. For at sikre sig at eleverne arbejder hjemme med leksen i læsning,

bør man af og til lade dem fortælle indholdet af stykket før bøgerne aabnes.

Paa de høiere trin indskrænkes den foreløbige gennemgaaelse til de nødvendigeste ordforklaringer og realoplysninger. Hvor læsningen giver naturlig anledning dertil, gjør man ogsaa opmærksom paa billedlige udtryk og særegne vendinger, og benævnelser som f. eks. personifikation, klimaks, ironi, forklares; men man indlader sig ikke paa læren om trøper og figurer som nogen selvstændig disciplin. Man søger ligesom tidligere at sikre sig at eleverne arbejder hjemme med læsningen.

For læsning i landsmaal er i loven sat det samme maal som for læsning i det almindelige bogmaal, nemlig at der skal læses tydelig og udtryksfuldt. Her vil oftest kræves en særskilt gennemgaaelse, baade for læsningens og for forstaaelsens vedkommende, og der maa oversættes hvor det viser sig nødvendigt for fuld forstaaelse. Der samtales om det læste, og indholdet gjengives som ved det øvrige læsestof.

Et passende udvalg af digte (paa bogmaal og landsmaal) læres gennem alle klasser udenad; de gennemgaaes og læses paa forhaand, og opmærksomheden fæstes ved verstakten, paa første trin kun ved stigende og dalende takt i al almindelighed, i 3dje og 4de klasse indøves de almindelige versfødder. Et digt bør være fuldt forstaaet før det læres udenad.

Af et godkjendt udvalg af læsestykker gjøres der ved eksamen rede for et pensum paa mindst 80 sider, hvoraf ikke mindre end 20 sider af landsmaalslitteraturen.

Digtarterne forklares ved de eksempler læsningen giver; hovedinddelingen i episk, lyrisk og dramatisk poesi forklares kortelig.

Litteraturhistorie læses ikke efter nogen særskilt lærebog, men en samlet oversigt over udviklingens gang gives i tilslutning til hvad den historiske lærebog derom meddeler. Man vil her i det hele have hvad der behøves for en samlet oversigt, og hvad der maatte savnes kan let tilføies mundtlig; man holder sig forøvrigt nær til lærebogens fremstilling, og for-

saavidt man paa noget punkt finder det nødvendigt at fravige denne, bør man konferere derom med læreren i historie. Ved siden af denne oversigt læres derhos læsebogens oplysninger om de læste forfattere, som forudsættes givet i kronologisk rækkefølge, med mere udførte livsbilleder af de mere fremtrædende forfattere.

Grammatik. Undervisningen begynder i 1ste klasse med at tage det kundskabsstof som den tidligere undervisning har medtaget, op til fornyet gennemgaaelse efter en lærebog¹). Af denne lærebog gennemgaaes det væsentlige i 1ste og 2den klasse, i 1ste klasse taledelene, de fælles grammatiske kategorier, og formlæren, i 2den klasse sætningslæren nøiagtigere. I 3dje og 4de klasse repeteres og indøves yderligere det som før er gennemgaaet, og hvad der før er forbigaaet eller kun løselig behandlet, gennemgaaes nøiagtigere²). Ved indøvelsen af den grammatiske kundskab bør ikke benyttes nogen særegen eksempelsamling; det gjælder at benytte sprogstof som eleverne er fuldt fortrolige med, helst saadant som det falder dem naturligt selv at bruge i sin tale. Der kan benyttes dels eksempler som er kjendte fra læsningen, dels mundtlig dannede eksempler som kan skrives op paa vægtavlen, dels eksempler fra de skriftlige arbejder³).

Skriftlige øvelser. I 1ste klasse fortsættes der med arbejder af samme art som der prøves i ved optagelsen. Øvelser i gjenfortælling slutter sig nær til talen, og jo mer det er overholdt at disciplene maa give fuldstændigt svar, og i det hele tale korrekt og i rigtig formede sætninger, des lettere vil de skriftlige øvelser falde for dem. Stoffet til saadanne øvelser kan tages af lette fortællende stykker, som er læst med fuld

¹) Her i skolen benyttes Hofgaards En liden norsk grammatik.

²) Lærerne i fremmede sprog maa have nøie kjendskab til den grammatiske lærebog som benyttes i skolens norsk-undervisning, og i definitioner og udredninger af fællesgrammatiske emner ikke fravige dennes fremstilling.

³) Her i skolen benyttes stadig skriftlig analyse med Hofgaards „Tegn“.

forstaaelse, eller som er vel kjendte f. eks. fra historie-undervisningen, eller af lette skildringer fra naturhistorien (i tilknytning til billeder af dyr). I begyndelsen bringes ved samarbeide i klassen en kort gjengivelse af hovedindholdet i en bestemt form, som, ialfald paa det første trin, efter hvert kan skrives op paa vægtavlen; saa kan man vende tavlen og øve eleverne i at gjengive indholdet i den bestemte form mundtlig, og tilsidst kan man lade dem nedskrive det hele, enten paa skolen, hvis der bliver tid dertil, eller som hjemmearbeide. Det vil ofte være heldigt at eleverne har to bøger, en „øvelsesbog“ til det første forsøg, og en „stilebog“ til renskrift. Opskrift paa tavlen vil i 1ste klasse rimeligvis snart kunne falde bort; derimod bør man en tid holde ved med at forberede den skriftlige gjengivelse saaledes at eleverne stadig vænner sig til at holde sig til hovedtanken, og til først at sige mundtlig det som skal skrives, enten det er som skolearbeide eller som hjemmearbeide. Som overgang til mere selvstændigt arbejde kan man lade eleverne forberede sig paa at give en kort gjengivelse af et bestemt stykke, først mundtlig paa skolen, og siden skriftlig paa skolen eller hjemme, og endelig kan man lade dem udføre skriftlig gjenfortælling hjemme paa egen haand. Under disse øvelser vil der stadig være anledning til at gjøre rede for skilletegnenes betydning, og man vil efterhaanden kunne kræve at eleverne skal være istand til at sætte dem til selv. Der vil ogsaa stadig være anledning til at merke sig forskjel mellem talens lyd og skriftens tegn, og til at tale om synonymmer, hvor det gjælder heldigste valg af ord.

Diktat bruges ikke som regelmæssig øvelse hver uge, men af og til gennem alle klasser, dels for at indøve enkelte retskrivningsregler og enkelte ord, særlig saadanne som under de skriftlige øvelser har vist sig at volde vanskelighed, dels som en prøve paa elevernes sikkerhed i retskrivning i det hele og i at bruge skilletegnene. Diktaterne, som maa være afpasset efter øiemedet, læses paa en naturlig maade i sammenhæng, først før der skrives, og derpaa naar stykket er nedskrevet.

I 2den klasse fortsættes først med mundtlig og skriftlig gjenfortælling eller skildring, men nu mere og mere som selvstændige skriftlige arbeider paa egen haand. Man kan nu ogsaa lade eleverne fortælle hvad de selv har oplevet, helst først mundtlig og siden skriftlig; herved banes vei til friere fortælling eller skildring som selvstændigt hjemmearbeide. Reglerne for skilletegnes brug gennemgaaes her i sammenhæng, i forbindelse med gennemgaaelsen af sætningslæren efter grammatiken.

I de høiere klasser skrives stile som de der gives ved afgangsprøven, fra først af efter omhyggelig forberedelse og vejledning paa skolen, siden mere frit. Der lægges den største vægt paa at eleverne skriver i et korrekt og naturligt sprog, og at de kan fastholde en bestemt sammenhæng; man maa ikke uden forudgaaende vejledning give dem noget at skrive om som de ikke kan forudsættes at have fuld rede paa før. Opgaver fra historie, geografi, og naturhistorie, som nærmer sig til fagopgaver, kan gives af norsklæreren; han maa da skaffe sig nøie underretning om hvad eleverne har lært herom tidligere, og i det hele konferere med vedkommende faglærere. I de øverste klasser kan det være tjenligt til at opøve elevernes sprogsans nogle gange at lade dem oversætte et stykke fra tysk eller engelsk; her medtages ogsaa øvelser særlig sigtende paa det praktiske liv, som affattelse af breve, ansøgninger, eller kortere meddelelser, avertissementer, o. lign.

I 1ste klasse faar eleverne hver uge et skriftligt arbeide, som udføres dels paa skolen, dels hjemme; ved siden deraf omtrent hver anden uge en diktat. I de høiere klasser et skriftligt arbeide hver anden uge, og ved siden deraf diktat, i 2den klasse 1—2 gange om maaneden, i 3dje og 4de klasse af og til, naar læreren finder det paakrævet.

Ialfald i øverste klasse maa der gives anledning til at lade eleverne et par gange i hvert halvaar (deraf den ene gang ved tentamen) skrive en ekstemporalstil paa skolen.

Ved alle skriftlige arbejder lægges stor vægt paa orden, og arbejder som er slurvet udført, maa skrives om til de er tilfredsstillende.

Læseplan:

Kl. I. Læsning med gjengivelse af indholdet og samtale om det læste; fremsigelse af digte.

Grammatik: Efter en lærebog taledelene, de vigtigste sætningsdele, og formlæren.

Skriftlige øvelser: Gjengivelse af hovedindholdet af fortælling eller beskrivelse; af og til diktat. I forbindelse hermed regler for retskrivning, og redegjørelse for skilletegnes betydning.

Kl. II. Læsning (som i 1ste klasse); fremsigelse af digte.

Grammatik: Det som er lært efter lærebogen i 1ste klasse, holdes vedlige, og det væsentlige af sætningslæren læses i sammenhæng og repeteres.

Skriftlige øvelser: Gjenfortælling og friere fortælling og beskrivelse; af og til diktat. I forbindelse hermed regler for retskrivning og skilletegn.

Kl. III og IV. Læsning af forfattere (i landsmaalet og det almindelige bogmaal) eller længere stykker af disse (derunder dramatiske arbejder); gjengivelse af indhold og tankegang; fremsigelse af digte. Versfødder; digtarter; litteraturhistoriske oplysninger i tilslutning til den historiske lærebog og efter læsebogen.

Grammatik: Det som er læst i de foregaaende klasser, repeteres og indøves yderligere; herunder medtages det som før er forbigaaet, og enkelte punkter behandles nøiagtigere end før.

Skriftlige øvelser: Beskrivelser, skildringer, karakteristiker; uddrag og sammendrag; fremstilling af tankegangen i et arbejde af en forfatter. Mindre forretningsskrivelser. Af og til diktat.

Fremmede sprog.

I middelskolen læses tysk og engelsk.

Maalet for undervisningen i **tysk** er:

„At eleverne har gennemgaaet og kan oversætte og forklare et lidet udvalg læsestykker, kan oplæse og oversætte lette, forhen ulæste stykker, og har nogen øvelse i mundtlig paa tysk at gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg, og besvare dertil knyttede spørgsmål, samt i at bruge sproget skriftlig.“

Maalet for undervisningen i **engelsk** er:

„At eleverne har gennemgaaet og kan oversætte og forklare et lidet udvalg læsestykker, kan oplæse og oversætte forhen ulæste stykker som kun indeholder de almindeligst forekommende ord, har nogen øvelse i mundtlig paa engelsk at gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg, og besvare dertil knyttede spørgsmål, samt i at bruge sproget skriftlig.“

Medens man efter den ældre metode [da maalet nærmest var at kunne læse det fremmede sprog med grammatisk forståelse] lagde skriftsproget til grund, og tilegnede sig dette gennem oversættelse til modersmaalet, kræver den nye [af „Quousque tandem“ hævdede] metode det fremmede sprog lært hovedsagelig gennem sig selv, uden modersmaalet som mellemled. Fremgangsmaaden er denne: Læreren begynder med at oversætte teksten for eleverne; men denne oversættelse hører gradvis og temmelig tidlig op. I stedet for at oversætte ordet, anskueliggjør læreren betydningen deraf ved at vise tingen som betegnes derved, eller billedet deraf, eller han leder eleven til forståelse ved at paavise et slegtskab med allerede kjendte ord, eller ordet forklares ved omskrivning i det fremmede sprog, som det foregaar naar man tyder modersmaalet, som jo ogsaa maa forklare sig selv. Meningen hermed er at bringe det fremmede udtryk i elevens sind til umiddelbart at smelte sammen med det som det er udtryk for, ligesom det sker ved den første sprog-tilegnelse.

Men billeder, omskrivninger, og lignende midler, strækker i hvert fald ikke til ligeoverfor de finere udtryk for tanken, abstrakter, de i særlig forstand idiomatiske udtryk. At oversættelse til modersmaalet er nødvendig i meget større udstrækning end den nye metode forudsætter, maa indtil videre ansees for sikkert. Skolen maa her, som overalt ellers, modarbejde taagede forestillinger og halv forstaaelse. Og oversættelse er et nødvendigt kontrolmiddel for forstaaelsen; loven forudsætter denne færdighed, og den opnaaes ikke uden øvelse. I den undervisningsplan som nedenfor opstilles, bliver derfor oversættelse fastholdt som en vigtig og nødvendig øvelse gennem det hele kursus. Paa den anden side er det af den høieste vigtighed at eleven vænner sig til at forstaa sproget direkte og umiddelbart. Derfor bør læreren paa et mere fremskredet trin, og ved meget lette tekster, af og til søge at hjælpe sig uden oversættelse.

Det andet punkt hvori den nye metode adskiller sig fra den ældre, er de til læsningen knyttede tale- og skrive-øvelser. Disse øvelser danner ikke et arbejde for sig, men knyttes til læsestykkerne og har sit stof i dem. Læsestykkerne ikke blot læses, men læres og bearbejdes saaledes at eleverne lidt efter lidt optager og fæster i sin erindring et sprogligt materiale, knyttet til et bestemt indhold. Idet læreren gjør dette indhold til gjenstand for eksamination paa det fremmede sprog, øver han eleverne i at benytte det sprogstof de sidder inde med, til mundtligt, senere ogsaa til skriftligt udtryk.

Lovens krav paa dette punkt er „nogen øvelse i at gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg, og besvare dertil knyttede spørgsmaal.“

Fremgangsmaaden for at naa dette maal maa i sine grundtræk blive følgende:

Naar et læsestykke er nøiagtig gennemgaaet paa sedvanlig

maade,¹⁾ læst og oversat, skal eleven tilegne det sig saaledes at han kan gjenfortælle indholdet. Man begynder tidlig med at lade eleven lære smaa stykker (især vers) udenad, og søger lidt efter lidt at bringe det dertil at han i friere form kan gjengive hovedindholdet af et kortere eller længere stykke. Eftersom eleverne vinder herredømme over sproget, gjøres stykket til gjenstand for eksamination, den naturligste form for tale-øvelser paa skolen. Egentlig talefærdighed vil herved ikke erhverves; men lovens maal, at eleven skal kunne besvare til læsestykket knyttede spørgsmaal, vil kunne naaes. Og dermed vil en naturlig grundvold være lagt for talefærdighed.²⁾

De skriftlige øvelser slutter sig efter den nye metode nær til de mundtlige, og bestaar væsentlig i afskrift, diktat, og skriftlig gjengivelse af noget læst eller fortalt. Denne gjengivelse skal da erstatte stilen.

I et sprog som tysk, hvor formerne er saa karakteristiske, og deres anvendelse er bundet til mere regelmæssig virkende love, og hvor undervisningen for en stor del maa bestaa i at lede disciplene til at udfinde disse love og anvende dem, er det dog naturligt at undervisningsmaaden bliver noget ander-

1) Altsaa ogsaa, særlig i tysk, med nøiagtig grammatisk analyse, for at bringe sprogets former, anvendelsen af kasus, modi, osv., til bevidst opfatning.

2) Den her beskrevne fremgangsmaade gjælder de dertil særlig egnede dele af det statariske pensum som blir at opgive til eksamen. Ved siden heraf maa der i begge sprog læses en god del kursorisk, for at eleverne kan erhverve det ordforraad som er forudsætningen for alt herredømme over fremmede sprog. Under denne kursoriske læsning, som maa gaa raskt og let fra haanden, fæster man sig kun for saa vidt ved det sproglige udtryk, som det kræves til en korrekt opfatning af indholdet. Nogle nye gloser kan man repetere til næste time efter ordsamlingen. Anden repetition, eller gjenfortælling, af det kursoriske læsestof bør ikke finde sted. Gjenfortælling har sin rette plads som slutresultat af en omhyggelig analyse af indhold og form. Skulde ogsaa den kursoriske læsning gjenfortælles, vilde man enten række ganske lidet, eller gjenfortællingen vilde blive rent stymperagtig.

ledes end i engelsk, hvor mere maa overlades til den umiddelbare tilegnelse og efterligning. Medens de mundtlige øvelser forudsættes i begge sprog at blive de samme, vil undervisningsplanen for tyskens vedkommende beholde stilen, om end i noget forandret form. Stiløvelserne tænkes paa det nøieste knyttet til læsningen, saaledes at teksten som skal oversættes enten er en fri bearbejdelse af kjendte tyske læsestykker, eller ialfald bevæger sig i forestillinger og vendinger som er vel kjendte fra læsningen. Eleverne maa vænnes til at kunne stole paa hvad de gjennem denne har tilegnet sig, og ikke paa den støtte som andre hjælpemidler, ordbog, grammatik m. m., kan yde. Kun saaledes vil det være muligt at føre eleverne derhen at de ved afgangseksamen kan skrive en tysk stil uden hjælpemidler.

For engelskens vedkommende opstilles som maal for de skriftlige øvelser, at eleven kan gjengive en liden oplæst fortælling eller anekdote som han ikke kjender fra før. De øvelser som skal føre til dette maal, bliver da af tilsvarende art: Hvad der er læst, lært, og mundtlig reproduceret, bliver derefter ogsaa skriftlig gjengivet, med stigende fordringer til gjengivelsens frihed; tilsidst øves eleven ogsaa i at gjengive ukjendte fortællinger efter en eller to ganges oplæsning.

Grammatik vil ogsaa den nye metode anvende, overalt hvor den letter eleven hans arbeide med sprogets tilegnelse. — Og skolen, som paa ethvert punkt maa oplære til nøiagtighed, maa naturligvis ogsaa kræve den i den grammatiske forståelse af sproget.

Læseplan.

Tysk.

Kl. I danner som det egentlige elementartrin et afsluttet kursus. Undervisningen knyttes til en elementarbog.¹⁾

¹⁾ Her i skolen bruges nu Knudsen og Kristiansens lærebog for begyndere, hvis metode nøiagtig følges. Dog anbefales under

Lydlæren gjennemgaaes ikke i sammenhæng, men eleverne gjøres straks under læsningen opmærksom paa de for sproget eiendommelige lyd, og der maa fra første færd lægges vind paa rigtig udtale og flydende læsning. Herunder vil korelæsning være at anbefale.

Om der ved siden af elementarbogen (eller senere) med fordel kan benyttes et anskuelsesmiddel som tager øiets sans i sprogtilegnelsens tjeneste, maa foreløbig staa hen.

I klasse II og følgende klasser lægges et udvalg læsestykker til grund for undervisningen. [Her: P. Voss, Deutsches Lesebuch.]

I kl. II læses 50 sider, hvoraf omtrent halvparten gjenarbejdes paa den før nævnte maade: oversættelse, udenadslæren, i forbindelse med mundtlig gjengivelse af indholdet af det læste. Denne søger læreren efterhaanden at give en friere form: snart gjengiver eleven fortløbende, uden at læreren syndelig griber ind, snart sker gjengivelsen gennem spørsmål og svar, altsaa i form af en samtale mellem lærer og elev.

Det paasees strengt at der svares i fuldstændige sætninger. Den del af pensumet som ikke skal lægges op til eksamen, gjøres ikke til gjenstand for den samme indgaaende behandling; men ogsaa her kræves dog forberedelse fra elevernes side, og der sørges for at eleverne derigjennem øger sit ordforraad og erhverver lethed i at overskue en tysk periode og oversætte den. Tilhørende gloser bør læres udenad.

(I den første maaned af skoleaaret anvendes ogsaa de 5 engelsk-timer til tysk, for at opfriske hvad der kan være glemmt i ferierne; de bruges mest til læsning og oversættelse. De

læren om substantivernes bøining at medtage alle hovedregler efter grammatiken. Man antager i regelen at kunne faa læst og repeteret (tildels flere gange) til „Konjunktiv“ (excl.) med de tilsvarende retroversions-øvelser. Af læsestykkerne s. 98 fg. bliver en større del læst og oversat, ikke analyseret.

timer engelsken paa denne maade mister, faar den igjen i 3 M., idet engelsklæreren faar den ene af de i tabellen s. 22 opførte 6 tysktimer, men saaledes at den hver anden uge under hans inspektion anvendes til tysk skriftlig.)

Efter en lærebog (Hofgaards Kortfattet tysk grammatik¹) læses i kl. II formlæren og (nogle hovedregler af) kasuslæren; læren om konjunktivens brug forberedes i tilknytning til læsebogen, (men formlæren har fremdeles hovedvegten).

Fra begyndelsen af 2det halvaar lægges til grund for de skriftlige øvelser frie bearbejdelser paa norsk af læsebogens lettere stykker. Den norske tekst bliver først omsat mundtlig til tysk af eleverne under lærerens vejledning, før den opgives til skriftlig behandling paa skolen eller hjemme. Hertil anvendes 1 time ugentlig.

Hjemmearbeidet bør i alt væsentligt være af samme art som i foregaaende klasse, og hvad der opgives til hjemmearbejde bør ogsaa her i regelen forberedes ved samarbejde i klassen. De gennemarbejdede stykker repeteres og lægges op til aarsprøven.

I kl. III læses 80 sider af læsebogen, hvoraf 30 sider gennemarbejdes som ovenfor angivet; resten læses kursorisk.

Fuldstændigere gennemgaaelse af kasuslæren, og sammenhængende gennemgaaelse af de tilbagestaaende partier af syntaksen.

Til stil og grammatik anvendes 2 timer ugentlig. 1 stil ugentlig efter trykte tekster i tilslutning til læsebogen, afvekslende hjemmestil og skolestil. Den foreløbige gennemgaaelse indskrænkes og kan lidt efter lidt bortfalde.

De 30 statarisk læste sider repeteres og lægges op til aarsprøven.

I kl. IV læses omkring 100 sider af læsebogen, hvoraf ca. 40 sider sammen med 3dje klasses eksamenspensum lægges

¹) Og det grammatiske anhang i Voss's lærebog, i overensstemmelse med den derom af udgiveren givne udredning.

op til afgangseksamen. Fremgangsmaaden som i de to foregaaende klasser. Repetition, saavidt fornødent, af de vigtigste partier af grammatiken.

Til grammatik og stil anvendes 2 timer ugentlig. Opgaverne bliver nu snart bearbejdelser af de tyske læsestykker, snart ukjendt stof, men i saa fald maa opgaven kun indeholde ord og udtryk som meget hyppig forekommer i jevn fremstilling; alt hvad der kan antages at ligge udenfor dette, og ikke er vel kjendt fra læsningen, oplyses.

Engelsk

Undervisningen i engelsk i middelskolen skal føre eleverne ind i nutidssproget som det lever i tale og skrift. Den bør fortrinsvis beskæftige sig med den del af sprogstoffet som er af germansk oprindelse og danner sprogets grundstamme, men ogsaa af det romanske ordforraad medtage de almindelige kulturord, samt hvad der for øvrigt har faaet fast fod i de dannede klassers jevne daglige tale.

Der er opstillet det samme maal for engelsk som for tysk. Derfor bør undervisningen i det hele ordnes paa samme maade for begge sprog; om en forskjel i de skriftlige øvelser og den skriftlige prøve se ovenfor s. 32—33.

Den grammatiske undervisning bør indskrænke sig til at behandle de for det engelske sprog eiendommelige fænomener, idet fremstillingen af de mere generelle love hensigtsmæssig henlægges til undervisningen i modersmaalet og tysk. Der gives en sammenhængende fremstilling af det engelske sprogs former og formord, med en kortfattet oversigt over de vigtigste syntaktiske fænomener, støttet til en forholdsvis rig eksempelsamling.

Under det hele kursus maa der lægges særlig vægt paa tilegnelsen af en flydende og korrekt udtale.

Med hensyn til benyttelsen af det engelske sprog under undervisningen og i klassen i det hele taget, samt om hvorvidt

og i hvilken udstrækning oversættelsen til norsk kan undværes, henvises til hvad der herom er udtalt ovenfor s. 31.

Kl. II. Her i skolen indtræder engelsk først 1 maaned efter skoleaarets begyndelse; se ovenfor s. 34.

Til grund for undervisningen lægges en begynderbog¹⁾. Man begynder med udtale-øvelser. De for engelsken eiedommelige lyd og lydforbindelser indøves i metodisk orden, i regelen gjennem direkte efterligning, men ogsaa, hvor denne viser sig utilstrækkelig, ved en enkel, for eleverne afpasset forklaring af lydens dannelsesmaade. Læreren bør derfor have praktisk kjendskab til lydфизиologiens vigtigste resultater. Skjønt han under øvelserne stadig maa have sin opmærksomhed henvendt paa den enkelte, maa samtidig den hele klasse holdes i aande ved fremsigelsen af ord og sætninger i kor. Slæbende og udtryksløs udtale og oplæsning modarbeides fra begyndelsen af. Sammen med ord- og sætningsakcenten indøves høitonen.

Fra disse metodiske forøvelser, som ikke bør tage mere end en uges tid, gaar man over til ganske lette sammenhængende tekster i fortællingens eller samtalens form. Endnu maa arbeidet en tid væsentlig samle sig om udtalen. Det nye læsestof gennemgaaes omhyggelig med dette for øie; læreren fremviser først hvert nyt ord, og det gjentages af den enkelte og af klassen, til det sidder nogenlunde fast. I og med disse øvelser indøves lydskriften, som eleverne snarest mulig maa blive saa fortrolig med, at de — selvfølgelig uden at lægge sig selve lydskriftformen paa minde — ved hjælp af den kan gjenkalde i erindringen og senere selv udfinde ordenes udtale.

Det kan anbefales, efter tre—fire ugers læsning, hvorunder eleverne har lært at kjende de regelmæssige bøningsformer og faat et indtryk af sprogets bygning i det hele, at vende tilbage til begyndelsen, og nu, da de største vanskeligheder med udtalen er overvundet, og eleverne har faat øvelse i at udnytte lydskriften under sit hjemmearbejde, begynde arbeidet med at

1) Her i skolen bruges Brekkes.

lære udenad og gjenfortælle det læste. Fra nu af er elevens forberedelse stadig af dobbelt art: Et stykke skal han kunne læse op og oversætte, et andet stykke, som allerede er læst, skal han have lært saaledes udenad, at han kan gjenfortælle indholdet.

Hvor læsestykkerne er beregnet paa at illustrere og indøve ting af grammatisk eller fraseologisk interesse, vil man ofte, for at sikre sig at eleverne har en klar opfatning af forholdet, i begyndelsesklassen maatte opgive dem sætningerne paa norsk og lade dem oversætte paa engelsk. Men som regel maa man allerede her for disse øvelsers vedkommende holde sig udelukkende inden det fremmede sprog. Dels lader man eleverne simpelt hen fortælle hvad de har lært udenad, dels retter man spørsmaal til dem, som er saaledes formet at de omtrent kan svare med bogens ord. Hvor der i teksterne veksles repliker mellem to eller flere personer, fordeler man rollerne mellem eleverne og lader dem spørge og svare hverandre.

Lidt efter lidt søger man at bringe dem til at frigjøre sig fra bogens form, og med benyttelse af det materiale bogen byder bygge fremstillingen op mere eller mindre paa egen haand. Forberedende øvelser, som omsætning fra nutid til fortid, fra direkte til indirekte tale, kan herunder være særdeles nyttige; men derfra gaaes over til en samtale om det læste, hvorunder eleven faar anledning til paa en friere maade at referere indholdet. Det paasees strengt at der altid svares i fuldstændige sætninger. Det gjælder at faa alle med; derfor bør man saavidt muligt søge at undgaa, at den som skal svare er udpeget paa forhaand.

Begynderbogens pensum repeteres i de sidste maaneder.

De grammatiske fænomener skal eleverne gjøre sit første bekjendtskab med gjennem den tekst de læser. Bøiningsformerne forklares, efter hvert som man træffer dem; pronomener, hjælpeverber o. lign. betragtes og læres som almindelige gloser, og først naar de saaledes er kjendt, lader man eleverne se dem

opstillede i et grammatisk system. Formerne for den nægtende og spørgende sætning øves stadig.

De skriftlige øvelser i denne klasse bestaar i hjemme-afskrift (i de første 3—4 uger), skriveøvelser paa tavlen, diktat (kun af kjendt og gjennemarbejdet stof), senere gjengivelse af smaastykker som har været lært udenad. I begyndelsen bliver disse først gjenfortalt mundtlig, umiddelbart før de skrives. Man kan forbinde diktat og en friere øvelse, ved til den hele klasse at rette spørgsmaal paa engelsk som straks nedskrives, hvorpaa enten en elev giver et mundtligt svar som nedskrives af alle, eller hver elev giver skriftlig sit svar. Skriftlig besvarelse af opgivne spørgsmaal kan ogsaa gives som hjemme-arbejde. I det sidste halvaar vil det vise sig nyttigt at anvende nogen tid til mundtlig og skriftlig retroversion.

Kl. III (af de 5 ugentlige timer anvendes 2 til grammatik og skriftlige øvelser).

I klasse III læses i alt mindst 70 sider af læsebogen,¹⁾ hvoraf 30 af det udvalg som skal lægges op ved afgangsprøven. Elevernes gjengivelse er snart fortløbende, snart antager den form af en samtale; under denne maa læreren ogsaa lægge an paa at fremholde og indprente de dele af ordforraadet og fraseologien som danner sprogets grundvold, og som eleverne derfor senere vil faa mest brug for.

Af grammatiken gjennemgaaes de vigtigste love for ordføiningen. Uanset lærebogens opstillingsmaade bør ethvert nyt fænomen først vises i eksempler, og eleverne ledes til at udfinde det eiendommelige ved udtrykket, førend regelen formuleres.

De skriftlige øvelser bestaar i gjengivelse; som regel benytter man hertil ogsaa i denne klasse kun læsestof som allerede er gjennemgaaet.

Den bedste øvelse vil være, at læreren fortæller indholdet af et stykke i forkortning og lader eleverne gjengive det skriftlig, først efter mundtlig gjenfortælling, senere uden denne. I

¹⁾ Brekkes.

sidste halvaar bør man, som en indledning til 4de klasses øvelser, af og til læse op eller fortælle anekdoter eller smaa historier som eleverne ikke kjender, og derpaa lade dem gjenfortælle. Gjør klassens standpunkt det tilraadeligt, kan man i slutten af halvaaret ogsaa lade den prøve bagefter at nedskrive en gjen-givelse; men det maa altid erindres, at ogsaa i denne klasse er indøvelse af retskrivning og formlære (f. eks. verberne) det vigtigste; dette maa ikke tabes af sigte for mere fremskredne øvelsers skyld.

Kl. IV (2 timer til grammatik og skriftlige øvelser). Der læses 30 sider af læsebogen, og hele udvalget repeteres. Desuden 40—50 sider andet læsestof, hvoraf ca. 25 kursorisk. Læsestoffet gjenomarbejdes som i 3dje klasse; under den kursoriske læsning bør efter hver time gloserne gives i lekse til næste gang, eller der gives et kort resumé af hvad der sidst er gennemgaaet. Under repetitionen rekapituleres i al korthed enten den foregaaende dags lekse eller dagens pensum.

Grammatiken repeteres i sin helhed.

De skriftlige øvelser bestaar i gjengivelse af ulæste smaa stykker som læses op for eleverne; de gjenfortælles først mundtlig af eleverne, senere (i 2det halvaar) falder denne hjælp bort. Kun som ekstemporalier.

Historie.

Maalet for undervisningen i historie i middelskolen er „kjendskab til hovedtrækkene af verdenshistorien, udførligst for den nyere tids og fædrelandets vedkommende; kjendskab til vor borgerlige samfundsordning.“

Der skal saaledes ikke blot meddeles en række fortællinger om personer og begivenheder i kronologisk orden, men man skal bestræbe sig for „at give barnet, saavidt dette lader sig gjøre, et ordentligt begreb om hvad historie virkelig er“, ved at fremholde begivenhedernes sammenhæng og de fremtrædende personers betydning for udviklingen. Mest indgaaende skal

fædrelandets og den nyere tids historie behandles, for at eleverne navnlig kan ledes til forstaaelse af vor egen tid og det saumfund hvori de senere skal optræde som aktive medlemmer.

Som almindelig regel bør gjælde, at eleven bliver bekendt med lærestoffet først gennem mundtlig fremstilling af læreren, som ved undervisningstimens begyndelse eller slutning i nær tilslutning til lærebogen fortæller det pensum som skal gives til hjemmeforberedelse til næste gang, tyder ukjendte ord og udtryk, og meddeler rigtig udtale af navne; — tankegang og sammenhæng forklares hvor det findes fornødent; — de hovedpunkter som opmærksomheden især skal fæste sig ved, fremhæves; — tidligere omtalte forbigangne eller samtidige forhold som det for emnet er nødvendigt at erindre, gjenkaldes.

Af en undervisningstime paa 45 minutter anvendes til denne gennemgaaelse 10—15 minutter. I de lavere klasser omfatter den alle enkeltheder; paa det høiere trin kan det tildels være hensigtsmæssigt at indskrænke den sammenhængende fremstilling til hovedpunkterne. I øverste klasse vil det ogsaa under repetitionen, navnlig af hvad der er læst i 1ste og 2den klasse, i almindelighed være rigtigt paa forhaand at give en orienterende oversigt.

Efter gennemgaaelsen eksamineres i det pensum som eleverne har forberedt sig paa til dagen. Ved eksaminationen paa-sees at spørgsmaalene stilles saa, at eleverne faar anledning til at fortælle et stykke i sammenhæng, eller (hvor stoffet er vanskeligere eller indholdet ræsonnerende) til at give et fyldigt og sammenhængende svar. Læreren maa ikke afbryde for at give forklaringer eller supplerende spørgsmaal. Kun naar eleven staar fast og intet har at meddele, faar læreren træde hjælpende til.

Til sidst (eller først) gjenoptages den næst foregaaende times lekse; det bør nemlig være regel at eleverne er forberedt ikke blot i det nye pensum, men ogsaa i den gamle lekse. Der

maa gives saa mange af eleverne som muligt leilighed til personlig deltagelse.

I den udstrækning som omstændighederne tillader, giver læreren udfyldende detaljerede skildringer af historiske begivenheder, tilstande, og personligheder. Eleverne opmuntres derunder til at interessere sig for historisk læsning. De historiske billeder som skolen eier, benyttes paa alle skolens trin for at anskueliggjøre fremstillingen. Skildringerne gives rettest i frit foredrag; oplæsning er nødhjælp.

Gaar man ud fra Ræders lærebog, bliver lærestoffet at fordele saaledes paa de forskjellige klasser:

Kl. I. Oldtiden, og af middelalderen til „Tiden fra 843 til omtrent 1300“ (omtrent 50 sider). Indledning og vanskeligere ting vedkommende kulturhistorie og statsforfatning gennemgaaes og forklares, men kan paa dette trin ikke kræves tilegnet med samme nøiagtighed som det øvrige.

Kl. II. Resten af middelalderen (omtrent 60 sider). I nogle timer i slutningen af aaret opfriskes, væsentlig ved samtale, erindringer om hovedpunkterne af hvad der er læst i 1ste klasse.

Kl. III. Den nyere tid indtil „Nordens historie under den franske revolution og Napoleon“ (omtrent 120 sider). I slutningen af aaret opfriskes, væsentlig ved samtale, hovedpunkterne af hvad der tidligere er læst, navnlig af middelalderens historie.

Kl. IV. Først gennemgaaes resten af den nyere tid (omtrent 60 sider); derunder „vor borgerlige samfundsordning“. Derefter repetition. Ved afgangsprøven kræves udførligst kjendskab til den nyere tids og fædrelandets historie. Under repetitionen gennemgaaes derfor fuldstændig de dele af lærebogen som omfatter fædrelandshistorien fra og med den store franske revolution. For resten gjenkaldes hovedpunkterne og tilstræbes en oversigt over den historiske udvikling. Navnlig dvæles ved partier som har almindeligere kulturhistorisk betydning, og som,

fordi forstaaelsen kræver større modenhed, ikke paa de tidligere trin har kunnet faa tilstrækkelig behandling.

Geografi.

Maalet er ifølge loven „Oversigt over geografien, fornemmelig topografien, med fuldstændigere kjendskab til fædrelandets geografi.“

Skal elevernes arbejde med geografien ikke reduceres til en tanketom ophobning af navne, tal, og kjendsgjæringer, maa undervisningen lede dem til, saa ofte dertil er anledning, at søge og finde sammenhængen i det som meddeles dem. Ved paavisning af aarsagsforhold, f. eks. mellem et lands beskaffenhed, bebyggelse, og befolkningens livsvilkaar, ved sammenligninger o. l., kan de faa øie for at forholdene paa jorden arter sig med en viss lovmæssighed. Det er ikke væsentlig gennem lærebogen at erkjendelsen heraf bør ventes opnaat. Det bør være undervisningens sag at give elevernes geografiske erkjendelse liv og fylde, paa den ene side gennem det som læreren meddeler til nærmere belysning af stoffet, og paa den anden side gennem dettes behandling under vaagent samarbeide mellem lærer og elever.

Det kraftigste middel til undgaaelse af et ufrugtbart hukommelses-arbeide er brugen af kartet.

Kartet maa indøves ved alle midler, for at eleven ved enhver anledning skal magte at bringe det levende frem for sit indre øie.

Paa kartet bør eleverne lære sig til de billeder de bør bevare i bevidstheden, af landenes og havenes omrids og begrænsning, af fjeldstrækninger, dalstrøg, og elveløb; fra kartet maa de ogsaa hente bevidstheden om hvorledes landsgrænserne og bebyggelsen staar i forhold til og bestemmes af jordoverfladens naturlige beskaffenhed. Eleverne bør ogsaa lære at søge paa kartet saadanne enkeltheder som kjendte byer under samme breddegrad (samme dagslængde), eller under samme meridian

(samme dagstid), geografiske steders (særlig byers) beliggenhed i forhold til nabolandenes grænser, lande med overensstemmende naturlig beliggenhed og beskaffenhed (overensstemmelser i klima og næringsveie), lande af omtrentlig samme størrelse (her vil ogsaa grafiske fremstillinger osv. gjøre god tjeneste).

Endelig bør jevnlig paa kartet udpeges kommunikationsveie mellem forskjellige steder paa jorden.

Baade til styrkelse og til kontrol af kartkundskaben bør karttegningen bruges. Man maa dog erindre, at det ikke gjælder herved at frembringe virkelig brugbare karter, men kun at legemliggjøre og korrigere vundne forestillinger.

Hvad angaar den orden man bør følge ved stoffets behandling, er det utvilsomt rigtigst at begynde med fædrelandet. Paa det første trin kan man dog ikke gjøre sig færdig med fædrelandets geografi. Dertil er elevernes udvikling for ringe, og deres forraad af geografiske begreber for fattigt. Det maa være undervisningens bevidste maal at udvide og befæste disse begreber, og dette sker bedst ved at man, efter at have vundet de nødvendigste holdepunkter under den første gennemgaaelse af fædrelandets geografi, retter opmærksomheden udad til andre lande og til fremmede forhold, idet stadig det ukjendte og fremmede sammenholdes med forholdene hjemme. Har man ved at sammenholde naturforholdene i Norge og Schweiz givet eleverne tilstrækkelig klar forestilling om hvad et bjergland er, saa benyttes for eftertiden dette som et færdigt begreb man ikke behøver at dvæle udførlig ved senere. Begrebet om kyst- og indlandsklima kan vindes ved at sammenholde de klimatiske forhold paa Norges vestkyst og i Rusland. Og saaledes maa de grundlæggende geografiske begreber planmæssig gives fylde og indhold, og derefter benyttes. Der opnaaes mere ved paa denne maade at fordybe sig i tingen ved en dertil bekvem leilighed, og senere henviser dertil, end ved at fordele arbeidet jævnt — og tyndt — over hele feltet.

Fra den første behandling af fædrelandet bør man helst gaa over til andre lande i Europa, og derefter til de fremmede

verdensdele, for sluttelig at vende tilbage til fædrelandets geografi. Naar man, efter at have givet den oversigt skolen kan række (særlig gjennem undervisningen i naturkundskab) over forholdene paa jorden, tilsidst vender tilbage til fædrelandet, vil eleverne have vundet betingelser for en fyldigere opfatning af dets forhold. Navnlig vil de da ogsaa bedre kunne forstaa samfærdselens betydning og følge dens veie.

Den fysiske geografi vil i hovedtrækkene være gjennemgaaet ved den ovenfor omhandlede undervisning, idet det fornødne kjendskab til naturlovene leilighedsvis er meddelt. Det vil derfor være tilstrækkeligt til slut at give et kort resumé af den fysiske geografi; dertil knyttes den matematiske geografis vigtigste punkter.

Læseplan.

Kl. I. De nordiske lande, særlig Norge. Fortsættelse om europæiske lande.

Kl. II. Resten af de europæiske lande.

Kl. III. De fremmede verdensdele. Et resumé af den fysiske geografi, og grundtrækkene af den matematiske.

Kl. IV. Repetition med mere indgaaende behandling af fædrelandets geografi.

Naturkundskab.

Det maal som i middelskolen skal naaes i naturkundskab, er i loven formuleret i følgende bestemmelser:

a) Kjendskab til de mærkeligste dyr og planter, fornemmelig de indenlandske og for mennesket vigtigste, samt til det menneskelige legemes bygning og dets organers virkemaade, med grundtræk af sundhedslæren, hvorunder ogsaa undervisning om de berusende drikkes virkninger og farer;

b) kjendskab til de vigtigste naturfænomener og lovene for de deri virkende kræfter.

A. Naturhistorie.

Man forelægger eleven naturgjenstanden, en levende plante¹⁾, et udstoppet dyr, eller i mangel deraf en god planche, paa et senere trin et kranium, et fuldstændigt skelet, eller lignende.

Man lader eleven forklare hvad han ser, korrigerer hans udtryksmaade, leder ham til selv at opdage hvad han har overset, og til slut til af iagttagelserne at drage de rigtige slutninger.

Naar et tilstrækkeligt antal typer er gennemgaaet, gaar man over til at sammenligne nærstaaende former; beskæftigelse hermed vil efterhaanden lede til erkjendelsen af at det for oversigtens skyld bliver nødvendigt at opstille et system.

For dyrerigets vedkommende maa undervisningen, især paa det lavere trin, ledes paa den maade at man gennem spørgsmaal til eleverne bringer disse til fra egne iagttagelser, læsning, og fortællinger de har hørt, støttet af lærerens meddelelser, at fortælle om dyrenes liv og færd i naturen. Under undervisningen i planterigets naturhistorie maa eleverne allerede i 1ste klasse veiledes i fremgangsmaaden ved at presse og opbevare planter.

Indsamling og bestemmelse af planter i ferien bør opmuntres.

Ved den afsluttende eksamen bør eleven kunne fremlægge et af ham selv anlagt herbarium, omfattende ca. 50 typiske og almindelig forekommende arter.²⁾

Til hjælp ved undervisningen vil det være hensigtsmæssigt at læreren af og til paa tavlen leverer forstørrede tegninger af plantedele (især blomsterdele).

Idet eleven veiledes til at iagttage, bør man ogsaa søge

-
- 1) Hver elev i klassen maa have foran sig et eksemplar af planten.
 2) Herbariet bør ikke udelukkende indeholde urteagtige planter, men ogsaa pressede blade og blomsterstande af de almindeligste træer og busker. Ved valget af arter bør man tage særligt hensyn til det i loven opstillede maal.

at vække hos ham kjærlighed til den levende natur; han maa faa følelsen af at han har pligter og ansvar ligeoverfor de levende væsener, han maa bringes til at indse at det er grusomt og uværdigt at berøve fuglene deres eg, eller at spidde levende insekter paa naale, at ødelægge træer o. s. v., og at hans virksomhedstrang og iagttagelseslyst vil kunne finde et ædlere virkefelt ved at udklække sommerfugle, anstille enkle dyrkningsforsøg med plantefrø o. l.

Dyrerigets naturhistorie.

Paa første trin gennemgaaes et udvalg af typiske former af pattedyr og fugle, særlig husdyr, i et antal af omtrent tyve.

Samtidig vil det være hensigtsmæssigt at eleverne gennem lærerens fortælling erhverver kjendskab til de mest bekendte fremmede former som er beslegtede med de gennemgaaede.

Dernæst gennemgaaes nye former af pattedyr og fugle, særlig saadanne som kan grupperes sammen med de paa første trin behandlede. Behandlingsmaaden bliver des mere kortfattet, jo større ligheden er med en tidligere beskrevet form. Leilighedsvis omhandler man efterhaanden noget nærmere tandbygningen, nebformer, og fodformer; man gaar ogsaa lidt ind paa knokkelbygningen („hvirveldyr“) og musklernes virksomhed; man nævner bryst- og bughulens hovedorganer og deres beliggenhed, og omtaler deres funktioner i største korthed. Ved passende leilighed indføres begreberne art, slægt, og orden, oplyst ved de behandlede eksempler.

Derefter gennemgaaes, paa samme vis som tidligere, udvalgte former af krybdyr, padder og fiske. Efterhaanden omtales i sammenhæng med behandlingen af de enkelte former: forskjellen mellem hvirveldyr med varmt og med koldt blod, kredsløbet (i korthed), krybdyrenes seiglivethed, vinter- og sommerdvalen, hudskifte, reproduktionsevne, forvandling (gjellernes bygning), aandedræt, lidt om forplantning (æg, levende unger) o. s. v.

Endelig gives en ordnet sammenstilling af de hidtil behandlede dele af organlæren, og tilsidst en systematisk oversigt over de behandlede dyr.

Paa øverste trin gives først sammenlignende beskrivelser af leddyr-typer med dertil knyttede almindelige oplysninger om leddyrenes bygning og vigtigste livsfænomener; dernæst en karakteristik af insekt-ordenerne med henvisning til de gennemgaaede former, og i forbindelse hermed en kortere omtale af de merkeligste insekter.

En ordnet oversigt over de paa dette trin gennemgaaede dele af organlæren og biologien.

Endelig sammenlignende beskrivelser af enkelte repræsentanter for de lavere dyr, med dertil knyttede almindelige oplysninger.

Medens enhver for alderstrinnet ufrugtbar teoretisk systematisering bør undgaaes, vil det dog være naturligt at man for oversigtens skyld som afslutning giver en almindelig karakteristik af dyrerigets rækker, idet man begynder med de laveste; for leddyrenes og hvirveldyrenes vedkommende af de vigtigste klasser, og for krybdyrs, fugles, og pattedyrs vedkommende en oversigt over de vigtigste ordener.

Almindelige oplysninger som ikke tidligere er medtaget (f. eks. om udbredelse), kan passende finde plads her.

Planterigets naturhistorie.

Frengangsmaaden bliver i det hele taget tilsvarende til den som er anvendt ved behandlingen af læren om dyrene, her beskrivelse og formlære mere i forgrunden. Undervisningen foregaar paa de første trin ligesom i dyrelæren næsten udelukkende gennem iagttagelse.

Paa de første trin gives enkeltbeskrivelser af lette typiske former af fuldt udviklede blomsterplanter (ca. 20), med angivelse af voksestedets beskaffenhed, blomstringstid, og andre letfattede forhold vedrørende plantens liv, egenskaber, og anvendelse.

De første beskrivelser omfatter kun plantens hoveddele,

de følgende bliver efterhaanden mere indgaaende. I tilslutning til hver beskrivelse meddeles en særskilt kort forklaring af enkelte morfologiske grundbegreber; tilsidst gives en ordnet oversigt over disse, med henvisning til de gennemgaaede planter.

Paa næste trin leveres sammenlignende beskrivelser af udvalgte former, især saadanne som kan grupperes om de paa første trin gennemgaaede; væsentlige fællesmerker og skjelnermerker fremhæves, familiekarakterer fastslaaes.

Leilighedsvis tilknyttes almindelige oplysninger om organer, udvikling og liv. Efter hvert som en familiekarakter er bestemt, foretages øvelser i efter „floraen“ at „bestemme“ andre til samme gruppe hørende arter. Man maa vel vogte sig for at overdrive indøvelsen af floraen; det er tilstrækkeligt at eleverne har erhvervet sig indsigt i dens anordning og brug. Ved eksamen bør der aldrig blive tale om at lade eksaminanderne bestemme planter efter floraen. Linnés klasse-inddeling gennemgaaes. Endelig gives en ordnet oversigt over det hidtil meddelte om planternes organer og liv; herunder omhandles planternes tilpasning til ydre forhold (f. eks. farve, rodknoller, reserve-næring, midler mod udtørring, slyngtraade).

Til slut gennemgaaes enkelte planter med vanskeligere blomsterdele (f. eks. rakletrær og bartrær), og enkelte blomsterløse planter; desuden omtales nogle af de særlig vigtige udenlandske planter. Leilighedsvis tilknyttes oplysninger om let forstaaelige dele af den indre bygning, og om planternes udbredelse paa jorden.

Menneskelegemets bygning, og sundhedslære.

I 4de klasse gennemgaaes i 1 ugentlig time menneskets anatomiske bygning, dets organers virkemaade, samt elementerne af sundhedslæren, afpasset efter den indsigt i naturfagene og det modenheds-standpunkt som eleverne nu har erhvervet.

Af antropologien behandles knokkelbygningen, musklerne, huden, fordøielsesorganerne og fordøielserne, hjertets bygning,

blodet og blodomløbet, aandedrætsredskaberne og aandedrættet, hjernen og nervesystemet, sanseorganerne¹⁾ og deres virksomhed.

(For forklaringen af aandedrættet maa læreren i en fysiktime have fremstillet surstof, kvælstof, og kulsyre, og paavist deres vigtigste egenskaber, og fremstillet vandstof).

I nærmeste tilknytning til dette kursus i antropologi behandles enkelte af sundhedslærens vigtigste afsnit: Næringsstoffer og næringsmidler, ventilation, betydningen af et kraftigt aandedræt, legemligt arbejde; farerne ved det stillesiddende liv, overanstrengelse; hvile, søvn. Klæder. Hudpleiens betydning, bad. Tændernes og mundhulens pleie. Lidt om næsens, ørets og øiets pleie. Te, kaffe, tobak.

Loven forlanger sluttelig ogsaa „undervisning om de berusende drikkes virkninger og farer“.

Man viser hvorledes beruselse erfaringsmæssig er aarsag til en mængde af de stygge og forbryderske gjerninger som begaaes, og at paa den maade blot en eneste rus kan blive skjæbnsvanger for et menneskes hele liv; fremdeles at en stadig nydelse af alkoholholdige drikke, om det end ikke nogen gang kommer til beruselse, har en fordærvelig indflydelse paa de fleste af de vitale organer, og at fortsat overdreven brug af dem bringer individet i den farlige tilstand ikke at kunne undvære stimulansen.

B. Fysik.

Undervisningens naturlige gang bliver denne: Først udføres eksperimentet, og dette gøres, saa ofte dertil er anledning, af eleven selv under lærerens ledelse; han fortæller om rækkefølgen af de udførte manipulationer og de optrædende fænomener, han ledes til af disse at udlede lovene, som kan og maa forlanges udtrykt absolut korrekt; tilsidst forklarer han de anvendte apparater ved en tegning paa vægtavlen i de tilfælde hvor

¹⁾ Nærsynthed og de forskellige arter af langsynthed, samt nytten af briller, paavises eksperimentelt.

dette falder naturligt. — Først efterat eksperimentet paa denne vei er udført og forklaret, faar eleverne lekse i lærebogen.

Lette beregningsopgaver vil uden videre kunne knyttes til definitionen af den jævne bevægelses hastighed ¹⁾ (udtrykt i meter pr. sekund) og den specifikke vegt (udtrykt i gram pr. kubikcentimeter) samt til vegtstangen. Ogsaa enkelte andre lette beregningsopgaver vil kunne gives.

Af og til bør gives en skriftlig opgave.

Nogen indgaaende behandling af loven om energiens uforanderlighed vil der ikke kunne blive tale om i middelskolen, medens man vistnok, naar dertil gives bekvem anledning, bør gjøre opmærksom paa den; under gjennemgaaelse af lys- og varmelæren bør eleverne belæres om at lys- og varme-fænomenerne antages at bero paa molekylære svingninger, og om at arbeide kan fremkalde varme, og omvendt varme frembringe arbeide (dampmaskinen).

Ogsaa fonograf og telefon bør kortelig gjennemgaaes.

Læseplan.

Kl. I. Dyrerigets naturhistorie (ca. 70 timer):

Pattedyr og fugle gjennemgaaes.

Plantelære (ca. 40 timer høst og vaar):

Enkeltbeskrivelser af ca. 20 lette typiske former af fuldt udviklede blomsterplanter; en hertil støttet oversigt over de morfologiske grundbegreber. Sammenlignende beskrivelser af udvalgte former. Ekskursioner høst og vaar. Anlæggelsen af et herbarium paabegyndes.

Kl. II. Dyrerigets naturhistorie (ca. 50 timer):

Krybdyr, padder, og fiske gjennemgaaes.

Desuden leddyrene, specielt insekterne. Beskrivelser af enkelte typiske lavere dyr.

Plantelære (ca. 25 timer høst og vaar):

¹⁾ Ogsaa i lyd læren.

Linnés klasse-inddeling, plantebestemmelser efter flora. Til slut ordnet oversigt over det meddelte om planternes organer og liv. Planter med vanskeligere blomsterdele (bartrær og raktetrær), enkelte blomsterløse planter. Særlig vigtige udenlandske planter. Ekskursioner. Presning af planter til herbariet fortsættes.

Kl. III. Dyrerigets naturhistorie (ca. 15 timer):
Systematisk oversigt. Repetition.

Plantelære (ca. 20 timer):

Lidt om planternes indre bygning og liv. Fortsat benyttelse af floraen. Ekskursioner (vaar og høst); herbariet fuldføres. Repetition.

Fysik (ca. 35 timer):

Fysikalske eksperimenter med dertil knyttet undervisning efter lærebog.

Ved udgangen af klasse III holdes afsluttende eksamen i dyrerigets naturhistorie og plantelære. Det kræves at eksaminanden har nøiere kjendskab til de merkeligste dyr, deres organer og levevis, fortrinsvis til de indenlandske og til de for mennesket vigtigste, samt at han har samlet det gennemgaaede stof til en systematisk oversigt over dyreriget, i den udstrækning som ved undervisningsplanen er angivet. Endvidere kræves at eksaminanden kjender 50 almindelige indenlandske planter, særlig saadanne som er vigtige for mennesket, samt de vigtigste udenlandske nytteplanter, at han har noget kjendskab til planternes vækst og ernæring, og kjender de karakteristiske merker for ca. 10 fremtrædende indenlandske plantefamilier (korsblomstrede, skjermplanter, erteblomstrede, læbeblomstrede, kurvblomstrede, o. l.).

Ved denne prøve fremlægger eksaminanden det herbarium han selv har bragt istand.

Kl. IV. Fysik.

Det fysikalske kursus føres tilende. Repetition.

Menneskelegemets bygning, og sundhedslære (1 time ugentlig).

Til eksamen prøves i det hele kursus fysik samt i antropologi og sundhedslære. [Reglem. § 9].

Regning og matematik.

Da undervisningens plan og gang synes nogenlunde tilstrækkelig betegnet ved de lærebøger som benyttes her i skolen, nemlig Johannesens aritmetik og algebra, og Alfsens geometri, indtages her kun den korte læseplan, saaledes som den er vedtaget for denne skole.

Kl. I. Praktisk regning. Almindelig brøk og decimalbrøk (Johannesens regnebog 2det hefte).

Kl. II. Praktisk regning (1ste halvaar 2 timer, 2det halvaar 1 time). Enkelt og sammensat reguladetri. (Johannesens regnebog 3dje hefte.)

Aritmetik og algebra (Johannesens lærebog til 2den bog).

Geometri (2det halvaar 2 timer). Alfsens lærebog til cirkelen (nr. 67).

Kl. III. Praktisk regning (1 time). Procent- og renteregning (til § 6, nr. 39).

Aritmetik og algebra (2 timer). Til nr. 101 (Ligninger af 1ste grad med flere ubekjendte).

Geometri (2 timer). Alfsens lærebog til 2den del, nr. 130. Øvelser i konstruktion og beregning.

Kl. IV. Praktisk regning. Fortsatte øvelser i renteregning; rentesrente, delings- og blandingsregning. Beregning af prisme, pyramide, cylinder, kegle, og kugle. Vegtberegninger. (Johannesens regnebog 4de hefte).

Regnskabsførsel.

Aritmetik og algebra. Forhold og proportioner; 1ste grads ligninger med flere ubekjendte; potenser og rodstørrelser. Repetition.

Geometri. Lærebogens anden del: Forhold og lighedannethed. Blandt beregnings-øvelserne medtages opgaver fra polygon- og cirkelberegningen. Repetition.

Tegning.

Ifølge loven skal kræves: „Øvelse i perspektivisk gengivelse af enkle fritstaaende gjenstande.“

Først maa man ved øvelser som falder i planet, skjærpe øiemaalet for retning, udstrækning, og forhold, og lære haanden til at gengive syns-indtrykket. Fra de enkleste kombinationer af rette og krumme linjer har man at naa frem til tegning af ornament, navnlig det antike flad-ornament med dets enkle, strengt lovmæssige former.

Ved siden af hovedformalet for denne undervisning: korrekt gengivelse efter selvstændig opfatning, bør ikke hensynet til en smuk udførelse tilsidesættes.

Den perspektiviske gengivelse af fritstaaende gjenstande forudsætter forstaaelse af afstandens indflydelse paa syns-indtrykket. Nogen teoretisk fremstilling af perspektivlæren kan der ikke være tale om, men man maa ved opstilling af modeller, ved iagttagelse af gader, bygninger o. l., lade eleverne selv se den perspektiviske forkortning og forsvinding, og siden faar de bruge sine øine for at se, og sin haand for at gengive de modeller man stiller for dem. De maa altsaa vænne sig til at se modellen som et plant billede, og bl. a. ved sigtemaal, som de maa læres til at kontrolere, bestemme de punkter i dette billede som konturlinjerne kan trækkes igjennem.

Der forlanges ikke projektionstegning i middelskolen; derimod forudsætter sløid-undervisningen at eleverne lærer at udføre arbejdstegninger. Der er intet til hinder for at saadanne arbejdstegninger udføres i tegnetimerne, forsaavidt de egner sig til at indpasses i tegne-undervisningens udviklingsgang.

Plan.

Kl. I og II. Rette og krumme linjer i forskellige kombinationer. Flade-ornamenter.

Kl. III og IV. Perspektivisk gengivelse af stereometriske

legemer, med anvendelse paa brugsgjenstande af enkle former. Arbeidstegninger for sløiden.

Skrivning.

„Om undervisningen i dette fag agter overstyret senere at udtale sig gjennem rundskrivelse til skolerne.“

Haandgjerning (sløid).

Som optagelsesfordring opstilles forsøgsvis, at eleverne har gennemgaaet de 4 første trin af „Modelrække for barneskolen“ efter Kjenneruds sløidtegninger (ny udgave), eller dertil nogenlunde svarende øvelser.

„Foreløbig indskrænker man sig, uden at opstille nogen undervisningsplan, til at anbefale nævnte modelrække i alt væsentligt befulgt indtil videre.“

Gymnastik.

„Angaaende maalet for undervisningen henvises foreløbig til departementets rundskrivelse af 14de september 1886 (ann. 1886 s. 314 ff.). — Idet løjtnant Bentzens tabeller nu er lagt til grund for gutternes undervisning, bliver at gennemgaa til tab. 15 à 16; for hævbevægelsernes vedkommende vil antagelig kunne naaes noget længere, f. eks. til tab. 19 à 20.“

Sang.

„Om undervisningen heri vil senere blive udfærdiget bestemmelser.“

III. Gymnasiet.

(Uddrag af den officielle undervisningsplan af 5te december 1899, med nogle faa ændringer og indskudte bemærkninger).

Timefordelingstabel.

a = reallinjen, b = sproglig-historisk linje, c = sproglighistorisk linje med latin.

Linje	a			b			c		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
Religion	1	1	2	1	1	2	1	1	2
Norsk	4	5	4	4	6	5	4	5	4
Tysk	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Engelsk	4	2	2	4	7	7	4	2	2
Fransk	4	2	2	4	4	3	4	5	
Latin								7	11
Historie	3	3	3	3	5	5	3	3	3
Geografi	1	1	2	1	1	2	1	1	2
Naturfag	4	5	5	4	1	1	4	1	1
Matematik	4	6	6	4	2	2	4	2	2
Tegning	2	2	1	2			2		
Sum	30	30	30	30	30	30	30	30	30

Hertil kommer 6 timer ugentlig legemsøvelser og sang.

Religion.

Lovens § 9, 1: „Religionsundervisningens øiemed er at føre eleverne ind i en dybere erkjendelse af kristendommen, og derunder at inderliggjøre og styrke deres religiøse og sedelige liv. Dette øiemed søges naad ved bibellæsning, gennemgaaelse af hovedafsnit af kirkehistorien, og af hovedpunkter i den kristelige tros- og sedelære.“

* Bibellæsning. I det gamle testamente gives først en kort fremstilling af den hebraiske poesis eiendommelighed og

de poetiske bøgers indhold. I tilslutning dertil læses et udvalg af salmernes bog, f. eks. salm. 8. 19. 51. 32. 103. 23. 84. 22. 2. 110. Derefter gives en lignende fremstilling af den israelitiske profeti, knyttet særlig til de store profeter Esaias og Jeremias. De historiske omstændigheder under hvilke disse profeter optraadte, den kamp de førte, den dom og den frelse de varsled, skildres i korte træk. I tilslutning dertil læses: Es. 5—7. 10—12. 52. 53. 55. Jer. 33.

I det nye testamente gives en redegjørelse for hvert af de fire evangeliers eiendommelighed. I tilslutning dertil læses Joh. 1. 3. 10. 13—17. Derefter forklares de apostoliske breves betydning; de fornemste breves affattelses-tid, -sted, foranledning, og hovedtanke fremstilles kort. Rom. 1, 1—17, 3. 5. 6—8. 1 Petr. og Aab. 21, 1—8. 22 læses.

De skriftstykker som læses, gennemgaaes kort, saaledes at hovedtankerne klares og anvendes til næring og styrkelse for elevernes religiøse og moralske liv, medens al indgaaen i enkelthederne undgaaes. Maalet skal være at lære eleverne at læse bibelen til opbyggelse.

De indledende fremstillinger gives i foredrag som knyttes til en kort lærebog.¹⁾ Der gives ikke lekser; men eleverne anmodes om til næste time at gennemlæse hvad der har været foredraget. Den næste time begynder saa med en kort samtale derom. — —

Undervisningen i kirkehistorie meddeles gennem foredrag, saaledes at de vigtigere afsnit, de som omfatter eller betegner hoved- og knudepunkterne i kirkens livsudvikling, bliver gjenstand for en fyldigere fremstilling. — Ogsaa for gymnasiets elever vil fremstillingen vinde i anskuelighed og interesse, naar den saavidt muligt gives en mere konkret, livfuld skikkelse ved at knyttes til fremragende personligheder som har været udviklingens redskaber og repræsentanter. — —

Hovedpunkterne i hvert foredrag gjentages i al korthed

¹⁾ Thv. Klaveness, Bibellære for gymnasier og seminarier.

samtalevis i begyndelsen af den paafølgende time. Det vil være hensigtsmæssigt om læreren til støtte for eleverne kan henvise til en kort fremstilling af kirkens historie.

Gjennem foredrag og samtale belyses i øverste klasse spørgsmaal fra den kristelige tros- og sedelære, i det dobbelte øiemed baade at orientere eleverne med hensyn til kristendommen overhovedet i dens forskjel fra og modsætning til baade det antike og det moderne hedenskab, og at fremstille den for deres samvittighed som det ene fornødne, der paa engang tilfredsstiller hjertets dybeste trang og giver livet sedelig holdning og kraft.¹⁾

Læseplan.

Kl. I. Omtrent 26 timer benyttes til gennemgaaelse af udvalg af det gamle testaments poetiske og profetiske skrifter. Resten af tiden i 2det halvaar benyttes til kirkehistorie.

Kl. II. Omtrent 26 timer benyttes til kirkehistorie. I resten af timerne i 2det halvaar paabegyndes gennemgaaelsen af udvalget af det nye testamente.

Kl. III. I ca. 32 timer fortsættes gennemgaaelsen af udvalgte kapitler af det nye testamente. Hovedpunkter i den kristelige tros- og sedelære ca. 32 timer.

Norsk.

Det i loven fastsatte maal er: „at eleverne har gennemgaaet og kan forklare et udvalg af den paa oldnorsk, landsmaalet, og det almindelige bogmaal skrevne litteratur, i forbindelse hermed erhvervet kjendskab til vort sprogs historiske udvikling, og kjender litteraturens historie i dens hovedtræk, samt paa en med hensyn til indhold og form tilfredsstillende maade skriftlig kan be-

¹⁾ Sandsynligvis kommer man til at lægge G. Jensens „Kristenlæren“ til grund.

handle opgaver passende for deres alder og udvikling. De skriftlige opgaver kan affattes saavel paa landsmaalet som paa det almindelige bogmaal; dog skal eleverne gives fornøden øvelse i skriftlig brug af det almindelige bogmaal. Paa den sproglig-historiske linje skal være gennemgaaet et omtrent dobbelt saa stort udvalg af den oldnorske litteratur som reallinjens, samt et udvalg af fremmed litteratur i oversættelse.“

A. Den mundtlige undervisning.

I. Det almindelige bogmaal.

Opgaven for litteraturlæsningen er at give eleven et saa fyldigt kjendskab som muligt til vort folks kulturliv i forskjellige tider, saaledes som dette aabenbarer sig i litteraturen. Væsentlig kommer man da til at beskæftige sig med den saakaldte skjønlitteratur, men udvalget bør ogsaa medtage prøver af anden prosa, der tjener til at belyse sider af kulturlivet som ikke direkte giver sig tilkjende i skjønlitteraturen, men som det er i almindannelsens interesse at eleverne faar et indtryk af. Disse prøver vil fortrinsvis blive at vælge af nyere skrifter. — —

Der maa derhos sørges for at man i det samlede udvalg som gennemgaaes i gymnasiets tre klasser, faar de forskjellige perioder og udviklingstrin i litteraturen repræsenteret med karakteristiske prøver i et nogenlunde rimeligt forhold. Da den danske litteratur efter 1814 i mange dele staar i den nærmeste berøring med den norske, bør man ogsaa medtage stykker af nyere danske forfattere. Om oversatte stykker af vor gamle litteratur og om læsning af landsmaal-forfattere se nedenfor under II.

Det er af stor betydning at der læses meget. Men det er ikke af mindre vigtighed at modarbeide tilbøieligheden til flygtig læsning, og at bringe eleverne til at forstaa hvad gavn og glæde der kan opnaaes ved en læsning som giver sig tid til at dvæle ved form og indhold.

For hver klasse maa derfor vælges et pensum som gjøres til gjenstand for en mere indgaaende behandling; men ved siden deraf bør der, i den udstrækning som tiden tillader, gaa oplæsning med kortere udredning af verker eller dele af verker, som foruden at være karakteristiske for en tid eller forfatter er særlig tiltalende og skikkede til at vække elevernes litterære interesse. En del af de værdifuldeste digte som paa et tidligere skoletrin er gennemgaaet og lært udenad, bør i gymnasiet tages op paany, saa at man sikrer sig at eleverne baade faar en dybere forstaaelse af dem og bevarer dem i erindringen. Gjennemgaaelsen af det udvalg som lægges op til artium, bør fornemmelig foregaa i gymnasiets 2 øverste klasser.

Den sproglig-historiske linjes særtimer deles mellem oldnorsk litteratur og fremmed litteratur (i oversættelse). Der vælges til stof for den sidstnævnte undervisning enten græsk litteratur (navnlig Homer og Platon), eller nyere svensk og dansk litteratur, (læses der svensk, lægges vægten paa forstaaelsen af indholdet; af sprogets lydlære og grammatik medtages kun saa meget som dette hensyn nødvendig kræver) eller anden fremmed litteratur (f. eks. Shakespeare). — —

Skal litteraturlæsningen bringe det rette udbytte, maa der kræves hjemmearbeide af eleverne. Dette hjemmearbeide maa dog blive af en nogen anden art end det som ellers paalægges dem. Skal de forberede sig paa at læse et for en forfatter karakteristisk digt eller et større verk, maa som regel læreren give en orienterende veiledning, og navnlig søge at sætte det i forbindelse med forfatterens eiendommelighed og stilling i litteraturen, maaske ogsaa nævne de forhold hvorunder digtet er fremkommet. Paa grundlag heraf vil der kunne stilles bestemte krav til elevens forberedelse, som for det første vil bestaa i at han, saa godt han formaar, sætter sig ind i digtets grundtanke eller grundstemning, og giver udtryk derfor i sin oplæsning. Den grundigere gennemgaaelse foregaaar saa i samarbeide mellem lærer og elever. Under gennemgaaelsen paavises grundtanken nærmere, og hvor-

ledes denne kommer til udfoldelse; desuden meddeles nødvendige oplysninger om sprogform, metrik, retorik m. m. Herfor vil saa eleven have at gjøre rede; endelig har han ved god oplæsning at vise at det læste er fuldt tilegnet.

II. Oldnorsk og landsmaal. Vort sprogs historiske udvikling.

Eleverne skal lære saa meget af oldnorsk, at de kjender sprogets regelmæssige former og faar nogen anledning til at se vor gamle litteratur i dens originale skikkelse. Den litteraturlæsning som kan naaes med det ringe timetal, vil dog blive altfor ubetydelig. Det er derfor nødvendigt at den under beskæftigelsen med bogmaalets litteratur suppleres med gode oversættelser (brudstykker af sagaer og Kongespeilet; nogle digte af den ældre Edda).

Den kundskab i landsmaal som er erhvervet i middelskolen, vedligeholdes og udvides. Maalet er at eleverne med færdighed skal kunne læse og forstaa landsmaalet og have kjendskab til den derpaa skrevne litteratur. De skal have nogen rede paa bygdemaalenes stilling, og have læst nogle af de i dem bevarede folkeviser. Skrifter paa landsmaal medtages i passende forhold under det almindelige udvalg af nyere norske forfattere som gjennemgaaes i gymnasiet. Men der bliver desuden at anvise bestemte timer til landsmaal, for at der kan blive leilighed til dels at læse mere, dels paa en mere indgaaende maade at dvæle ved sprogformen.

I forbindelse med oldnorsk og landsmaal gives en oversigt over hovedpunkterne i de nuværende sproglige tilstande i vort land og i vort sprogs historiske udvikling. Ved passende anledning meddeles tillige saadanne bemærkninger og oplysninger om bogmaalets former og ordføining, som udkræves for at eleverne kan blive istand til med større sikkerhed at bruge bogmaalet i tale og skrift. — —

III. Litteraturhistorie.

Efter en kortfattet lærebog gives en oversigt over den gamle norsk-islandske litteratur, og derefter dvæles især ved fælleslitteraturen og den norske litteratur efter 1814; af Danmarks litteratur efter 1814 berøres de mest fremtrædende forfattere.

I 1ste klasse indskrænker man sig væsentlig til de biografiske oplysninger for de forfatters vedkommende hvis verker her gennemgaaes. Naar man i 2den klasse har faat noget mere litteraturkjendskab at bygge paa, begynder man paa gennemgaaelse af litteraturhistorien i sammenhæng.

Som gjenstand for prøve ved artium oplægges:

1. To hovedverker af skjønlitteraturen, et fra fælleslitteraturen og et fra den nyere norske litteratur efter 1814.

2. Et udvalg af digte og prosastykker, dels af forfattere fra fælleslitteraturen, dels og fornemmelig af nyere forfattere.

Desuden paa den sproglig-historiske linje:

et udvalg af fremmed litteratur (i oversættelse), nemlig

enten græsk litteratur (navnlig Homer og Platon)

eller nyere svensk og dansk litteratur (sic!)

eller anden fremmed litteratur (f. eks. Shakespeare).

3. Af landsmaal og bygdemaal: et par folkeviser samt digte og prosaiske stykker af Aasen, Vinje, Garborg, og andre forfattere som benytter væsentlig samme sprogform — i alt saa meget som kan gennemgaaes i en ugentlig time i et skoleaar.

Desuden kan landsmaalslitteraturen medtages i det under 1) og 2) nævnte udvalg af nyere norske forfattere.

4. Af oldnorsk:

a) paa reallinjen og af latinlæsende elever: et udvalg svarende til 30—35 sider i Nygaards „Udvalg af den norrøne litteratur“; (3 sider i Nygaards „Oldnorsk læsebog for begyndere“ regnes lige med 2 sider i udvalget).

b) paa den sproglig-historiske linje: et udvalg svarende til 55—60 sider i Nygaards udvalg.

I forbindelse med landsmaal og oldnorsk skal desuden paa begge linjer være gennemgaaet en kort oversigt over vort sprogs historiske udvikling.

B. De skriftlige opgaver.

Maalet er at eleverne paa en med hensyn til indhold og form tilfredsstillende maade kan skriftlig behandle opgaver passende for deres alder og udvikling.

Disse opgaver bliver at vælge saaledes, at eleverne til behandling deraf kan hente det fornødne stof fra den kreds af kundskaber og forestillinger som dels skolens undervisning dels livet selv maa antages at have indført dem i. —

Man bør undgaa emner som ikke kan forudsættes at have faat ialfald nogen belysning gennem skolens undervisning. — Meningen er ikke at den norske stil skal være en kundskabsprøve, endmindre at der ved bedømmelsen af besvarelserne skal sees paa detaljeret kundskab i et enkelt fag; men det fordres at stilen skal have et indhold, og at dette indhold skal være i det væsentlige korrekt og have en vis fylde. Viser stilen en saa grov uvidenhed paa punkter hvor man kan kræve viden, at besvarelsen paa grund heraf maa blive forfeilet, da kan den ikke regnes for antagelig, selv om sprogbehandlingen er tilfredsstillende. —

Paa det første trin i gymnasiet bør man fortsætte arbeidet fra middelskolen med stile af fortællende og skildrende art; i 1ste classes 2det halvjaar gaar man over til opgaver som om de end fremdeles er væsentlig skildrende, berettende og forklarende, dog stiller større krav til ordnet tankeudvikling; men dermed opstaar ogsaa kravet paa en tilsvarende veiledning fra lærerens side. Da det emne som skal behandles maa være vel kjendt, bør det under samarbeide i klassen saa meget som muligt overlades eleverne selv at finde stoffet frem;

men ved ordningen deraf maa lærerens veiledning være mere fremtrædende; naar man er blevet enig om en hensigtsmæssig ordning, bør eleverne gjengive denne i en kort disposition, som de saa skal følge i sin besvarelse. Elevernes stile vil efter en saadan gjennemarbeidelse af stoffet for en væsentlig del blive reproduktion; men denne reproduktion vil kræve et arbeide som baade bringer et udbytte i sproglig henseende og indøver i en bestemt ordnet tankeudvikling.

Naar man senere begynder at lade eleverne skrive stile af ræsonnerende art om emner hentede fra almindelige men høiere liggende livsinteresser, bliver det lærerens opgave under henvisning til konkrete livsforhold at faa eleverne til at se at de kjender mere til emnet end de selv ved af, og at hjælpe dem til at klare og benytte sin kundskab, ved at lære dem at slutte af hvad de har iagttaget og ad den ene eller anden vei tilegnet sig, at anstille sammenligninger, finde modsætninger og almindelige synspunkter som bliver bestemmende for stilens ordning. Hvor vidt en lærer bør gaa i en saadan forberedende behandling af emnet, beror paa dettes beskaffenhed og klassens standpunkt. Hentes emnerne fra den mundtlige norskundervisning, eller er de berørt under denne, kan den forberedende behandling indskrænkes eller spares. Et hovedhensyn bliver det altid, at ikke elevernes selvvirksomhed utilbørlig hemmes; derfor maa den forberedende gjennemgaaelse af emnet efterhaanden indskrænkes til korte antydninger, og anledning gives til at skrive uden nogen forud given hjælp.

Ved den her omhandlede undervisning kan det mere end ved nogen anden være ønskeligt at komme den enkelte elev til hjælp. Imidlertid er ogsaa her undervisningen underkastet skolens almindelige vilkaar; den maa blive klasseundervisning, og dermed er ogsaa grænsen sat for individuel paavirkning og veiledning. Fra dette synspunkt maa ogsaa rettelsen af stilene betragtes. Saalænge det gjælder feil som ikke rører ved stilens grundtanke og dennes udformning, feil i det enkelte og af mere formel art, vil læreren i hver stil kunne betegne

feilen, uden at der kræves videre forklaring; men naar feilen stikker dybere, i en urigtig tanke eller tankeforbindelse, eller i afvigelse fra den for emnets behandling lagte plan, naar de valgte udtryk er saa uklare eller ubehjælpelige, at de maa ombyttes, vil en blot antydning af feilene ikke være tilstrækkelig, medens der, navnlig i større klasser, ikke bliver tid til arbeide med den enkelte. Læreren bliver da nødt til, saavidt det lader sig gjøre, at samle slige feil under ett og behandle dem for den hele klasse; men han vil kunne sikre sig at hans bemærkninger naar frem til den enkelte, ved at kræve at han omarbejder mangelfulde partier.

En særlig vanskelighed ved disse arbeider møder eleven deri at han i de fleste tilfælde mangler direkte mønstre for dem. Derfor vil det være godt at læreren, naar han har rettet elevernes arbeide, giver dem en af ham selv udarbejdet besvarelse af samme opgave til sammenligning; særlig naar vanskeligere emner første gang opgives til behandling, vil dette være at anbefale.

Som minimum af øvelse maa det ansees at være, at der skrives en stil hver 3dje uge; dertil maa komme, at der i regelen to gange hvert halvaar i alle klasser gives anledning til at lade eleverne skrive ekstemporalstil paa skolen i flere sammenhængende timer. Fagopgaver kan, naar vedkommende faglærer under arbeidet med dem stiller de rette krav til sprogbehandling og ordnet fremstilling, støtte norskundervisningen, men bør ikke indgaa som en del af denne. — — — —

Læseplan.

Kl. I. Litteraturlæsning*).

Landsmaal. Der gives en kort oversigt over landets nuværende sprogtilstande (cfr. Nygaards Sproget i Norge i fortid og nutid, stykkerne: det almindelige skriftsprog; det dannede talesprog; byernes almuedialekter; landsmaal; bygde-

*) Forslag til udvalg af læsestof vil senere blive offentliggjort.

maalene i forhold til skriftsproget; landsmaal som skriftsprog). Derefter læses et udvalg af landsmaalslitteratur (poesi og prosa) af forfattere som væsentlig benytter Aasens normalform. Der lægges vegt paa rigtig og udtryksfuld læsning, og der omsættes til det almindelige bogmaal hvor det er nødvendigt for en sikker forstaaelse af ord og ordforbindelser, og for at illustrere hvorledes den samme tanke kræver en forskjellig udtryksmaade i de to sprogformer. Hertil benyttes omtr. 25 timer, navnlig i sidste halvaar.

Litteraturhistorie. Væsentlig biografiske oplysninger om de forfattere som læses i klassen.

Skriftlige øvelser. Mindst 12 hjemmearbejder og 4 gange ekstemporalstil paa skolen.

Kl. II. Litteraturlæsning*).

Landsmaal, oldnorsk etc. I omtrent 20 timer i 1ste halvaar fortsættes med gennemgaaelse af litteratur paa landsmaal. Desuden læses nogle folkeviser og andre bygdemaalprøver. I forbindelse hermed paavises nærmere de vigtigste skjelnemerker mellem bymaal og landsmaal samt mellem bygdemaalenes hovedgrene indbyrdes (cfr. Nygaards Sproget i Norge, side 12—14), uden at dog for det sidste punkts vedkommende enkelthederne kræves lært. Grammatik benyttes ikke.

I omtrent 20 timer i 2det halvaar læses af en bog som Nygaards „Oldnorsk læsebog for begyndere“ ca. 20 sider efter den plan som i denne bogs forord er angivet. Til sammenligning læses en del af læsestykkerne i omsætning paa landsmaal hvor det hensigtsmæssig kan gøres.

Litteraturhistorie. Biografiske oplysninger om de forfattere som læses. Den sammenhængende gennemgaaelse af lærebogen paabegyndes.

Skriftlige øvelser. Mindst 12 hjemmearbejder og 4 gange ekstemporalstil paa skolen.

*) Se noten paa foregaaende side.

Kl. III. Litteraturlæsning*).

Oldnorsk, landsmaal etc. I omtrent 40 timer gennemgaaes resten af læsebogen for begyndere samt 10—15 sider af Nygaards udvalg af den norrøne litteratur eller et dertil svarende pensum. Til bønningseksemplerne i begynderbogen føies de nødvendigeste grammatiske supplementer. En kort oversigt over vort sprogs historiske udvikling gennemgaaes i sammenhæng.

Paa den sproglig-historiske linje gennemgaaes yderligere et pensum svarende til 25 sider i Nygaards udvalg.

Litteraturhistorie. Lærebogen læses til ende; det hele repeteres.

Skriftlige øvelser. Mindst 10 hjemmearbejder og 3 gange ekstemporalstil paa skolen.

Som ekstemporale stile medregnes stile ved tentamen og aarsprøven.

Tysk og engelsk.

Gymnasiets undervisning i tysk og engelsk skal, foruden at øge elevernes sproglige kundskab, føre dem ind i vedkommende folks kultur, som den giver sig udslag i litteraturen.

Tysk.

Maalet er:

„At eleverne har gennemgaaet og kan oversætte og forklare et mindre udvalg af den tyske litteratur, kan oplæse og oversætte forhen ulæste prosastykker, og har øvelse i mundtlig paa tysk at gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg og besvare dertil knyttede spørgsmål, samt i at bruge sproget skriftlig.“

Litteraturlæsningens formaal maa være paa den ene side at gjøre eleverne noget nærmere bekendt med enkelte

*) Se noten side 65.

fremtrædende forfattere som har grebet afgjørende ind i det tyske folks aandsliv, og paa den anden side i nogen grad at bidrage til at belyse merkelige foreteelser i folkets historiske udvikling, navnlig i den nyere tid.

Til grund for undervisningen lægges et udvalg af litteraturen.

Der vil (af overstyret) blive opstillet et pensum paa 150 oktavsider, halvdelen poesi og halvdelen prosa, som bliver at gennemgaa statarisk og lægge op til artium. Af dette pensum bliver 100 sider obligatorisk; for de øvrige 50 sider opstilles alternativer.

Foruden det statariske pensum læses derhos mindst 80 sider af mere blandet, tildels lettere indhold, hentet fra nyere forfattere, og ialfald for en del beregnet paa at udfylde det statariske pensum.

Hvad metoden for den mundtlige gennemarbejdelse af pensumet angaar, bør man i gymnasiet gaa frem i tilslutning til middelskolens praksis. Det statariske pensum kræves baade forstaat og tilegnet. Der opgives et stykke til hjemmeforberedelse. I første time prøves denne forberedelse gennem elevens oversættelse og ved den forklaring han opfordres til at give. Denne forklaring suppleres af læreren, idet han tildels i samtalens form gennemgaaer stykket, derunder fremhæver tankeforbindelsen, og tilføier hvad der kan belyse den. Herunder benytter læreren og efter ham eleven det tyske sprog i den udstrækning som det til enhver tid findes formaalstjenligt. Til næste time kræves at eleven viser sin forstaaelse enten derved at han, ledet af lærerens spørgsmaal, kan angive hovedpunkterne i stykket, eller kan give et mere eller mindre frit sammendrag deraf. Ved den mere kursoriske læsning af den del af pensumet som ovenfor er betegnet som bestaaende af blandet og lettere indhold, kræves hjemmeforberedelse; men stoffet gjøres ikke til gjenstand for samme indgaaende behandling som det statariske pensum. Oversættelse kan ved lettere partier bortfalde; man nøier sig da med oplæsning, og sikrer sig, om for-

nødiges, mod misforstaaelse eller halv forstaaelse ved at rette spørgsmaal til eleven om indholdet eller enkelte ords betydning.

Den grammatiske undervisning fortsættes. Kundskaberne fra middelskolen maa befæstes og, navnlig for syntaksens vedkommende, udvides. Dette sker fornemmelig i gymnasiets 1ste klasse, hvor man i dette øiemed ogsaa kan skrive nogle stile af samme art som i middelskolen; men ogsaa i de høiere klasser vil det være nødvendigt at anvende nogen tid til grammatiklæsning. Ved artium bør grammatikens regler ikke være gjenstand for særskilt prøve; men viser en eksaminand usikkerhed i grammatik, bør dette komme ham til skade paa samme maade som usikkerhed i sproget og sprogbrugen overhovedet.

De skriftlige øvelser knyttes hovedsagelig til læsningen og den mundtlige undervisning. Dette sker gennem skriftlig reproduktion af det læste, saavel fra det statariske pensum som fra den lettere læsning. Man kan begynde med at nogle hovedpunkter i et læst stykke dikteres eller skrives op paa vægtavlen for derpaa at udfyldes af eleverne, med eller uden forudgaaende mundtlig fremstilling. Der skrives saa videre, idet større og større stykker af netop gennemgaaede pensa gjengives i forkortning, i begyndelsen paa grundlag af et af læreren selv affattet og oplæst sammendrag, senere efter en disposition opgivet af læreren eller under hans vejledning udfundet af eleven. Hertil kan komme omsætning af dramatiske scener eller episke digte til fortællende prosa. Afvekslende hermed gjengives ogsaa indholdet af et oplæst, men ukjendt stykke af fortællende art. De ovenfor nævnte skriftlige arbejder kan udføres af eleverne dels paa skolen dels hjemme. Maalet er, at eleven ved artium skal paa en forstandig og sproglig korrekt maade kunne skriftlig gjengive et af læreren oplæst stykke af fortællende indhold, som enten er hentet fra den obligatoriske del af det statariske pensum eller fra ulæst litteratur. Vælges stykket af det statariske pensum, bør det være en fri bearbejdelse eller et sammendrag af stof hentet derfra, og ikke overskride $1\frac{1}{2}$ oktavsider. Vælges stykket fra ulæst

litteratur, bør det dog efter sit indhold være beslegtet med hvad eleven kan forudsættes at have læst; det bør ikke overskride 1 oktavs side.

Angaaende rettelsen af elevernes skriftlige arbejder merkes, at man maa være belavet paa at slige arbejder trods fælles forberedelse altid vil blive adskillig forskellige i indhold og omfang, og at denne forskjel vil stige naar de forberedende øvelser indskrænkes eller falder bort. Lærerens rettelser i de enkelte arbejder bør under disse forhold væsentlig indskrænke sig til det sproglige; rettelsen af arbejderne efter deres indhold maa foregaa under ett, idet til slut det bedste arbeide oplæses, og svagere elever opfordres til at gjengive det mundtlig.

Ved bedømmelsen maa i begyndelsen de sproglige fejl veie tungest; eftersom kravet til forstandig gjengivelse, hvori intet væsentligt led mangler, maa gjøres sterkere gjældende, kommer ogsaa hensynet til indholdet til at veie mere; tilsidst blir det gjengivelsens indre værd som blir hovedsagen, idet enkeltvis forekommende sprogfeil ikke kommer i betragtning, naar arbeidet i det hele viser sikkerhed i det sproglige, det grammatiske og fraseologiske. Gjennemgaaende usikkerhed i det sproglige gjør et arbeide uantageligt; men sproglig korrekthet kan heller ikke redde et arbeide som mangler indhold, eller viser at det oplæste stykke slet ikke er forstaat.

Læseplan.

Kl. I. Litteraturlæsning 2 timer ugentlig; af det statariske pensum gennemgaaes 40 sider, af blandet og lettere læsning 20 sider. Til skriftlige øvelser og grammatik 1 time ugentlig; skriftlige øvelser væsentlig reproduktion af læst stof; af grammatiken syntaksen og dele af formlæren efter behovet.

Kl. II. Litteraturlæsning 2 timer ugentlig; af det statariske pensum 50 sider, af lettere læsning 35 sider. Hvad der er læst statarisk i 1ste klasse, repeteres. Skriftlige øvelser og grammatik 1 time ugentlig; dels reproduktion af

læst stof, dels gjengivelse af oplæst ukjendt stof; repetition af udvalgte dele af grammatiken.

Kl. III. Litteraturlæsning 2 timer; af det statariske pensum 60 sider, af lettere stof 25 sider; repetition af hvad der er læst statarisk i 2den og 3djeklasse. Skriftlige øvelser og grammatik som i 2den klasse.

Det paasees at de skriftlige øvelser med rettelse og grammatiklæsning særlig i 2den og 3dje klasse ikke optager mere end $\frac{1}{3}$ af det faget tillagte timetal.

Ved den mundtlige del af afgangsprøven vil eksaminanden have at læse op et stykke af det statariske*) pensum, oversætte det, og derefter gjengive indholdet paa tysk. Videre skal han, ligeledes paa det fremmede sprog, besvare saadanne spørgsmaal som stykket giver anledning til, gjøre rede for sammenhængen, og give reale og sproglige forklaringer i det omfang som kan kræves efter den forudgaaende gennemgaaelse paa skolen. Derefter oplæses og oversættes et ukjendt stykke.

Den skriftlige del af prøven vil bestaa i skriftlig gjengivelse af et stykke af fortællende indhold paa 1 à $1\frac{1}{2}$ oktavside, som oplæses 2 gange.

Engelsk

Maalet for gymnasiets undervisning er:

„At eleverne har gennemgaaet og kan forklare et udvalg af den engelske litteratur (for den sproglig-historiske linje et større udvalg end for reallinjen), kan oplæse og oversætte forhen ulæste prosastykker, har øvelse i mundtlig paa engelsk at gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg og besvare dertil knyttede spørgsmaal, samt har nogen øvelse i at bruge sproget skriftlig.“

*) Ved anmeldelsen til artium skal foruden det statariske pensum ogsaa nøiagtig opgives hvad der er gennemgaaet kursorisk.

Til grundlag for undervisningen benyttes paa begge linjer et godkendt udvalg af litteraturen, hvoraf igjen et engere udvalg lægges op til afgangseksamen. For enkelte partiers vedkommende vil læsningen blive obligatorisk, for andre inden visse grænser valgfri.

Om fremgangsmaaden ved litteraturlæsningen henvises til læseplanen for tysk.

Om oversættelsen til norsk heder det i undervisningsplanen for middelskolen, at den under visse betingelser kan søges erstattet ved forklaring paa engelsk af det oplæste afsnit. En lignende fremgangsmaade anbefales ogsaa forsøgt i gymnasiet. Naar dagens pensum frembyder lette partier, kan man for disses vedkommende ofte indskrænke sig til oplæsning. Hvor langt man kan gaa i dette stykke, maa bero paa klassens standpunkt. Oversættelse bliver i ethvert fald det almindelige, og det maa til enhver tid kræves at eleven skal være forberedt paa at vise sin forstaaelse af den fremmede tekst ved en korrekt oversættelse, formet i et naturligt og idiomatisk sprog.

Paa den anden side vil den engelske oplæsning oftere kunne bortfalde; det maa i ethvert fald ikke altid betragtes som nødvendigt baade at læse op og oversætte det hele pensum; tiden vil heller ikke være tilstrækkelig hertil.

Hvad angaar den færdighed i mundtlig brug af sproget som skal vindes i gymnasiet, angiver selve loven den naturlige begrænsning, idet den kun kræver øvelse i at gengive indholdet af oplæste stykker som eleverne i løbet af gymnasiets kursus har gennemgaaet paa engelsk, samt i at besvare spørgsmaal angaaende disse. Heraf følger, at ialfald en del af undervisningen maa tage bestemt sigte paa saadanne øvelser, og at gengivelse paa engelsk af lærestoffet maa drives til stadihed og med kraft. Det vil imidlertid ligge nær at søge at føre dette videre, og under gunstige omstændigheder for øvrigt benytte sproget ogsaa udenfor denne side af undervisningen.

Læreren bør, ialfald leilighedsvis og vekslende med norsk, benytte det fremmede sprog, hvor han føler sig tryk for at

eleverne kan følge ham; men det er ogsaa klart at man under læsningen vil komme ind paa spørgsmaal af saadan art at et krav paa engelsk som meddelelsesmiddel vilde blive en ligefrem hindring for en frugtbringende undervisning.

Ved siden af det statariske pensum læses paa begge linjer en del lettere (novellistisk) stof, for størstedelen i form af hjemmelæsning, idet eleverne gennemlæser nogle sider (paa reallinjen 3—4, paa den sproglig-historiske linje 6—8 sider), for hvis indhold de derpaa gjør rede paa skolen. Dette er altsaa ogsaa en lekse, men af en anden art end den vanlige, idet der kun kræves at de skal have læst det opgivne pensum igjennem med tæksomhed. Hensigten med en saadan læsning er ikke saa meget at tilføre eleverne nyt sprogmateriale, som at befæste den kundskab de allerede sidder inde med, og styrke deres sprogfølelse. De tekster som benyttes, bør helst foreligge i udgaver forsynede med anmerkninger hvor eleverne finder forklaring eller oversættelse af vanskeligere udtryk. Elevernes forberedelse kontrolleres af læreren gjennem samtale paa engelsk i den første halvpart af den til denne læsning afsatte time, hvorefter der ekstemperes et stykke videre.

Læseplan.

Kl. I.

(Maalet for undervisningen i gymnasiets 1ste klasse er, at eleverne skal kunne oplæse, oversætte og forklare et lidet udvalg af engelsk litteratur, samt paa engelsk kunne gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg og besvare dertil knyttede spørgsmaal. Desuden skal der aflægges en skriftlig prøve.

Der gennemgaaes en oversigt over præpositionernes brug samt de vigtigste synonymmer (eller udvalgte afsnit af grammatikken, f. eks. hjælpeverberne).

Ved aarseksamen afholdes mundtlig og skriftlig prøve, væsentlig af samme art som middelskolens. De derhen hørende skriftlige øvelser bør derfor væsentlig være gjengivelser som

i middelskolen, idet dog stoffet lidt efter lidt bliver sværere. Man tager særlig sigte paa retskrivningen, ordforraadet og fraseologien, samt sikkerhed i det grammatiske; en vis selvstændighed i formningen bør lidt efter lidt tilstræbes, men dette hensyn kommer først i anden række. Maalet er, at eleverne ved udgangen af 1ste klasse skal kunne gjengive et oplæst stykke af fortællende indhold, altsaa en prøve af samme art som middelskolens, men med noget sværere stof.

Ved prøven vil stykket blive oplæst to gange).

Af de ugentlige timer anvendes 2 til læsning, 2 til skriftlige øvelser og grammatik. Læsning af et udvalg af lettere, væsentlig berettende og skildrende litteratur, i alt 80 sider. Mundtlig gjenfortælling af det læste, dels ved samtale om indholdet, dels ved at der gives et sammenhængende resumé. Præpositioner og synonymer (eller udvalgte afsnit af grammatiken). De skriftlige øvelser bestaar i gjengivelse dels af gjenemgaaede dele af udvalget, dels af ukjendt stof, som oplæses eller fortælles.

Kl. II—III.

a. Reallinjen.

Idet den skriftlige prøve er henlagt til udgangen af 1ste klasse, kan man i 2den og 3dje beskæftige sig udelukkende med læsning. Der gennemgaaes et litteraturudvalg paa 100 sider, som lægges op til eksamen.

Desuden læses 120 sider lettere prosastof, væsentlig som hjemmelæsning (se ovenfor).

Der kræves noget kjendskab til de læste forfatters liv og verker.

Kl. II a. (Af de 2 timer afsættes 1 hver anden uge til kontrol af hjemmelæsningen i forbindelse med ekstemporallæsning). Der læses 60 sider af litteraturudvalget, hvoraf ca. 20 repeteres.

Mundtlige øvelser som i 1ste klasse. Ca. 60 sider læses som hjemmelæsning og ex tempore paa skolen.

Litteraturhistoriske oplysninger om de læste forfattere.

Kl. III a. Af udvalget læses 40 sider. Repetition.
For øvrigt som i 2den klasse.

Ved afgangseksamen gaaes frem som ved den mundtlige prøve i tysk.

b. Den sproglig-historiske linje.

Undervisningen har her til maal ved en mere udstrakt læsning i de to sidste aar at give denne linjes elever et fyldigere kjendskab til det engelske folks sprog og kultur.

Saavel de mundtlige som de skriftlige øvelser vil samle sig om et statarisk pensum. Dette fastsættes til 250 sider; heraf bliver 170 sider obligatorisk, for de øvrige 80 sider opstilles alternativer. — —

Ved siden af det statariske pensum læses i 2den og 3dje klasse ca. 250 sider lettere stof, væsentlig som hjemmelæsning.

Ved den mundtlige afgangsprøve gaaes frem som i tysk.

De skriftlige øvelser gaar i disse klasser over til en i formel henseende fri bearbejdelse af et givet stof. Som maal opstilles, at eleverne ved afgangsprøven skal kunne give en fremstilling af hovedindholdet af et stykke, eller af en del af et stykke, taget fra den obligatoriske del af det statariske udvalg (170 sider), med tilhørende litteraturhistoriske oplysninger efter et „omrids“*).

Naar man i 2den klasse begynder paa disse øvelser, gjælder det først at klargjøre for eleverne hvordan en saadan forkortet

*) Som eksempel paa saadanne opgaver nævnes, under forudsætning af, at Løkkes „Engelske forfattere“ har været lagt til grund for undervisningen:

1. Give a short account of the landing of William of Orange in England, as told by Macaulay.
2. Tell, from Shakespeare's Merchant of Venice, what you remember about Antonio.
3. Give a brief sketch of the life of Samuel Johnson, with an account of his letter to the Earl of Chesterfield.

gjengivelse planmæssig udføres. Hertil er dispositionen det bedste middel. Læreren gennemgaar derfor de første gange stykket paa forhaand, lader eleverne udfinde hovedpunkterne, og viser dem hvorledes en disposition skal opstilles. Derpaa udfyldes dispositionen mundtlig, hvorpaa opgaven skrives som hjemmearbeide eller, i en senere time, som skolearbeide. Det hele bliver et resumé af det vigtigste indhold i vedkommende tekst, og saaledes et sidestykke, i fastere og knappere form, til den mundtlige gjengivelse. Idet elevernes opmærksomhed fra først af henledes paa den indre sammenhæng mellem de enkelte punkter, vænnes de til at udtrykke sig i ordentlig byggede perioder (over- og underordning); herpaa lægges der i begyndelsen særlig vegt. Det kan anbefales at eleverne i 2den klasse i regelen skriver en disposition i spidsen for ethvert hjemmearbeide. Skal arbeidet udføres paa skolen, bør man i samme klasse opgive til hjemmeforberedelse det stykke som skal fremstilles i sammendrag.

Om lærerens rettelser se under tysk.

Saadanne skriftlige arbeider bør gives hver anden uge, dels som hjemme-, dels som skolearbeide, og der afsættes en time til gennemgaaelse. Alternierende med denne art øvelser bør eleverne skrive lettere og enklere arbeider (gjengivelser f. eks. af gaarsdagens lekse, af et stykke af hjemmelæsningen, eller af ukjendte smaastykker), væsentlig af samme art som i 1ste klasse. Blandt disse øvelser kan ogsaa optages skriftlige oversættelser af vanskeligere afsnit af det statariske pensum. Ogsaa disse arbeider kan delvis gives som hjemmearbeider, idet noget gjengives som er fortalt af læreren paa skolen.

Disse lettere arbeider gennemlæses og bedømmes af læreren, men gennemgaaes derpaa ganske summarisk, idet man paapeger enkelte feil, og læser op et godt arbeide eller selve den foredragne tekst. Mere end et kvarters tid bør ikke medgaa hertil.

Under repetitionen af det statariske pensum har eleverne at merke sig hjemme hvilke steder de trænger oplysninger om.

Naar alle spørsmåal er besvaret, gives en udsigt over indholdet, under samarbeide mellem lærer og elever, og de i reel eller formel henseende vigtigste punkter belyses. Paa denne maade vil man kunne repetere gjennemsnitlig 5—6 sider ad gangen.

Kl. II. b. (2 timer egentlig anvendes til skriftlige øvelser og gennemgaaelse af et af de ovenfor nævnte „omrids“, 1 time hver anden uge til kontrol af hjemmelæsningen og til ektemporal-læsning).

Fortsat læsning af litteraturudvalget (160 sider, hvoraf 100 repeteres). Der læses et omrids af de vigtigste engelske stats- og samfundsinstitutioner, samt dele af det litteraturhistoriske omrids. Mundtlige øvelser som i 1ste klasse, skriftlige øvelser hver uge, idet dispositioner og resuméer af dele af udvalget alternerer med enklere skriftlige arbeider.

Kl. III b. (Timerne fordeles som i 2den klasse.) Udvalget læses til ende. Repetition. Det litteraturhistoriske omrids læses i sammenhæng. Mundtlige og skriftlige øvelser som i 2den klasse.

Ved den mundtlige del af afgangsprøven gaaes frem som i tysk. Om den skriftlige afgangsprøve se ovenfor.

Den sproglig-historiske linje med latin (c) læser engelsk efter samme plan som reallinjen.

Fransk

I. Den sproglig-historiske linje.

Maalet er at kunne oplæse og oversætte forhen ulæste lette prosastykker. Naar det desuden kræves at eleven skal kunne forklare et udvalg af den franske litteratur, saa er derved angivet veien hvorigjennem denne læsefærdighed skal søges naad, nemlig ved en grundigere gennemgaaelse og tilegnelse af et begrænset stof. Hertil kommer ogsaa, at eleven skal besidde „nogen øvelse“ i at gjengive mundtlig paa fransk indholdet af

et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg. Denne fordring kan med det knappe timetal som er tillagt faget, ikke være at forstaa paa samme maade som for tysk og engelsk. Meningen kan blot være at indskjærpe, at ogsaa fransk er et levende sprog som tales, og at eleverne gennem undervisningen maa faa et indtryk deraf. De hertil sigtende øvelser maa dog være af den art at de ikke bliver til hinder for, men snarere tjener hovedøiemedet, at kunne læse sproget med forstaaelse.

Den grundlæggende undervisning begynder med udtalen, idet først de for sproget eiendommelige lyd og lydforbindelser indøves. Derefter gaaes over til enkle sammenhængende tekster, som maa repræsentere det levende talesprog, nutidssproget.

Ved hjælp af dette materiale skal eleverne erhverve en grundstamme af ord og vendinger sammen med sikker kundskab i det væsentligste af formlæren og formernes brug. Om at benytte teksterne som grundlag for „samtale“, som i tysk og engelsk, kan der ved denne undervisning ikke blive tale. Derimod maa udenadslæren det hele elementærkursus igjennem blive en vigtig del af elevernes hjemmearbejde.

I 2den og 3dje klasse fortsættes med gjenbearbejdelse af et godkjendt udvalg af den franske litteratur hvorfra eleven skal hente en grundigere kundskab i sproget, og som han skal gjøre rede for ved afgangseksamen. (En tredjedel af tiden afsættes til repetition og for en ringe del til kursorisk læsning).

Undervisningen sigter først og fremst paa at eleven gennem en sikker og korrekt oversættelse viser fuld forstaaelse af det læste. Under undervisningen supplerer læreren udvalgets „kommentar“ med sproglige og reale oplysninger, og naar stykket er gennemgaaet, fæster han opmærksomheden ved hovedpunkter i fremstillingen, og stiller endelig spørsmål til eleverne derom, dels paa fransk, i hvilket tilfælde eleverne tilholdes at svare paa fransk, dels paa norsk, og da gives ogsaa forklaringen paa norsk.

Ved artium har eksaminanden at oplæse og oversætte et stykke af udvalget og give oplysninger om indholdet paa den

maade som ovenfor er forklaret; ihvorvel evnen til at give disse oplysninger paa fransk bør komme i betragtning, saa bliver dog forstaaelsen, som den kommer frem igjennem den hele prøve, hovedsagen. I grammatik behøver ikke at prøves, medmindre eksaminandens usikkerhed paa et eller andet punkt giver anledning dertil.

Endvidere har eksaminanden at oplæse og oversætte et før ulæst let prosastykke.

Læseplan.

Kl. I. En elementærbog, indeholdende udtaleøvelser, læsestykker, grammatik, øvelsesstykker, og glossar.

Kl. II. Et udvalg af prosastykker lægges til grund, hvoraf 60—70 sider gjenarbejdes med delvis repetition. Det vigtigste af syntaksen.

Kl. III. 60—70 sider af udvalget. Repetition.

II. Reallinjen.

Reallinjens kursus i fransk falder for 1ste klasse sammen med den sproglig-historiske linjes, — i de to følgende klasser læses sproget med 2 timer i hver. I disse klasser læses 80 sider af en godkjendt samling læsestykker. Maalet er færdighed i oplæsning og kjendskab til sproget i de letteste fremstillinger. Ved artium prøves eksaminanden i 2den og 3dje klasses pensum gennem oplæsning og oversættelse. Derhos kræves sikkerhed i det vigtigste af grammatiken.

For c-linjen (sproglig-historisk med latin) er fordringen i fransk som paa reallinjen.

Latin.

Hvad grammatik angaar, bør fremstillingen begrænses til den regelmæssige sprogbrug i klassisk prosa, og bygge paa den almindelige sproglige indsigt som tidligere er erhvervet gennem

modersmaal og fremmede sprog. Man maa fra begyndelsen af paase at elementerne læres nøiagtig, og under den hele følgende undervisning være opmærksom paa at grundlaget ikke svigter.

Litteraturhistorie, antikviteter, og mytologi kan ikke optræde som særegne discipliner. Hvad derom findes paa forskellige steder i den historiske lærebog, gjennemgaaes i sammenhæng under latinundervisningen i gymnasiets 3dje klasse, og der bør da dertil, saavidt omstændighederne tillader, knyttes supplerende og forklarende bemærkninger om det gamle kulturliv, idet læreren navnlig gjenkalder i erindringen og sammenfatter de oplysninger som er meddelt under forfatterlæsningen.

Som maal for undervisningen sættes :

at eleven har gennemgaaet og kan oversætte og forklare et lidet udvalg af den klassiske latinske litteratur, og at han skriftlig kan oversætte et ulæst let prosaisk stykke af væsentlig historisk indhold.

Til **s t a t a r i s k** pensum, som bliver gjenstand for **m u n d t l i g** eksamination ved artium, bestemmes :

Mindst 120 oktavsider klassisk prosa (hovedsagelig Caesar, Cicero, Livius).

Af Cicero maa der læses mindst 22 sider (f. eks. talen pro lege Manilia) og af Livius mindst 30 sider. Istedendfor en del af det øvrige kan der læses indtil 900 vers af Horats eller Vergil eller af begge digtere ; 30 vers skal da regnes som ækvivalent for 1 oktavsider prosa.

Foruden det statariske pensum læses der **k u r s o r i s k**, saa meget som der bliver tid til.

Den **s k r i f t l i g e** prøve i latinsk **o v e r s æ t t e l s e** maa blive betydelig lettere end den hidtil har været. Hvorledes fordringen kan stilles, lader sig paa forhaand ikke med sikkerhed bestemme. Foreløbig kan der, for at give en forestilling om længde og vanskelighed, henvises til Gjør og Johanssens opgaver til oversættelse fra latin side 2, stykket :

Philippus, Macedonum rex, foedus atque amicitiam cum Hannibale jungit.

Læseplan.

Kl. II. Forberedende øvelser efter læsebog. Omtrent 30 sider statarisk læsning.

Grammatik: Formlæren; hovedregler af syntaksen væsentlig mundtlig.

Stiløvelser til indøvelse af formlære og syntaks.

Kl. III. Omtrent 100 sider statarisk læsning; kursusriske efter omstændighederne. Det hele statariske artiumspensum repeteres.

Grammatik: Syntaks efter lærebog; repetition.

Skriftlige øvelser: i den første del af aaret stile, senere oversættelser.

Historie.

Maalet er for samtlige elever fyldigere kjendskab til de mere fremtrædende partier af oldtidens, fædrelandets, Frankrigs, Tysklands, og Englands historie, udførligst for tiden fra den franske revolution — fremdeles til Norges og de vigtigste andre landes samfundsordning.

Fædrelandets historie, hvortil knyttes de vigtigere dele af Danmarks og Sveriges historie, bør afsnitsvis læses i flugt med den almindelige historie.

En gjennemgaaelse paa forhaand er i gymnasiet ikke nødvendig uden for vigtigere og vanskeligere afsnits vedkommende, hvor tilknytning til det foregaaende og udhævelse af hovedpunkter udfordres for at klargjøre sammenhængen. At læsestoffet er tilegnet, maa stadig kontrolleres ved eksamination og samtale, hvorunder samtidig stoffet nærmere behandles og uddybes. Af og til prøves ved en skriftlig opgave hvorvidt eleverne har formaad at opfatte et vanskeligere emne.

I alle klasser bør læreren benytte en del timer til friere foredrag over enkelte punkter eller et sammenhængende afsnit. Disse foredrag, hvis nærmeste øiemed er at vække

og nære en dyberegaaende historisk interesse, kan læreren lægge efter eget skjøn indenfor de omraader som han har gjort til gjenstand for et speciellere studium, og hvor han derfor føler sig mest hjemme. Anvisning til mere interesserede elever af passende historisk læsning maa ogsaa anbefales.

Læseplan.

A. Fælles for alle tre linjer.

Kl. I.)* Orienten. Hellas. Rom.

Germanerne og deres bosættelse i det vestromerske rige. Karl den store.

Kl. II. Lensstaten og kirken indtil korstogene. 9de—12te aarhundrede. — Lensstaten og kirken paa høiden af sin magt. Korstogenes tid. 12te og 13de aarhundrede. — Lensstaten og kirken i tilbagegang. Det nationale kongedømmes vekst. 14de og 15de aarhundrede. — Reformationstiden. Den begyndende absolutisme. 1500—1660 — Absolutismens tid 1660 — 1789. — Den franske revolution og keiserdømmet. 1789—1815. — Norden i den forhistoriske tid. — Vikingetiden. — De nordiske riger 1030—1319, 1319—1523, 1523—1800, og under de napoleonske krige.

Kl. III. Den europæiske reaktion 1815—30. — Tiden fra julirevolutionen til februarrevolutionen 1830—48 (liberalismens fremgang). — Tiden fra 1848—71 (nationalitetskampenes tid). — Tiden efter 1871 (den sociale bevægelses tid). — De nordiske riger efter 1814. — Norges samfundsordning.

*) Den officielle plan opregner her og i det følgende alt hvad der skal tages med under de forskellige afsnit. Det vil kunne sees af de lærebøger som er eller vil blive autoriseret.

B. Særskilt for den sproglig-historiske linjes særundervisning.

Et udvalg af historiske aktstykker, ekskursioner og fremstillinger af kulturhistorisk indhold, gennemgaaes efter en godkendt samling. Dens stykker er dels i oversættelse, dels paa originalsproget. De gennemgaaes og fortolkes indgaaende; men vægten maa altid lægges paa det historiske og almindelige, ikke paa det rent sproglige. Ved artium kræves grundigt kjendskab til og forstaaelse af det læste udvalg.

I de gymnasier hvor kombination ikke finder sted mellem den sproglig-historiske linjes og reallinjens elever, kan den omhandlede læsning lægges ind i den ordinære historie-undervisning; hvor kombination finder sted, bør særundervisningen ledsage den ordinære undervisning, saaledes at man i særtimerne til enhver tid bedst gjørlig behandler det stof som er gjenstand for undervisningen i de ordinære timer.

Geografi.

Maalet er udvidet kjendskab til det væsentligste af den matematiske og fysiske geografi, samt oversigt over den topografiske geografi. Norges og de vigtigste andre landes økonomiske forhold. — —

Under undervisningen i fysisk geografi maa læreren benytte de anledninger han hyppig naturligen vil kunne finde til repetition af dele af den almindelige topografi.

(Om indholdet af undervisningen henvises til de autoriserede lærebøger. Hvad den politiske geografi angaar, giver den officielle plan følgende vink:)

Først gennemgaaes Norges næringsveie med alle de forhold som herunder kommer i betragtning, økonomiske forhold, befolkningsforhold o. s. v.*) Dernæst gennemgaaes de tilsvarende forhold i de vigtigste europæiske lande og de nordame-

*) Statsforfatning og statsforvaltning er efter den nye ordning henlagt under historien.

rikanske fristater, og belyses, forsaavidt det falder naturlig, ved sammenligning med vore egne forhold. I denne forbindelse giver man en oversigt over de forskjellige færdselsveie (post- og telegrafforbindelser) og en generel behandling af koloniers betydning for et samfund, med en kort oversigt over de vigtigste kolonier; her vil man ogsaa have en naturlig anledning til repetition af vigtige dele af den almindelige topografi.

Læseplan.

Kl. I. Fysisk geografi.

Kl. II og III. Matematisk geografi. Norges og de vigtigste landes økonomiske forhold med kort repetition af topografien. Almindelig repetition.

Naturfag.

Maal:

Kjendskab til de vigtigste kemiske love, til dyrs og planters udvikling og liv, samt til grundtrækkene af menneskets fysiologi og sundhedslære. For reallinjen desuden nærmere kjendskab til fysiken.

Kemi.

Kl. I. (4 timer ugentlig i 1ste halvjaar, 2 timer i 2det halvjaar.

Undervisningen i kemi bør gennemgaaende støtte sig til eksperimenter, og den bør derfor som regel foregaa i skolens kemiske arbejdsrum.

Skal tiden strække til, maa alle eksperimenter være omhyggelig forberedt.

Lekser gives ikke om stoffer før disse har været fremvist, delvis fremstillet, og deres vigtigste egenskaber har været omhandlet.

Den nye skolelov medtager ikke mineralogien blandt gymnasiets fag; det er dog en selvfølge at man under gennemgaaelsen af siliciums kemi maa fremvise og omhandle bjergkrystal, kvarts osv., under calcium kalkspat, gips, og apatit;

under magnesium bør gennemgaaes talk, serpentin, augit, og hornblende, under aluminium feldspatterne, glimmer, og ler. Under gennemgaaelsen af de tunge metaller maa man medtage deres vigtigste ertser (jærnglans med rødjernsten, magnetjernsten, brunjernsten, svovlkis, blyglans, sinkblende, tinsten, kobberkis, og muligens nogle flere). Man bliver saaledes ogsaa ledet til kortelig at omhandle de egenskaber mineralogen støtter sig til ved mineralernes bestemmelse: haardhed, glans, krystalform, gennemgange, osv. Den tid der er tilmaalt undervisningen i kemi, vil dog neppe tillade nogen grundigere behandling af disse emner; af krystallografien kan der kun blive tale om at meddele de aller enkleste hovedtræk.

Menneskets fysiologi og sundhedslære.

(1ste klasse, 2 timer ugentlig i 2det halvaar).

Undervisningen i fysiologi og i hygiene henlægges til 2det halvaar i 1ste gymnasieklasse.

Nervesystemets fysiologi gennemgaaes i største korthed, ernæringsfysiologien og stofvekslingen mere indgaaende; ved siden deraf vil ogsaa aandedrættets fysiologi og blodets sammensætning danne hovedpunkter for undervisningen.

I nærmeste tilknytning hertil behandles dernæst de afsnit af sundhedslæren som naturligen hører sammen med de gennemgaaede afsnit af fysiologien: næringsstofferne og næringsmidlerne (af disse sidste specielt melken), deres forbrændingsvarme og arbejdsækvivalent. Kost-rationer (med lette beregningsopgaver). Ventilationen (luftkubus, ventilationsmaader, beregning af den nødvendige ventilation).

Dyrs og planters udvikling og liv.

(1—1 time i gymnasiets to øverste klasser).

Botanik (1—0 time).

Med udgangspunkt i cellen gennemgaaes den anatomiske bygning i planternes fire grundorganer (rod, stamme, blad, haar) hos angiospermer og gymnospermer, fremdeles i blomsten, og frugten med frøet.

Derefter omhandles planternes spiring, ernæring, stofvandring, og vækst, deres bevægelse (heliotropisme og geotropisme, søvnbevægelse). Lidt om snylteplanter og insektædende planter. Planternes beskyttelsesmidler, overvintring, formering (vegetativ og kønslig) og frøspredning. Kryptogamernes almindelige karakter og enkelte grupper. I størst mulig udstrækning maa undervisningen ledsages af eksperimenter som kan vise de naturkræfter der omhandles, i virksomhed.

Friske planter maa jævnlig benyttes som undervisningsmateriale ved siden af plancher samt mikroskopiske og andre præparater.

Zoologi (0—1) time.

Efter at have omhandlet cellen, og dens forskellige udvikling eftersom den skal være middel for den ene eller den anden funktion, gennemgaar man de forskellige dyrerækker fra de aller laveste encellede dyr (protozoerne). Herved tilsigtes ikke nogen systematisk oversigt, men vegten lægges paa gennem behandling af enkelte typer at anskueliggjøre rækkefølgen fra den yderst enkle til den mere komplicerede organisation, og organernes tilpasning efter naturomgivelser og livsforhold. Man bør i gymnasiet væsentlig vælge typerne blandt de lavere dyr, da de høiere, særlig pattedyrene, kan forudsættes kjendte fra middelskolen og gennem 1ste gymnasieklasses undervisning i menneskets fysiologi. Selvfølgelig bør man dog ikke undlade stadig at drage paralleler mellem tidligere kjendte forhold hos de høiere dyr og det som iagttages hos de lavere.

Fysik.

(4—4 timer i 2den og 3dje klasse for reallinjen).

I de to øverste klasser af reallinjen gennemgaaes i 4 ugentlige timer et fuldstændigt kursus i fysik.

Fysikpensumet gennemgaaes i den sædvanlige rækkefølge:

Bevægelseslære, lydlære, lyslære, varmelære, læren om magnetisme og om elektricitet.

Læseplan for fysik (foreløbig).

Kl. II (4 timer). Bevægelseslære, lydlære, lyslære.

Kl. III (4 timer). Varme, magnetisme og elektricitet.

Repetition.

Matematik.

Som maal for undervisningen opstiller loven:

De i middelskolen ikke behandlede dele af den elementære. aritmetik og algebra samt af geometrien. Kjendskab til de trigonometriske grundbegreber og deres anvendelse ved plane triangleres beregning. Elementerne af stereometrien. Øvelse i konstruktion og beregning. For reallinjen desuden analytisk geometri i den udstrækning hvori den naturlig kan behandles uden kjendskab til høiere matematik. Noget kjendskab til den hele funktions egenskaber.

Undervisningens metode er i princippet den samme som i middelskolen, men tillempet efter elevernes større udvikling og modenhed. Hvad eleverne ikke uden altfor stor møie kan til-egne sig ved egen hjælp, maa altid forud gjenemgaaes af læreren, medens man paa den anden side ikke maa forsømme at prøve og gjøre brug af elevernes egen evne til at finde sig frem uden lærerens vejledning. Ved eksaminationen bør maalet være, at eksaminanderne giver en klar og fuldstændig begrundet fremstilling af emnet, uden at læreren behøver stadig at gribe ind ved ledende spørgsmål.

1. Aritmetik og algebra.

Aritmetikundervisningen i gymnasiet indledes med et kort tilbageblik paa de fire regningsarter, med paavisning af behovet for og anvendelsen af negative og brudne tal. En mere ind-gaaende behandling af læren om tals delelighed.

Potenser (med hele, positive og negative eksponenter). Rod-størrelser og irrationale tal. Potenser med brudne og irrationale eksponenter. Logaritmer. Ligninger af første og anden grad. Irrationale og eksponentiale ligninger.

Den aritmetiske og den geometriske række med anvendelser, for sidstnævnte rækkes vedkommende navnlig hentede fra rente- og annuitetsberegninger.

Særskilt for reallinjen:

Videregaaende øvelser i og anvendelser af det tidligere lærte, derunder opløsning af det kvadratiske trinom. — Maximums- og minimumsopgaver.

2. Plangeometri.

Rumstørrelsers forhold, hvorunder ogsaa det inkommensurable tilfælde behandles. Polygoners fladeindhold. Lige-dannede polygoner. Regulære polygoners beregning. (De generelle formler for den ind- og omskrevne n -kant og $2n$ -kant med anvendelser paa den regulære 3, 4, 5, 6, 8, 10 og 12-kant). Cirkelberegning.

Beregnings- og konstruktionsopgaver; disse sidste begrænses til brugen af de geometriske steder (til repetition af middelskolens pensum), og konstruktion af ikke altfor indviklede algebraiske udtryk.

3. Trigonometri.

Trigonometriske funktioner. Løsning af retvinklede triangler. Sinus, cosinus, og tangens til en sum og til en differens af to vinkler, til det dobbelte og det halve af en vinkel. Sum og differens af to ensbenævnte trigonometriske funktioner. Afhængighed mellem sider og vinkler i et triangel (sinusproportionen, den udvidede pythagoræiske læresætning, og cotangensformelen). Løsning af triangler (sider, vinkler, og fladeindhold). Herunder indøves og anvendes de logaritmiske formler. — Skriftlige øvelser.

Særskilt for realgymnasiet: trigonometriske ligninger.

4. Stereometri.

Rette linjers og planers stilling til hinanden. Polyedre (prismer, pyramider, og de regulære polyedre). — Cylinderen, keglen, og kuglen. Skriftlige øvelser i flade- og rumberegning.

Særskilt for realgymnasiet:

5. Analytisk geometri.

Den rette linje, cirkelen, ellipsen, hyperbelen og parabellen i retvinklet og polar-koordinatsystem. Diskussion af den almindelige andengradslignings geometriske betydning. Teorien om pol og polar forlanges medtaget.

6. Funktionslæren.

Den hele funktions egenskaber. Høiere aritmetiske rækker.

Læseplan.

A. For det sproglig-historiske gymnasium.

Kl. I. Omtrent tre fjerdedele af tiden anvendes til gennemgaaelse af det ovennævnte pensum i aritmetik og algebra, en fjerdedel til det plangeometriske pensum.

Kl. II. Trigonometri. — En ordnet række skriftlige øvelser i 1ste classes matematiske pensum.

Kl. III. Stereometri. — Repetition af det hele pensum.

B. For realgymnasiet.

Kl. I. Som for det sproglig-historiske gymnasium.

Kl. II. Trigonometri og stereometri. Begyndelsen af den analytiske geometri.

Kl. III. Analytisk geometri. Funktionslære. Repetition.

Den skriftlige prøve ved artium omfatter:

for den sproglig-historiske linje tre opgaver, hentede fra hvilken som helst del af det gennemgaaede pensum; en af opgaverne kan være af teoretisk art;

for reallinjen 3 à 4 opgaver, ligeledes hentede fra hvilken som helst del af denne linjes pensum; en af opgaverne bør være af teoretisk art.

Ved udarbejdelsen af besvarelsene er det tilladt at benytte foruden logaritmetabel ogsaa tabel over kvadrattal, kubiktal, kvadratrod, kubikrod, og over $(1 + \frac{p}{100})^n$.

Tegning.

Som maal for undervisningen opstiller loven: Færdighed i at aftegne perspektivisk og skygge gjenstande af enkle former; for reallinjen desuden øvelse i projektionstegning (elementerne af den deskriptive geometri).

Undervisningen i perspektivtegning bliver en fortsættelse af middelskolens undervisning, idet opgaverne afpasses efter elevernes større modenhed og vundne færdighed. Hertil slutter sig øvelser i at skyggelægge tegninger.

Det omraade indenfor hvilket øvelserne i projektionstegning bør bevæge sig, bestemmes ved realgymnasiets kursus i den elementære stereometri. De i dette kursus behandlede polyedre (dog ikke det regulære dodekaeder og ikosaeder) maa eleverne lære at fremstille i forskellige stillinger, saavel i hel figur som gjennemskaaret af et plan, og med udfoldning. Undervisningen maa begynde med at indøve tegning af legemer i horisontal og vertikal projektion (altsaa med det som før lærtes i middelskolen) og efterhaanden udvides til at omfatte det hele pensum.

Arbejdsplan.

Kl. I. Perspektivtegning.

Kl. II og III. Projektionstegning. Legemer i forskellige stillinger mod begge projektionsplaner, ved successive drejninger. Linjers og fladers tracer ved forlængelse af enkelte kanter og sideflader paa et legeme. Legemers skjæring med planer lodrette paa et af projektionsplanerne. Profilplan til bestemmelse af et legemes skjæring med planer som ikke

er lodrette paa noget af projektiionsplanerne; det skjærende plan kan være bestemt: 1) ved dets tracer, 2) ved dets horisontale trace og vinkel med horisontalplanet, 3) ved et punkt og en ret linje, 4) ved tre punkter, 5) som lodret paa en linje og gjennem et punkt, 6) som parallelt med en flade og gjennem et punkt. Nedbøining af det skjærende plan for at vise snittet i sand størrelse. Profilplan til bestemmelse af projektionerne af et legeme som hviler paa et plan. Legemer hvilende paa et plan og skaaret af et andet plan. Skjæringslinjen mellem planer. Skjæringspunktet mellem ret linje og plan. Legemers skjæring med planer, tegnet uden profilplan (ved bestemmelse af kanternes skjæringspunkter med planet). Udfoldning af sideflader (med snitlinje). Bestemmelse af den sande længde af linjer. At afsætte en given længde langs en given linje. At tegne et legeme hvilende paa et plan uden hjælp af profilplan.

Norske stilopgaver i middelskolen og gymnasierne i skoleaarene 1898—1900.

3 G.

Flodernes betydning for den materielle og den aandelige kultur.

Hvorledes kan man forklare sig at Island blev hovedsædet for den norrøne litteratur?

Hvilke var de egenskaber hos de gamle romere som bidrog til at skaffe dem verdensherredømmet?

Hvad kan der siges for og imod den i vore dage saa hyppige udvandring til fremmede lande?

Almindelig vernepligt, dens betydning for folket og for den enkelte.

Kristian den anden.

Hannibal.

Sammenligning mellem Gustav Adolf og Karl den 12te med hensyn paa deres personlighed og deres virksomhed og følgerne af denne.

Hvad kan der siges for og imod luksus?

Hvad forstaaes ved nøisomhed, og hvorfor tillægges denne egenskab saa stort værd?

Hvoraf kommer det at store mænd ofte bedømmes anderledes af sin samtid end af eftertiden?

Disciplin og dens betydning for den enkelte og for folket.

Hvorfor er et livligt samkvem med fremmede nationer af stor betydning for et folk?

Betingelser for fabrikdrift i Norge.

Hvorledes kan nød og farefulde begivenheder blive til gavn for et folk?

Om en fri forfatning og dennes fordele sammenlignet med enevældet.

Vikingtogene, deres skyggesider og lyssider.

Grundene til Europas overlegenhed over de andre verdensdele.

Olav den hellige.

Hvad befordrede kristendommens fremgang i de første aarhundreder?

Sand dannelse gjør beskeden.

Hvorledes har menneskene opfyldt det bud at gjøre sig jorden underdanig?

2 G.

Fra sommerferierne.

Perikles.

Nytten af at kunne fremmede sprog.

Romerrigets overgang til keiserdømme.

Hovmod staar for fald.

Oversigt over Frankriges nationale samling i middelalderens sidste halvdel.

Den norske lods og hans kald.

Richelieu.

Havet giver meget og tager meget.

Hvorledes kan nød og farefulde begivenheder blive til gavn for et folk?

Fordele og ulemper ved livet i den tempererede sone sammenlignet med livet i troperne.

Bogtrykkerkunsten og dens betydning.

Welhaven.

De store floders betydning for materiel og aandelig kultur.

Hvad kan der siges for og imod luksus?

Dampkraftens betydning for samfærdsel og industri.

Vikingtogene.

Hvilken forfatter (eller bog) synes (eller syntes) du bedst om?

Natur og liv om høsten.

Aarsagerne til Europas overlegenhed over de øvrige verdensdele.

Om aarsagerne til den franske revolution.

Fra mit friluftsliv.

1 G.

Hvad er det som gjør Italien saa lokkende for reiselysten?

Hvad Kristiania eier i Holmenkollen og Frognersæteren.

Stenkullene og hvad de bruges til.

Havet tager meget og giver meget.

Temistokles.

De forskjellige slags idræt.

Hvad forstaaes ved nøisomhed, og hvorfor tillægges den saa stort værd?

Hvorvidt kan det at gaa tilfods siges at være den bedste reisemaade?

Fordele og ulemper ved livet i den tempererede sone sammenlignet med livet i troperne.

Hannibal.

Middelhavets betydning for oldtiden.

Fra sommerferien.

Olav den hellige.

Skildring af en (selvvalgt) folkeklasse.

Den atenienske stats udvikling under perserkrigene.

Kong Sverre. (I en af parallelklasserne: Kong Sverre og Haakon Haakonsson).

Fra mit friluftsliv.

Fortæl om et dyr du kjender godt.

„En bog som jeg liker“.

Dampkraftens betydning.

Vore pligter mod dyrene.

4 M. (i 1898—99 endnu 6 M.)

Fra sommerferien.

Fortæl om den elv du kjender bedst.

I oktober.

Hvilke forandringer bringer høsten i naturen, og hvilke arbeider hører særlig den aarstid til?

Om vore almindeligste friluftsløge (eller — efter valg — Fra mine første skoledage).

Den elektriske sporvei i Kristiania og dens betydning.

Vinden, dens virkninger, og dens brug i menneskenes tjeneste.

Et julebesøg.

Hvorledes kan vinteren i Norge bidrage til at hemme og til at fremme samfærdselen?

Hvad vaaren bringer af liv og beskæftigelser.

Til hvilket fremmed land kunde du have mest lyst til at gjøre en reise, og hvorfor?

Belysningsmidler før og nu.

Fortæl om den person i historien som du synes bedst om.

Fortæl om menneskenes arbeide med at dyrke korn og faa brød deraf.

Om vore skove og deres nytte for landet.

Paa ski.

Naturen og livet i den nordlige kolde sone.

Livet i Norge om vinteren.

Nordmændene som sjøfarende folk før og nu.

De norske elver og deres betydning.

De almindeligste træer i vore skove.

En oversættelse fra tysk.

En regnveirsdag.

Ilden som tjener og som herre.

En søndag med vinterføre i Kristiania omegn.

Stenkullene og hvad de bruges til.

Sammenligning mellem Norge og Danmark med hensyn til naturlig beskaffenhed og næringsveie.

Nu kommer vaaren!

Om havet rundt Norges kyster og dets betydning for landet.

Et barndomsminde.

Dyrene i Norges skove.

Min fødebys omegn, og den nytte og glæde jeg har af den.

3 M.

Fra sommerferierne.

En farlig spøg.

Lidt om katten.

I december.

Birken.

Fortæl om Norges gnavere.

Fortæl om en morsom leg.

Jernbanen.

En skitur.

Fortæl om et dyr du kjender.

Fortæl om menneskenes arbeide med at dyrke korn og faa brød deraf.

Om kjælken og dens brug.

Et skovens dyr.

Om vore skove.

Olav Trygvessøn.

Fortæl om to eller tre af vore vigtigste rovdyr.

Et julebesøg.

En sommernat.

En gang jeg var i knibe.

Fra paaskeferierne.

Gustav Adolf.

Dyrene paa en bondegaard.

Julaften hjemme.

Et gammelnorsk herræsæde (efter Wergelands digt).

Norges gnavere.

Paa skøite-isen.

Vaarens arbeider.

Hesten og den nytte vi har af den.

Et selskab i julen.

Birken.

De forskjellige maader at frembringe lys paa.

Mit fødested, (eller : Et sted jeg liker godt).

Et frikvarter.

Et uveir.

Giv en skildring af en søndag eftermiddag paa dit hjemsted.

Ludvig Holberg.

Trækfuglene.

En tur langs bryggene.

En ildebrand.

Hvorledes jeg tilbringer mine ledige stunder.

Hvem har været i virksomhed for at forsyne vort mid-
dagsbord?

Desuden gjenfortælling, gjengivelse af indhold og tanke-
gang i digte, og diktat.

2 M.

En uheldig dag.

September iaar.

Fortæl om et dyr du kjender.

Hvad vil du gjøre i julen?

Fra min sidste fridag.

Hvorledes bygger man en gaard i byen?

Et besøg.

Fra østbanen til slottet.

En ildebrand.

Vore vinterfornøielser.

Hvorledes tænker du at tilbringe sommerferien?

Hvorledes skaffer menneskene sig lys?

En vaardag.

En tur til sæters.

En vakker høstdag.

Sneen kommer.

Holmenkollen.

En skitur.

En to-krones hændelser, fortalt af den selv. (I tilknytning til H. C. Andersens eventyr Grantræet.)

Paa bryggene.

De vigtigste metaller og deres anvendelse.

En fisketur.

En skibsmasts historie (eller: En tysk grammatiks historie).

Naar vaaren kommer.

17de mai. (Af et brev).

Desuden gjenfortælling, gjengivelse af læste stykker, om-sætning fra vers til prosa, og diktat.

1 M.

Mest gjenfortælling (et oplæst stykke bearbejdes mundtlig af læreren og eleverne i forening, og gjengives derefter skriftlig) og diktat.

Hvilke ting trænger vi for at skrive?

Elefanten.

En ubehagelig overraskelse.

Fortæl om katten.

Fra mit friluftsliv.

Straffet u lydighed.

Desuden enkelte af de samme opgaver som 2 M.

Fortegnelse over de i 1899—1900 brugte lærebøger.

I religion.

Bretteville Jensen og S. Svensen, En liden bibelhistorie.

Bretteville Jensen og S. Svensen, Bibelhistorie for middelskolen.

Luthers katekismus ved Bang.

Klaveness's forklaring.

Paulsen, Kirkehistorie for folkeskolen.

Vogt, Kirkehistorie.

Y. Brun, Forklaring til Johannes's evangelium.

Platou, Forklaring til Lukas's evangelium.

I norsk.

Holst og Rogstad, ABC.

Holst, Lette læsestykker for barn.

Nordahl Rolfsen, Norsk læsebog for middelskolen, 1ste del.

Erichsen og Paulsen, Norsk læsebog, 2den og 3dje del.

Erichsen, Norske læsestykker for middelskolens øverste klasse.

Erichsen, Udvalg af danske og norske forfattere, 1ste del.

Hofgaard, En liden norsk grammatik.

Hofgaard, Tegn ved skriftlig analyse.

Aars, Retskrivningsregler, 11te, 12te, eller 13de udgave.

Norby, Omrids af litteraturhistorien.

Erichsen, Den danske og norske poesis historie.

Hofgaard, Tillæg til litteraturhistorien.

Hofgaard, Tillæg til den norske læsebog.

Pauss og Lassen, Norsk læsebog, 2den afdeling af 3dje og 4de skoletrin.

I oldnorsk.

Nygaard, Oldnorsk læsebog for begyndere.

Nygaard, Udvalg af den norrøne litteratur, I og III.

Nygaard, Oldnorsk grammatik.

Hofgaard, Oversigt over den norrøne litteratur.

I tysk.

Kr. Lassen, Tysk læsebog for begyndere.

Voss, Deutsches Lesebuch für die Mittelschule.

Voss, Udvalg af tyske forfattere.

Hofgaard, Kortfattet tysk grammatik.

Hofgaard, Opgaver i tysk stil for 5te og 6te middelklasse.

Otto Kristiansen, Tysk stil- og taleøvelser.

Otto Kristiansen, Tyske stiløvelser for middelskolen.

Otto Kristiansen, Retroversioner til P. Voss's tyske læsebog.

I latin.

- Schreiner, Latinsk grammatik.
 Lowum, Latinske stilopgaver II.
 Gjør og Johanssen, Opgaver til latinske oversættelser.
 Schreiner, Latinsk vokabularium.
 Weisse, Romerske antikviteter.

I græsk.

- Grøterud, Græsk grammatik.
 Grøterud, Græsk læsebog.
 Christensen, Det græske statsliv i oldtiden.
 Aars, Hovedpunkterne i Atens forfatningshistorie.
 Aars, Græsk litteraturhistorie.
 Secher, Græsk mytologi.

I engelsk.

- Brekke, Lærebog i engelsk for begyndere, 4de og 5te udgave.
 Brekke, Engelsk læsebog for middelskolen.
 Sommerfelt, Nyeste engelske forfattere i udvalg.
 Sommerfelt, Engelsk læsning for gymnasiet.
 Løkke, Engelske forfattere i udvalg.
 Løkke, Kortfattet engelsk grammatik.
 Løkke, Engelsk grammatik.
 Lund, Engelsk ordsamling.
 Brekke, Opgaver i engelsk stil.
 J. Krohg, Engelske stiløvelser for realgymnasiet.
 Knudsen og Løkke, Engelske præpositioner og synonymmer.
 Sommerfelt, Engelsk litteraturhistorie.

I fransk.

- Bødtker og Høst, Lærebog i fransk for begyndere.
 Bødtker og Høst, Franske læsestykker for gymnasiet.
 Carl Michelsen, Franske læsestykker.
 Knudsen, Fransk grammatik.
 Wallem, Fransk ordsamling.

I historie.

- Oskar Kristiansen, Lærebog i historie for folkeskolen.
 Erichsen, En liden verdenshistorie.
 Ræder, Historisk lærebog for middelskolen.
 Petersen, Norges, Sveriges og Danmarks historie, ved G. Storm.
 Ræder, Lærebog i oldtidens historie.
 Schjøth og Wallem, Frankriges historie.

I geografi.

- M. Krohg, Schema til geografien.
 Geelmuyden, Geografi for middelskolen, ved Arstal.
 Gundersen, Udtog af den politiske geografi.
 Haffner, Fysisk geografi.
 Johannesen, Matematisk geografi.

I naturkundskab.

- Sørensen, Dyre- og planterigets naturhistorie.
 Sørensen, Norsk flora.
 Henrichsen, Lærebog i fysik.
 Schiøtz, Fysik.
 Johannesen og Nicolaysen, Kemi.
 Corneliusen, Mineralogi.

I regning og matematik.

- Johannesen, Praktisk regnebog, 1ste—4de hefte.
 Johannesen, Aritmetik og algebra for middelskolen.
 Johannesen, Blandede opgaver.
 Alfsen, Geometri for middelskolen.
 Alfsen, Stereometri.
 Johannesen, Aritmetik og algebra for gymnasiet.
 Holst, Plangeometrisk kursus.
 Johannesen, Trigonometri
 C. M. Guldborg, Analytisk geometri.
 Holst, Høiere rækker.

I tegning.

H. Petersen, Tegning for folkeskolen.

H. Petersen, Tegneapparat.

I skrivning.

Thorsen og Wang, Skrivebog.

Thorsen og Wang, Øvelsesbog.

V. Afgangseksamener.

A. Examen artium 1900.

Til censorer ved examen artiums mundtlige prøve havde kirke departementet for denne skole beskikket følgende herrer:

I religion: pastor Blaker og pastor Klæboe.

I norsk og oldnorsk: overlærer Lassen.

I latin: overlærer Arctander.

I græsk: skolebestyrer Prøbensen.

I engelsk: adjunkt Wesenberg og adjunkt Høst.

I fransk: cand. mag. Bødtker.

I historie: cand. mag. Lange.

I geografi: cand. theol. Arstal og skolebestyrer Skattum.

I matematik: cand. real. Schjelderup.

I naturfag: adjunkt L. Larsen.

Opgaverne til de skriftlige prøver og i projektionstegning var følgende:

Norsk stil.

1. Hvilken betydning har Ludvig Holbergs udenlandsreiser havt for hans udvikling og forfatterskab?

2. Hvilken betydning vil en jernbaneforbindelse mellem Østlandet og Vestlandet have for vort land?

Latinsk oversættelse.

Antiochus, Syriae rex, pugna ad Magnesiam devictus, Zeuxim, Lydiae praefectum, et Antipatrum, fratris sui filium, oratores ad L. Scipionem consulem misit. Hi prius Eumene¹⁾ convento, quem propter vetera certamina aversum maxime a pace credebant esse, et placatiore eo, quam speraverant, invento, consulem adierunt, praebitoque iis petentibus frequenti consilio ad mandata edenda, Zeuxis: „Quaerimus“, inquit, „a vobis, Romani, quo piaculo expiare errorem regis atque pacem veniamque impetrare a victoribus possimus. Maximo semper animo victis regibus populisque ignovistis; quanto id majore et placatiore animo decet facere in hac victoria, quae vos dominos orbis terrarum fecit? Positis jam adversus omnes mortales certaminibus, haud secus quam deos consulere et parcere vos generi humano oportet“. Jam antequam legati venirent, decretum erat, quid responderetur. Respondere Africanum²⁾ placuit; is in hunc modum locutus fertur: „Romani animos in omni fortuna eosdem gessimus gerimusque; neque nos secundae res extulerunt nec adversae minuerunt. Ejus rei, ut alios omittam, Hannibalem vestrum vobis testem darem, nisi vos ipsos dare possem. Postquam trajecimus Hellespontum, priusquam castra regia, priusquam aciem videremus, cum incertus belli eventus esset, de pace vobis agentibus quas pares paribus ferebamus condiciones, easdem nunc victores victis ferimus. Europa abstinete; Asia omni, quae cis Taurum montem est, decedite. Pro impensis in bellum factis quindecim millia talentum dabit, quingenta praesentia, duo millia et quingenta, cum senatus populusque Romanus pacem comprobaverint, singula millia deinde per duodecim annos. Haec cum pepigerimus, facturos vos ut pro certo habeamus, erit quidem aliquod pignus, si obsides viginti nostro arbitrio dabit; sed

1) Eumenes, konge i Pergamum, romernes forbundsfælle.

2) Scipio Africanus den yngre var i krigen mod Antiochus legat hos sin broder L. Scipio.

nunquam satis confidemus, ibi pacem esse populo Romano, ubi Hannibal erit; eum ante omnia deprecimus. In deteriore sua fortuna pacem faciet rex, quia serius facit, quam facere potuit“. Cum iis mandatis ab rege missi erant legati, ut omnem pacis conditionem acciperent; itaque Romam mitti legatos placuit.

Engelsk stil.

Orsinis sammensværgelse.

Den italienske patriot Orsini havde taget del i en af de talrige sammensværgelser for at befri Italien for det østerrigske aag. Han var blevet kastet i fængsel i Mantua, hvorfra han undslap paa en høist romantisk maade og søgte tilflugt i England. Her reiste han omkring og holdt forelæsninger i flere byer i det haab, at han skulde kunne vække en saa stærk folkemeining i England, at regjeringen blev nødt til at interessere sig for Italiens sag. Som venteligt var, mislykkedes dette ganske for ham, hvad han tilskrev den franske keiser Napoleon den tredies indflydelse, og ude af sig selv af vrede og skuffelse besluttede han at myrde denne.

Den 14 januar 1858 var Orsini og hans medsammensvorne færdige med sine forberedelser i Paris. Medens keiseren og keiserinden kjørte hen til operaens indgang, kastede de efter vognen tre ¹⁾ bomber fyldte med et ²⁾ sprængstof af saadan styrke, at ti personer blev dræbt og et hundrede og seks og femti saaret, medens selve keiseren og keiserinden slap uskadte fra det. Underligt nok blev Orsinis arrestation lettet ved, at han selv fik et saar, saa man kunde følge hans blodige spor til hans skjulested. Trods sin forbrydelse vandt han en vis beundring ved den mandige maade, hvorpaa han bar sin skjæbne. Han tilstod sin brøde, anstrængte sig for at redde nogle, der var mistænkt for at være blandt de sammensvorne, og skrev til keiseren med bøn om, at han skulde støtte Italiens nationale sag. Keiseren

¹⁾ bombe, bomb; ²⁾ sprængstof, explosive.

skal ikke have været utilbøielig til at spare hans liv, men den almindelige harme over saa mange uskyldiges død og lidelser gjorde det umuligt. Fire personer blev anklaget for deltagelse i forbrydelsen, men bare en foruden Orsini blev henrettet; de to andre blev dømt til livsvarigt fængsel.

Matematik.

Ved latinartium.

1.

En kommune optog et laan paa 3,000,000 kr. I renter og afdrag betales aarlig (ved enden af hvert aar) 150,000 kr., — renterne beregnet efter 4 pct. p. a. Efter hvormange aar vil laanet være betalt?

2.

Paa horisontal, plan mark staar to taarne (AA' og BB') i en vis afstand fra hinanden. Fra et punkt i C i det horisontale plan sigtes til begge taarnspidser i A og B . Sigtelinien CA danner med det horisontale plan en vinkel (ACA') lig $60^{\circ}50'5''$; og CB en vinkel (BCB') lig $90^{\circ}39'8''$. Vinkelen (ACB) mellem begge sigtelinjer findes lig $47^{\circ}36'3''$. Taarnhøiden AA' er 105 m. og BB' 60 m. Find afstanden mellem taarnspidserne.

3.

En cirkelsektor paa 135° dreies én gang om sin ene radius. Beregn kubikindholdet og overfladen af det herved beskrevne omdreingslegeme, naar sektorens radius er $3,6$ cm.

„Kandidaten maa ikke benytte mere end én af de autoriserede logaritmetabeller og maa, saavel i den fuldstændige besvarelse som i navneseddelen opgive, hvilken han har benyttet, ved under teksten at tilføie: „N. N.'s Logaritmetabel“. — Det paalægges ham tillige, idet han afleverer sin besvarelse, at vise sit eksemplar af logaritmetabellen til den tilsynsmand, der har at modtage besvarelserne, forat denne kan forvisse sig om angvælsens rigtighed“.

Ved realartium.

1.

Et laan (K) skal tilbagebetales ved at der ved enden af hvert aar i 10 aar betales en sum (a). Find a udtrykt ved K , naar rentefoden er 5 pct. p. a.

Ved enden af det 5te aar (da altsaa 4 afdrag forud er betalt) foretrækker laantageren at afgjøre det, som nu staar igjen, med én gang kontant. Hvor meget skal han da betale? I det fundne udtryk indsættes $K = 10\ 000$ kr.

2.

I en regulær trekantet pyramide er grundfladens side a og sidekanten $\frac{3}{2} a$. Gjennem en af grundfladens sider er lagt et plan lodret paa modstaaende sidekant. Find kubikindholdet af de to dele, hvori pyramiden deles, udtrykt ved a . Logaritmer skal ikke anvendes; irrationale tal skal ikke erstattes med tilnærmelsesværdier.

3.

To rette linjer dreier sig hver om et fast punkt paa X -aksen, nemlig punkterne: $(6,0)$ og $(2,0)$, saaledes at længden af det stykke af Y -aksen, som ligger mellem dem, altid er 3. Hvilken kurve beskriver linjernes skjæringspunkt? Tegn figur.

Fysik.

I.

Om thermo-elektriske strømme.

II.

Et legeme A , som veier P kgr, er anbragt paa toppen af et skraaplan af længde l m. og med heldingsvinkel a^0 . Ved hjælp af en snor, der løber uden friktion over en tridse, staar legemet i forbindelse med et andet legeme B , der veier Q kgr. og befinder sig ret under skraaplanets øvre kant i niveau med skraaplanets grundflade; tridsens og legemernes dimensioner skal der ikke tages noget hensyn til. Snoren, hvis vegt skal sæt-

tes ud af betragtning, er længere end skraaplanets høide, saaledes at B først vil begynde at hæves, naar A har gledet et stykke ned ad skraaplanet. Snoren, hvis længde er r m., skal, naar den er strammet, ligge saaledes, at dens nedre parti er vertikalt, medens det øvre parti ligger parallelt med skraaplanet.

Hvorlangt vil legemet A bevæge sig, før det stanses af friktionen og modvægten? Friktionskoefficienten kaldes f .

I det fundne udtryk indsættes:

$$l=10, a=30, P=10, Q=10, f=0,1, r=8.$$

Svaret angives i meter med 2 decimaler.

III.

Et cylindrisk barometerør er anbragt i vertikal stilling med den aabne ende under overfladen af kviksølv i et videre kar. Røret, hvis længde over kviksølvs overflade er $l=60$ cm., indeholder fugtig atmosfærisk luft. Ved temperaturen $t=20^{\circ}$ C. er luften i røret netop mættet med vanddamp, og ved den herskende barometerstand $H=750$ mm. staar da kviksølv i røret og i karret i samme niveau. Hvor meget høiere vil kviksølv stille sig i røret, naar temperaturen synker til 0° C., medens det ydre lufttryk forbliver uforandret? Svaret angives i mm. med 2 decimaler.

Man tager intet hensyn til rørets volumforandring og til trykket af det kondenserte vand. Kviksølvs niveau i karret betragtes som uforanderligt.

Luftens udvidelseskoefficient $a = 0,00367$.

Vanddampens maximumstryk ved t° er $f_t = 17,4$ mm.

Vanddampens maximumstryk ved 0° er $f_0 = 4,5$ mm.

Hvor meget veier det ved afkølingen dannede vand, naar rørets tværsnit $= 2$ cm.²?

Vanddamps relative sp. v. i forhold til luft $= \frac{5}{8}$.

Luftens absolute sp. v. ved 0° C og 760 mm. tryk $= 0,001293$.

Svaret angives i mgr. med 2 decimaler.

Projektionstegning.

En regulær, femkantet pyramide, hvis høide er 10 cm. og grundflades større radius er 4,5 cm., staar med sin grundflade $ABCDE$ paa det horisontale projektionsplan, saaledes at siden AB forlænget danner en vinkel a med grundlinjen (se nedenfor).

Pyramiden skjæres af et plan, som gaar gennem sidekant OE 's midtpunkt (O er pyramidens toppunkt) og er parallel med sidefladen OBC . — Tegn pyramiden med snit. Bestem det skjærende plans tracer, og læg den udfoldede sideflade og grundfladen i samme plan, saa alle snitlinjer bliver synlige. Vinkelen a skal være lig vinkelen P i et triangel PQR , hvor $PQ = 13$ cm., $PR = 9$ cm. og $QR = 12$ cm. Grundfladen skal ligge paa høire side af linjen PR .

Til latin artium fremstillede sig 21 elever af latin-gymnasiets øverste klasse; af disse blev 1 rejiceret ved den skriftlige prøve; af de øvrige fik 18 hovedkarakter Meget godt, 2 Godt.

1. Bonnevie, Karl Emil Kristian, f. ²⁸/₄ 1881, søn af direktør J. A. Bonnevie, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 + 4 + 3 aar*).
2. Bugge, Sigurd, f. ⁷/₆ 1881, søn af justissekretær P. M. Bugge, Kristiania. (Discipel af skolen i 10 aar).
3. Collett, Axel, f. ⁶/₈ 1880, søn af afd. brugseier A. Collett, Kristiania. (Discipel af skolen i 6 + 4 aar*).
4. Falkenberg, Magnus Puntervold, f. ²³/₆ 1882, søn af grosserer O. F. R. Falkenberg, Egersund. (Discipel af skolen i 3 aar.)
5. Grøndahl, Ingebrigt Christoffer, f. ¹⁹/₉ 1882, søn af sogneprest Anders Grøndahl, Valdres. (Discipel af skolen i 2 + 4 aar*).
6. Grøntvedt, Lars, f. ¹⁶/₅ 1882, søn af kaptein R. F. Grøntvedt, Kristiania. (Discipel af skolen i 7 aar).

*) Var i mellemliggende aar borte fra skolen.

7. Holmboe, Erika Jensine, f. $23\frac{1}{4}$ 1871, datter af afd. overretssagfører Jens J. Holmboe, Hønefos. (Discipel af skolen i 1 aar).
8. Kent, William, f. $24\frac{1}{4}$ 1882, søn af afd. res. kap. Georg Kent, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar).
9. Kildal, Karl, f. $12\frac{1}{2}$ 1881, søn af afd. kontorchef C. Wessel Kildal, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)
10. Kittelsen, Conrad Fridtjov Haneberg, f. $5\frac{1}{7}$ 1882, søn af fhv. skibskaptajn Kittelsen, Stavanger. (Discipel af skolen i 2 aar.)
11. Larsen, Carl Wilhelm Oscar, f. $22\frac{1}{9}$ 1878, søn af handelsborger C. W. O. Larsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar.)
12. Lie, Anna Dagny, f. $5\frac{1}{7}$ 1880, datter af afd. professor Sophus Lie, Kristiania. (Discipel af skolen i 2 aar.)
13. Lund, Ole Wilhelm, f. $22\frac{1}{12}$ 1881, søn af kaptajn Ole W. Lund, Kristiania. (Discipel af skolen i $5 + 3\frac{1}{4}$ aar.)
14. Norby, Ole Kristian, f. $21\frac{1}{9}$ 1882, søn af expeditionschef M. K. Norby, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar.)
15. Næser, Johan Henrik, f. $7\frac{1}{6}$ 1882, søn af bureauchef Fr. J. Næser, Kristiania. (Discipel af skolen i 5 aar).
16. Olafsen, Ragnvald Eugen Kloumann, f. $28\frac{1}{12}$ 1881, søn af kontorfuldmægtig Ferd. L. E. Olafsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
17. Riddervold, Halvor Ellingsen, f. $24\frac{1}{2}$ 1882, søn af fhv. sogneprest Julius Riddervold, Kristiania. (Discipel af skolen i $6 + 2$ aar*).
18. Rode, Johan Laurits Sundt, f. $8\frac{1}{8}$ 1881, søn af prakt. læge Emil Fr. Rode, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar).
19. Røhn, Thorleif, f. $23\frac{1}{7}$ 1881, søn af afd. lærer Ole Røhn, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
20. Spjeldnæs, Sverre, f. $27\frac{1}{2}$ 1882, søn af lærer N. Spjeldnæs, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).

*) Var i mellemliggende aar borte fra skolen.

Udfaldet for hver enkelt var følgende :

	Norsk stil.	Lat. overs.	Matem. skr.	Religion.	Norsk og oldn.	Latin.	Latin.	Græsk.	Græsk.	Fransk.	Engelsk.	Tysk.	Historie.	Geografi.	Matem. mundtl.		Hovedkarakter.
Bonnevie . . .	3	2	1	1	2	1	2	2	2	1			1		3	1.75	Meget godt.
Bugge . . .	4	4	1	2	2	2	2			2	3	3	2	2	2	2.38	Meget godt.
Collett . . .	3	3	2	2	1	2	2	2	2				1		3	2.25	Meget godt.
Falkenberg . .	3	3	4	2	2	2	2	3	3	1			2		3	2.50	Meget godt.
Grøndahl . . .	4	3	1	2	2	1	1			1	1	2	1	1	1	1.62	Meget godt.
Grøntvedt . . .	3	3	4	1	1	1	2			1	2	2	1	1	1	1.77	Meget godt.
Holmboe . . .	3	3	2	1	1	1	1			1	1	1	1	2	2	1.54	Meget godt.
Kent . . .	3	3	2	1	2	2	2	1	2	1			1		4	2.00	Meget godt.
Kildal . . .	3	4	4	3	3	3	3			2	2	2	3	2	4	2.92	Godt.
Kittelsen . . .	3	3	2	2	1	1	2			1	1	2	2	4	3	2.08	Meget godt.
Larsen . . .	3	3	3	2	1	1	2			2	2	2	2	4	3	2.31	Meget godt.
Lie . . .	3	3	3	1	2	2	2	1	1	1		1	2		2	1.85	Meget godt.
Lund . . .	3	2	2	1	2	1	2			1	1	2	2	1	1	1.62	Meget godt.
Norby . . .	3	3	1	1	1	1	2			1	1	1	1	1	1	1.38	Meget godt.
Næser . . .	3	3	3	1	2	1	2			2	2	2	1	3	2	2.08	Meget godt.
Olafsen . . .	4	3	3	2	1	2	2			2	2	2	1	2	1	2.08	Meget godt.
Riddervold . .	3	3	1	1	1	2	2			1	1	2	1	1	1	1.54	Meget godt.
Rode . . .	4	3	2	3	2	2	2	3	3	3			3		3	2.75	Godt.
Røln . . .	4	3	4	1	2	1	2			2	2	2	3	2	2	2.31	Meget godt.
Spjeldnæs . . .	3	3	1	2	1	2	2			2	2	1	1	2	2	1.85	Meget godt.

Som privatister gik 4 op til latinartium; 2 af dem havde været elever af skolens øverste latinklasse. Følgende har fuldentt eksamen: Marlow, Wolmer Tycho 3.00 Godt, Østberg, Kristian 1.62 Meget godt; de øvrige to har været sygemeldte ved flere fag.

Til realartium fremstillede sig fra realgymnasiets øverste klasse 42 disciple. Af disse blev 1 rejiceret ved den skrift-

lige prøve; af de øvrige fik 6 hovedkarakter Udmerket godt, 26 Meget godt, 9 Godt (om en af disse se dog noten s. 114).

1. Aarflot, Lars Drabløs, f. $\frac{4}{10}$ 1881, søn af afd. boghandler J. Aarflot, Aalesund. (Discipel af skolen i 3 aar.)
2. Bentzen, Eleonore, f. $\frac{1}{8}$ 1881, datter af stadsfysikus G. E. Bentzen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)
3. Bentzen, Gudrun Sofie, f. $\frac{20}{3}$ 1880, datter af stadsfysikus G. E. Bentzen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)
4. Bentzen, Ellen Margrethe, f. $\frac{11}{1}$ 1882, datter af afd. kaptein L. H. B. Bentzen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)
5. Bentzen, Sverre, f. $\frac{5}{9}$ 1882, søn af bogholder K. N. N. Bentzen, V. Aker. (Discipel af skolen i 3 aar.)
6. Blom, Trygve Peter Jevnager, f. $\frac{19}{8}$ 1881, søn af grosserer K. P. Blom, V. Aker. (Discipel af skolen i 3 aar.)
7. Bryhn, Johannes, f. $\frac{3}{8}$ 1876, søn af kirkesanger J. Bryhn, Bærum. (Discipel af skolen i 3 aar.)
8. Dahl, Thor Alexander, f. $\frac{16}{1}$ 1882, søn af afd. direktør F. A. Dahl, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar.)
9. Elster, Ferdinand Lorents Prall, f. $\frac{11}{8}$ 1880, søn af general-agent Elster, Kristiania. (Discipel af skolen i 8 + 1 aar.)
10. Fay, Hans Heinrich Theodor, f. $\frac{2}{4}$ 1882, søn af afd. kongl. fuldmægtig P. J. Fay, Kristiania. (Discipel af skolen i 2 + 3 aar.)
11. Franck, Arthur Fredrik Reynald, f. $\frac{27}{8}$ 1881, søn af litograf N. Franck, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar.)
12. Groth, Thora, f. $\frac{10}{7}$ 1881, datter af overtoldbetjent C. J. A. Groth, Skien. (Discipel af skolen i 3 aar.)
13. Haneborg, Anders Jakob Funnemark, f. $\frac{20}{8}$ 1881, søn af brugseier Anders C. Haneborg, Ørje. (Discipel af skolen i 3 aar.)
14. Hansen, Sigvald, f. $\frac{15}{7}$ 1881, søn af brugseier H. C. Hansen, Skien. (Discipel af skolen i 3 aar.)
15. Hareide, Olaf Marius, f. $\frac{24}{10}$ 1880, søn af lærer Ole Hareide, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)

16. Heber, Olivia Johanne Dorothea, f. $28\frac{5}{5}$ 1879, datter af sogneprest A. E. Hansen, Nøtterø. (Discipel af skolen i $\frac{1}{2} + 2$ aar).
17. Henschien, Harald Einar, f. $2\frac{11}{11}$ 1879, søn af bankchef H. J. Henschien, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).
18. Hertzberg, Hans Knagenhjelm, f. $8\frac{4}{4}$ 1882, søn af oberst J. N. Hertzberg, Kristiania. (Discipel af skolen i 8 aar).
19. Heyerdahl Hansen, Jens, f. $19\frac{9}{9}$ 1882, søn af lensmand H. Hansen, Ullensaker. (Discipel af skolen i 5 aar).
20. Holmen, Anne, f. $5\frac{11}{11}$ 1878, datter af restauratør O. Holmen, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).
21. Houm, Johanne, f. $23\frac{5}{5}$ 1882, datter af afd. gaardbr. Houm, Elverum. (Discipel af skolen i 3 aar).
22. Jacobsen, Andreas Jacob, f. $30\frac{9}{9}$ 1882, søn af afd. advokat O. F. Jacobsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar).
23. Kalager, Olaf, f. $8\frac{2}{2}$ 1881, søn af gaardbruger O. Kalager, Modum. (Discipel af skolen i 3 aar).
24. Klingenberg, Trygve, f. $3\frac{2}{2}$ 1882, søn af kommandørkaptein R. M. Klingenberg, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
25. Klingenberg, Trygve Trygvessøn, f. $1\frac{1}{1}$ 1882, søn af generalmajor T. O. Klingenberg, Kristiania. (Discipel af skolen i 4 aar).
26. Lund, Georg Christoffer, f. $25\frac{6}{6}$ 1881, søn af handelsreisende G. J. Lund, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
27. Magelssen, Johan Basilier, f. $7\frac{8}{8}$ 1882, søn af kongl. fuldmægtig J. S. C. Magelssen, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
28. Meling, Ella Røgh, f. $19\frac{12}{12}$ 1878, datter af skibsreder A. Meling, Stavanger. (Discipel af skolen i 3 aar).
29. Meling, Jonas Schanke, f. $29\frac{1}{1}$ 1882, søn af skibsreder A. Meling, Stavanger. (Discipel af skolen i 3 aar).
30. Paus, Augustin Thoresen, f. $22\frac{7}{7}$ 1881, søn af skolebestyrer B. Pauss, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).

31. Pauss, George Wegner, f. $14/10$ 1882, søn af skolebestyrer B. Pauss, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
32. Platou, Valborg Stoud, f. $15/10$ 1881, datter af afd. overretssagfører K. L. S. Platou, Kristiania. (Discipel af skolen i 4 aar.)
33. Roll Hansen, Jens, f. $3/1$ 1882, søn af major Roll Hansen, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar).
34. Ruud, Gudrun Marie, f. $14/4$ 1882, datter af købmand J. A. Ruud, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)
35. Røst, John Pedersen, f. $14/8$ 1878, søn af handelsmand O. Pedersen, Vesteraalen. (Discipel af skolen i 3 aar.)
36. Schneider, Hans Jakob Sparre, f. $11/5$ 1881, søn af adjunkt J. A. Schneider, Skien. (Discipel af skolen i 3 aar).
37. Selmer, Carl Fredrik, f. $31/1$ 1883, søn af byfoged Jørgen L. Selmer, Hammerfest. (Discipel af skolen i 3 aar).
38. Sundt, Eilert Lund, f. $9/6$ 1881, søn af redaktør E. L. D. Sundt, Kristiania. (Discipel af skolen i 2 aar).
39. Tschudy, Viktor, f. $17/2$ 1881, søn af afd. skibsreder S. Tschudy, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar.)
40. Valle, Wollert Wilhelm, f. $29/3$ 1880, søn af provst A. W. Valle, Næsne. (Discipel af skolen i 3 aar).
41. Wahlstrøm, Einar, f. $7/10$ 1881, søn af ingeniør S. A. Wahlstrøm, Hønefos. (Discipel af skolen i 3 aar).

Udfaldet for hver enkelt var følgende:

	Norsk stl.	Engelsk stil.	Matem. skr.	Fysik skr.	Religion.	Norsk og oldn. Engelsk mdtl.	Fransk.	Historie.	Geografi.	Matem. mdfl.	Naturvidensk.	Tegning.		Hovedkarakter.
Aarflot	3	3	1	3	2	1	1	1	2	2	2	2	1.85	Meget godt.
Bentzen, E.	2	3	3	3	2	1	1	1	2	1	1	1	1.69	Meget godt.
Bentzen, G.	2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1.23	Udmerket godt.
Bentzen, E. M.	3	3	3	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2.00	Meget godt.
Bentzen, S.	2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1.23	Udmerket godt.
Blom	3	3	2	3	3	2	3	3	3	2	2	2	2.54	Godt.
Bryhn	3	2	1	2	1	2	3	2	1	1	1	1	1.62	Meget godt.
Dahl	3	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1	2	1.46	Meget godt.
Elster	3	2	4	4	2	2	2	3	2	3	3	2	2.54	Godt.
Fay	2	2	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1.31	Udmerket godt.
Franck	3	2	2	3	3	2	2	1	2	2	2	3	2.15	Meget godt.
Groth	3	3	2	3	2	1	2	1	3	2	2	2	2.15	Meget godt.
Haneborg	3	2	1	2	2	1	2	1	1	1	2	2	1.69	Meget godt.
Hansen	3	3	3	3	2	3	2	1	2	2	3	2	2.23	Meget godt.
Hareide	3	2	2	4	3	2	3	3	2	2	2	2	2.46	Meget godt.
Heber	2	2	1	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1.38	Udmerket godt.
Henschien	3	1	3	3	2	3	2	2	3	3	4	3	2.85	Godt.
Hertzberg	4	4	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1	2.03	Meget godt.
Heyerdahl Hansen	4	4	2	3	2	2	2	2	3	2	1	2	2.31	Meget godt.
Holmen	3	4	2	2	3	2	1	3	2	2	1	2	2.23	Meget godt.
Houm	3	3	3	4	2	2	1	2	3	4	3	3	2.69	Godt.
Jacobsen	4	4	2	3	3	3	2	2	4	3	3	3	2.85	Godt.
Kalager	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1.15	Udmerket godt.
Klingenberg, T.	3	3	1	3	1	1	1	2	1	1	1	2	1.62	Meget godt.
Klingenberg, T. T.	3	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1.69	Meget godt.
Lund	3	2	1	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1.69	Meget godt.
Magelssen	3	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1	2	1.46	Meget godt.
Meling, E.	3	3	1	2	2	2	2	1	3	2	2	1	2.00	Meget godt.
Meling, J.	3	3	2	2	2	2	3	1	1	1	1	1	1.85	Meget godt.
Paus	4	4	2	3	2	2	3	5	3	2	2	3	2.85	Godt.
Pauss	3	3	1	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1.85	Meget godt.
Platou	2	2	2	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1.46	Udmerket godt.
Roll Hansen	3	3	1	2	1	2	2	3	3	2	1	2	2.00	Meget godt.
Rund	3	2	2	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1.46	Meget godt.
Røst	3	3	3	4	2	2	3	3	1	3	2	4	3.00	Godt. *)
Schneider	4	4	2	4	2	1	3	4	2	2	2	3	2.77	Godt.
Selmer	3	3	2	2	1	2	1	2	1	1	1	2	1.69	Meget godt.
Sundt	4	3	3	3	2	2	3	3	3	2	5	3	3.23	Godt.
Tschudy	4	3	2	3	2	2	2	3	2	2	1	2	2.31	Meget godt.
Valle	2	4	1	3	1	1	2	4	1	2	2	1	2.00	Meget godt.
Wahlstrøm	2	2	2	2	1	1	1	2	2	1	2	1	1.62	Meget godt.

*) Under forudsætning af at han ved continuation bestaar prøven i tegning.

Som privatister gik 13 op til realartium; 6 af dem havde været elever af skolens øverste realklasse i det sidste skoleaar, dog kun som hospitant i enkelte fag siden nytaar. Ved den skriftlige prøve blev 7 rejiceret (deraf 1 som havde været elev af skolen); 1 har været sygmeldt ved flere fag. De øvrige 5 har fuldendt eksamen: Aas, Lars 2.46 Meget godt, Aas, Michael Arnesen 2.69 Godt, Arbo, Johannes 2.85 Godt, Carlson, Carl Oscar 3.00 Godt, Freberg 2.77 Godt.

B. Middelskole-eksamen 1900.

Eksamenskommissionen for middelskole-eksamen for 1ste kreds (Kristiania og Nordstrand) bestod i 1900 af følgende medlemmer:

Rektor Schreiner (formand), skolebestyrerne Jespersen, Olaf Berg, Corneliussen, Fredriksen, og Hofgaard.

Til censorer ved denne skole blev af undervisningsraadet opnævnt:

Ved den skriftlige prøve:

- I norsk stil: Skolebestyrer Fredriksen og cand. theol. O. C. Dahl.
- I tysk stil: Cand. phil. Bratt, adjunkt Kristiansen, og skolebestyrer Vartdal.
- I latinsk stil: Adjunkt Digre og cand. mag. Fr. Gjertsen.
- I engelsk stil: Cand. mag. Hertzberg og frøken Schjerden.
- I matem. skr.: Adjunkt Grette og cand. real. Domaas.
- I tegning: Overlærer Petersen og cand. phil. Bugge.
- I skrivning: Lærer O. T. Gran og lærer Strandenes.

Ved den mundtlige prøve.

- I religion: Pastor K. Dahl.
- I norsk: Skolebestyrer Fredriksen.
- I tysk: Skolebestyrer Vartdal.
- I latin: Cand. mag. Fr. Gjertsen.
- I engelsk: Skolebestyrer Birch.

I historie:	Cand. theol. Halling.
I geografi:	Frøken Smith.
I matematik:	Cand. phil. Platou.
I naturkundskab:	Cand. real. Domaas.

Opgaverne ved de skriftlige prøver var følgende:

Norsk stil.

Hvilken ferie synes du bedst om, sommerferien eller juleferien, og hvorfor?

Tysk stil.

(Gammel ordning).

En bondepige havde paa hjemveien fra byen mistet et lommetørklæde, som hun havde gjemt nogle penge i. Hun besluttede da at vende tilbage den samme vei, som hun var kommen, i haab om at finde det igjen. Da kom der en herre ridende. Han saa, at hun ledte efter noget, og spurgte, hvad det var. Da hun havde fortalt ham det, sagde han, at han havde fundet et tørklæde, og drog frem et fint silketørklæde. Men pigen svarede: „Dette tørklæde tilhører ikke mig; mit var ganske simpelt. Hvis der ikke havde været penge i det, vilde jeg ikke være bedrøvet. Men vi er fattige folk, som ikke har noget at miste.“ „Der var jo ogsaa penge i det tørklæde, som jeg fandt“, indvendte rytteren og rakte hende smilende en dukat. Men pigen forsikrede, at saa mange penge havde hun aldrig eiet. Da leverede rytteren hende hendes eget tørklæde, men bad hende tillige om at modtage baade silketørklædet og dukaten som en foræring. Da pigen kom hjem og havde fortalt sin moder alt, roste moderen hende, fordi hun ikke ved haabet om (auf) en rig vinding havde ladet sig forlede til uærlighed.

Tysk stil.

(Ny ordning).

Den femogtyvende mai om eftermiddagen reiste kongen til Kønigsberg for at krones; dronningen var allerede kjørt om

morgenen; i en liden by i Pommern skulde de atter træffe sammen. Det havde været meget varmt; men folk spadserede op og ned i gaderne og ventede taalmodig paa det unge pars komme. Da det blev meldt, at den kongelige vogn nærmede sig, ilede alle den imøde. Nitten smaa piger i hvide kjoler med røde baand og grønne kranser om hovedet stod foran det hus, hvor dronningen steg af. Hun talte venlig med børnene, som muntert svarede paa hendes spørgsmaal og fortalte hende, at de egentlig havde været tyve piger, men at en var blevet sendt hjem, fordi hun ikke saa godt ud. „Det stakkels barn“, udbrød dronningen, „hun har sikkert glædet sig til at se mig; nu maa hun blive hjemme og græde sine modige taarer; bed hende straks komme.“ Det skede, og saaledes blev det stygge barn udmerket fremfor de andre.

krone — krönen. — komme — die Ankunft. — kjole — das Kleid. — udbryde — ausrufen. — glæde sig til noget — sich auf etwas freuen. — græde sine modige taarer, ovs. græde bitre taarer. — styg — hässlich.

Latinsk stil.

I det samme aar blev den anden puniske krig paaført romerne ved kartagernes¹⁾ anfører Hannibal, som tog fat paa²⁾ at storme Sagunt³⁾, en by i Spanien, som var Roms forbundsfælle. Romerne meldte ham gjennem udsendinger, at han skulde afholde sig fra krig; men Hannibal vilde ikke engang se udsendingerne. Romerne sendte ogsaa bud til Karthago, at det skulde paalægges Hannibal ikke at føre krig mod romerfolkets forbundsfæller. Der blev givet skarpe⁴⁾ svar af karthagerne. Imidlertid blev saguntinerne⁵⁾ besejrede ved hunger, og fangne af Hannibal led de den haardeste straf. Der blev da erklæret karthagerne krig. Efter at have efterladt sin broder Hasdrubal i Spanien, gik Hannibal over Pyrenæerne⁶⁾ og Alperne⁷⁾. Det meldes til Italien, at han førte med sig

¹⁾ Carthaginensis. ²⁾ aggredi. ³⁾ Saguntum, i. ⁴⁾ durus, a, um.

⁵⁾ Saguntini, orum. ⁶⁾ Pyrenaeus mons. ⁷⁾ Alpes, ium.

80,000 fodsoldater og 20,000 ryttere. Mange af gallerne forenede sig imidlertid med Hannibal, og da den romerske konsul Sempronius, som med sin hær var reist til Sicilien, hørte om Hannibals ankomst, førte han hæren over fra Sicilien til Ariminum, en by i Umbrien⁸).

Engelsk stil.

(Gammel ordning.)

En tysk fyrste kom engang paa sin reise gjennem Europa til Toulon, hvor der er et fængsel for de værste forbrydere.¹) Han ønskede at besøge det, hvilket blev indrømmet; han fik endog lov til at løslade, hvem af fangerne han vilde. Fyrsten, som gjerne vilde gjøre den bedst mulige brug af en saadan rettighed,²) talte med forbryderne og spurgte enhver af dem, hvorfor han var bleven straffet. Den ene efter den anden fortalte ham nu, at de var der ved en ren feiltagelse; de var ganske uskyldige i de forbrydelser, de var anklaget for. Til sidst kom han til en, som, da man gjorde ham det samme spørgsmaal, svarede: „Jeg har intet at beklage mig over; jeg har ført et ugudeligt liv, og jeg anser det for en stor naade, at jeg er bleven sendt hid for at arbeide som en negerslave istedenfor at lide døden for mine forbrydelser“. „Din slyngel“, udbrød fyrsten, „det vilde være stor synd, om du blev holdt tilbage blandt disse skikkelige mennesker; du skal ikke blive en dag til i deres selskab“. Derpaa vendte han sig til den franske officer, som ledsagede ham, og sagde: „Dette er den mand, jeg ønsker sat i frihed“.

Opgave i engelsk gjengivelse.

(Ny ordning.)

A Bold Thief.

Last month I travelled by railway to London. There were several passengers in the carriage, among them a young fellow

⁸) Umbria, ae.

¹) forbryder, convict. ²) rettighed, privilege.

who sat sleeping in a corner. After some time an old gentleman, who sat beside him, turned to us and said:

„What shall I do with my poor son? He never sits down without falling asleep at once. I have spoken to many doctors about it, but no one can help him. And in spite of his illness he always carries a great deal of money about him; I know he has a hundred pounds in his pocket-book to-day. But now I will frighten him. Look here!“

So saying the gentleman put his hand very cleverly into his son's coat-pocket and drew out his pocket-book. „Now“, he said, „I will go into the next carriage; and when he discovers his loss, don't tell him at once. I think, that will be a lesson to him“. And he went out.

At the next station the young man opened his eyes for a moment, but without moving from his seat he fell asleep again. However, when the train stopped half an hour later, there was a great deal of noise outside, which awoke him again. He got up and was on the point of leaving the carriage, when suddenly we saw him turn pale. „Where is my pocket-book?“ he cried out. „Some one has stolen it“. As the other passengers only laughed at his despair, he ran to the window to call the police; and now we told him of the trick his father had played him.

„My father!“ exclaimed the young fellow. „Are you mad! My father died ten years ago!“

„But the old gentleman beside you — wasn't he your father?“

„Not at all! I never saw him till this morning“.

We all rushed into the next carriage; but the bold thief had, of course, disappeared.

Matematik.

(Gammel ordning — gutter.)

1.

Oljebeholderen paa en lampe har indvendig form af en cylinder, hvis høide er 4,4 cm. og grundfladens diameter 15

cm. Hvor meget rummer beholderen? Hvor mange kubikcentimeter olje forbrændes i timen, naar lampen kan brænde i 5 timer 45 min., efterat den er bleven fyldt? Hvor mange liter olje forbruger denne lampe i 1 maaned, naar den brænder 4 timer daglig?

2.

Konstruer en firkant $ABCD$, hvor siden AB er lig siden BC , vinkelen D er 60° , diagonalen AC er 10 cm., afstanden fra hjørnet A til siden BC er 5 cm., og afstanden fra hjørnet C er 8 cm.

Forklar fremgangsmaaden.

3.

3600 ton jernmalm sælges til et firma i London til en pris af 9 sh. 6 d. pr. ton, frit leveret i London. Kjøberen skal ved varernes modtagelse (mod fradrag paa kjøbesummen) betale fragten efter 6 sh. pr. ton. For restbeløbet skal han akceptere en 3 maaneders veksel. Hvormegget skal den lyde paa i norsk mynt, naar 1 £ er 18 kr? Vekslen diskonteres efter $\frac{1}{2}$ pct. pr. maaned. Hvor meget betales for den? 1 £ = 20 sh; 1 sh. = 12 d.

4:

Find x og y af ligningerne:

$$\frac{x+y}{4} + \frac{x-y}{2} = -3.$$

$$\frac{4}{x-y} - \frac{8}{x+y} = 1.$$

(Ny ordning — fuldstændig prøve.)

1.

Oljebeholderen paa en lampe har indvendig form af en cylinder, hvis høide er 4,4 cm. og grundfladens diameter 15 cm. Hvormegget rummer beholderen? Hvor mange kubikcentimeter olje forbrændes i timen, naar lampen kan brænde i 5 timer og 45 min., efterat den er bleven fyldt? Hvor mange liter olje forbruger denne lampe i 1 maaned, naar den brænder 4 timer daglig?

2.

Konstruer et trapets ABCD, hvor afstanden mellem de parallelle sider AB og CD er 5 cm., og diagonalen BD 11 cm., siden CD lig siden BC og vinkelen BAD 75° . Omgjør trapset til et dermed lige stort kvadrat. Forklar fremgangsmaaden.

3.

3600 ton jernmalm sælges til et firma i London til en pris af 9 sh. 6 d. pr. ton, frit leveret i London. Kjøberen skal ved varernes modtagelse (mod fradrag paa købesummen) betale fragten efter 6 sh. pr. ton. For restbeløbet skal han akceptere en 3 maaneders veksler. Hvor meget skal den lyde paa i norsk mynt, naar 1 £ er 18 kr.? Vekselen diskonteres efter $\frac{1}{2}$ pct. pr. måned. Hvor meget betales for den? $1 \text{ £} = 20 \text{ sh.}$
1 sh. = 12 d.

4.

En mand har laant to kapitaler (x kr. og y kr.). Af den første kapital betaler han renter efter $4\frac{3}{4}$ pct. p. a., af den anden efter 5 pct. p. a. Den aarlige rente udgjør for begge kapitaler tilsammen 1388 kr. Ved hjælp af et nyt laan til $4\frac{1}{2}$ pct. p. a. (saa stort som de to første laan tilsammen) faar han betalt begge de første laan, og fra nu af har han kun at betale 1278 kr. i aarlig rente. Beregn de to oprindelige laan.

(Ny ordning — indskrænket prøve.)

1.

Oljebeholderen paa en lampe har indvendig form af en cylinder, hvis høide er 4,4 cm. og grundfladens diameter 15 cm. Hvor meget rummer beholderen? Hvor mange kubikcentimeter olje forbrændes i timen, naar lampen kan brænde i 5 timer 45 min., efterat den er bleven fyldt? Hvor mange liter olje forbruger denne lampe i 1 måned, naar den brænder 4 timer daglig?

2.

Konstruer et trapets ABCD, hvor afstanden mellem de parallelle sider AB og CD er 5 cm., diagonalen BD 11 cm.,

siden CD lig siden BC og vinkelen BAD 75° . Forklar fremgangsmaaden.

3.

3600 ton jernmalm sælges til et firma i London til en pris af 9 sh. 6 d. pr. ton, frit leveret i London. Kjøberen skal ved varernes modtagelse (mod fradrag paa købesummen) betale fragten efter 6 sh. pr. ton. For restbeløbet skal han acceptere en 3 maaneders veksler. Hvor meget skal denne lyde paa i norsk mynt, naar 1 £ er 18 kr.? Vekselen diskonteres efter $\frac{1}{2}$ pct pr. maaned. Hvor meget betales for den? 1 £ = 20 sh.; 1 sh. = 12 d.

Projektionstegning.

En regulær firkantet pyramide, hvis høide er 10 cm. og grundfladens side 6 cm., ligger paa det horisontale plan med sin ene sideflade, saaledes at aksens er parallel med vertikalplanet og har en afstand af 6 cm. fra samme. Et regulært trekantet prisme, hvis høide er 9 cm. og grundflades side 6 cm., ligger paa pyramiden med sin ene sideflade, saaledes at aksens er parallel med vertikalplanet og har samme afstand fra dette som pyramidens akse, og saaledes at pyramidens toppunkt falder i en af siderne af prismets ene grundflade.

Se forresten opstillingen.

Til middelskole-eksamen fremstilled sig de 61 disciple af 4de middelklasse, a, b, c, deraf 2 efter den gamle ordning. Disse bestod eksamen med hovedkarakteren meget godt. De øvrige gik op til eksamen efter den nye ordning; 4 blev rejiceret ved den skriftlige prøve, 1 maa underkaste sig ny prøve i tegning. I alt har altsaa 56 fuldført eksamen, 4 dog med indskrænket fagkreds. Efter den nye ordning gives ingen hovedkarakterer.

VI. Om skolepenge og fripladse.

Skolepengene beregnes for 10 maaneder af aaret og betaales *forskudsvis den første læsedag* i maanederne september—juni:

i 1ste klasse af forskolen .	5 kr. maanedlig =	kr. 50 pr. aar
i 2den do.	10 „ — =	„ 100 —
i 3dje do.	15 „ — =	„ 150 —
i 4de og 5te	20 „ — =	„ 200 —
i de høiere klasser	25 „ — =	„ 250 —

For den nederste af to brødre fragaar tre tiendedele. Af 3 brødre gaar den nederste frit, de to andre betaler helt ud. Af 4 brødre gaar den næstnederste frit, og for den nederste fragaar tre tiendedele. Yderligere nedsættelser finder ikke sted.

Skolepengene beregnes altid for hele maaneder, nemlig fra begyndelsen af den maaned hvori en discipel kommer ind, til slutningen af den maaned hvori han gaar ud. Naar altsaa en discipel indmeldes til et nyt skoleaars begyndelse, betaler han skolepenge fra 1ste september.

Naar en discipel skal forlade skolen, maa udmeldelse ske to maaneder forud. I ethvert fald er han forpligtet til at betale skolepenge for to maaneder foruden den hvori udmeldelsen finder sted. Enhver discipel som er anmeldt til afgangseksamen, betaler skolepenge til 30te juni.

For adgang til examen artium betaales inden den skriftlige prøves begyndelse kr. 40.00, og for adgang til midlenskole-eksamen kr. 20.00.

Naar skolepengene ikke er betalt for to maaneder, kan bestyrelsen negte vedkommende discipel adgang til skolen.

Fripladse eller nedsættelse i skolepengene tilstaaes i regelen kun saadanne som i længere tid har været disciple af skolen, og hvis forsørgere enten er døde eller kommet i saadan økonomisk stilling at de ikke længer er istand til at betale fulde skolepenge; endvidere kræves, at vedkommende discipel har vist god opførsel og gjort god fremgang i skolen. Under den nuværende sterke konkurrence om fripladse maa det overhovedet fraraades

forældre at indmelde børn i skolen med tanke paa om kortere eller længere tid at kunne opnaa friplads eller nedsættelse af skolepenge. I forskolen uddeles ikke fripladse uden i ganske særegne tilfælde.

Renterne af *John Heuch's* legat (stiftet af nuværende biskop Heuch og frue 28de mai 1875) blev, som ifjor, den 5te april tildelt Thorleif Arneberg, elev af 4de middelklasse. Renterne af *Aars og Voss's skoles* legat (stiftet af forhenværende elever af skolen i anledning af dennes 25-aars jubilæum i 1888) blev for dette skoleaar ligesom for det forrige tildelt Eigil Helland-Hansen, elev af 2den klasse af latingymnasiet.

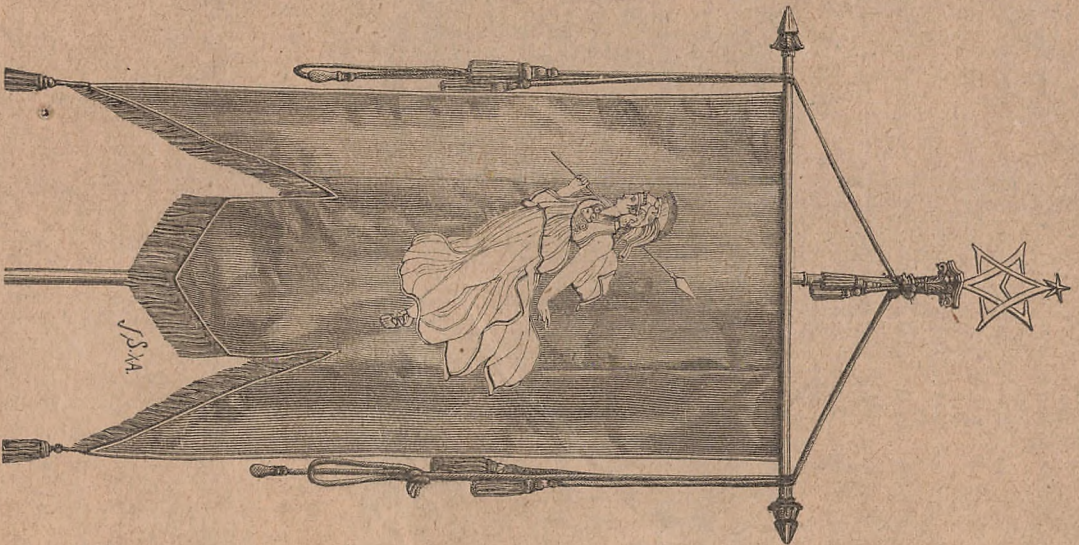
VII. Blandede meddelelser.

Uddrag af skolereglerne.

De som indmelder sine børn i skolen, vedtager derved for sit vedkommende de i skolen gjældende regler; blandt disse merkes særlig følgende:

1. Disciple hvis forældre ikke bor her i byen, maa anbringes hos personer som kan skaffe dem et passende hjem og i forældrenes sted være deres *foresatte*.
2. Naar en discipel ved sygdom er hindret fra at møde paa skolen, maa der snarest mulig sendes skriftlig anmeldelse derom fra hans foresatte. Udenfor sygdomstilfælde maa disciplene ikke udeblive nogen dag eller time fra skolens undervisning uden forud indhentet *samtykke af bestyrelsen*.
3. Skolens disciple maa ikke røge tobak paa byens gader eller pladse eller andre offentlige steder; heller ikke maa de besøge kafeer eller restaurationer, medmindre de er i følge med sine forældre eller foresatte eller andre paa dissers vegne. Dersom disciple af skolen ønsker at danne foreninger sig imellem eller at være medlemmer af andre selskabelige foreninger, maa de dertil have bestyrelsens samtykke. De maa ikke uden bestyrelsens samtykke paa nogen maade optræde offentlig (f. eks. ved dramatiske forestillinger, koncerter, turnfester m. m.)

1814.